

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ
ANABİLİM DALI

TUĞRUL NERİMANBEYOV’UN AZERBAYCAN RESİM
SANATI İÇİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

Yüksek Lisans Tezi

Vagif MUĞALLI

Tez Danışmanı
Prof.Dr.Kıymet GİRAY

Ankara – 2015

İÇİNDEKİLER

ONAY.....	i
ÖNSÖZ	iii
KISALTMALAR	v

GİRİŞ

BİRİNCİ BÖLÜM

I- ARAŞTIRMA HAKKINDA

1.1 Konu:	1
1.1.2 Amacı:	1
1.1.3. Önemi:	1
1.2. Araştırma Yöntemi:	2
1.2.1. Araştırma Modeli:	2
1.2.2. Verilerin Toplanması:	2
1.2.2.1. Ayrıntılı bilgi:	2

İKİNCİ BÖLÜM

II- ÇAĞDAŞ AZERBAYCAN RESİM SANATI HAKKINDA

2.1. 1950 yılına kadar Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatının Gelişimi	3
2.2. Tuğrul Nerimanbeyov'un Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatı İçinde Yeri ve Önemi	19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III- AZERBAYCAN RESİM SANATININ GELİŞİMİNİ ETKİLEYEN SOYUT SANAT HAREKETLERİ

3.1. Soyut Sanatın Ortaya Çıkışı ve Gelişimi	25
3.1.1. Geometrik Soyut	25
3.1.2. Lirik Soyut	27
3.1.3. Azerbaycan Sanatında Soyuta Yöneliş	30

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV- TUĞRUL NERİMANBEYOV'UN SANAT HAYATI

4.1. Çocukluğu ve Eğitimi	33
4.2. İlk Dönem Eserleri ve üslup özellikleri	38
4.3. Orta Dönem Eserleri ve üslup özellikleri	41
4.4. Yaşadığı Ülkeler	45

BEŞİNCİ BÖLÜM

V- KATALOG

5.1. Kompozisyonları	49
5.1.1. İlk dönem kompozisyonları	49
5.1.2. Müzik konulu kompozisyonları	59
5.1.3. Bayram konulu kompozisyonları	63
5.1.4. Doğa konulu kompozisyonları	69
5.1.5. Pazar konulu kompozisyonları	83
5.1.6. Şehir konulu kompozisyonları	93
5.1.7. Tiyatro konulu kompozisyonları	117
5.2. Portre	120
5.2.1. Desen portreleri	120
5.2.2. Çocuk portreleri	124
5.2.3. Otoportreleri	128
5.2.4. Ve diğer portreleri	135
5.3. Natürmort	156
5.3.1. İlk dönem natürmortları	156
5.3.2. Orta dönem natürmortu	160
5.2.4. Son dönem natürmortları	162
5.4. Duvar Resmi	166
5.5. Tiyatro dekorları	175
5.6. Kitap illüstrasyonları	180
5.7. Sanat alanında diğer çalışmaları	191
5.7.1. Opera sanatçısı ve şair	191

ALTINCI BÖLÜM

VI- KARŞILAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME	195
SONUÇ	212
ÖZET	216
ABSTRACT	217
RESİM LİSTESİ	218
KAYNAKÇA	225

ÖNSÖZ

Genel olarak baktığımızda Sovyetler Birliği çatısı altında Batılılaşma sürecine giren Azerbaycan Türkleri 19. yüzyıl sonlarından itibaren Batı Resim tarzını benimsemişlerdir. Bu süreç 1920 yılında Azerbaycan'ın Sovyetler Birliği tarafından işgali ile beraber kurumsallaşarak çağdaş Azerbaycan resmi'nin temellerinin atılmasına yol açmıştır. Ama 1950'li yılların sonlarına kadar, Sovyetler'in tek yönlü sanat anlayışı olan "sosyalist realizmi"nin dışına taşan her türlü sanatsal davranış, rejim tarafından şiddetle bastırılmıştır .

1950'li yılların sonları 1960'lı yılların başlarında ise Sovyet sanatı kendisinin en iyi dönemini yaşadı. Tüm dünyada olduğu gibi Sovyetler Birliği'nde de yenilikçi ve çağdaş sanat arayışlarının önü nispeten açıldı. Yeni sanat akımları, yeni yönler yarandı. Bu dönem Azerbaycan Resim Sanatı'nda da dinamizm dönemi olarak kendisini gösterdi. Pek çok yeni ressam kendisini göstermeye başladı ve değerli tablolar meydana getirildi. Bunun sonucunda Azerbaycan ressamları Sovyet yönetimi altında şöhrette zirve yaptılar.

Güçlü renk hissiyatına sahip olan Tuğrul Nerimanbeyov ise bu dönem Azerbaycan ressamları içerisinde yeni çıkış yolları arayan yetenekli bir fırça ustası olarak dikkati çekti.

Bu çalışmamızda Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatı'nın ilk yarandığı günden gelişim süreci ve bu süreç içinde Azerbaycan Resmi'nin önemli fırça ustalarından biri olan Tuğrul Nerimanbeyov'un hayatı, eserleri incelenmiş ve kendisinin Azerbaycan Resim Sanatı içerisindeki yeri araştırılmıştır. Tuğrul Nerimanbeyov gibi bir üstadı seçmemin sebebi ise hayatının büyük kısmını vatanından uzakta geçirmesine rağmen halkından, milli değerlerinden uzak olmaması ve eserlerinde batı ile doğunun sentezini en iyi şekilde yansıtmasıdır.

Tezimi hazırlamada yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen danışmanım Prof. Dr. Kıymet GİRAY'a, Azerbaycan Milli Sanat Müzesi, Azerbaycan Devlet Resim Galerisi çalışanlarına sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Bununla birlikte, bana her zaman yardım eden tüm arkadaşlarıma ve değerli büyüklerime teşekkürü bir borç bilirim. Ancak en önemlisi, doğruluğu, dürüstlüğü, ilke edindiren; varlıklarıyla beni her zaman mutlu eden, güçlü kılan; bana her konuda destek veren, yanımda olan; *Aileme* Şükran ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Tezin Başlığı : Tuğrul Nerimanbeyov'un Azerbaycan Resim Sanatı içindeki Yeri ve Önemi.

Hazırlayan: Vagif MUĞALLI

KISALTMALAR

S. : Sayfa.

C. : Cild.

Çev. : Çeviri.

Cm. : Santi metre.

Y.y. : Yüzyıl.

Vb. : Ve benzeri.

Res. : Resim.

Tüyab. : Tuval Üzerine Yağlıboya.

SSCB. : Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği.

AGRB : Azerbaycan Genç Ressamlar Birliği.

ADTSÇB : Azerbaycan Devrimci Tasviri Sanat Çalışanları Birliği.

GİRİŞ

BİRİNCİ BÖLÜM

1- ARAŞTIRMA HAKKINDA

Azerbaycan'ın Karabağ bölgesi'nin Şuşa kenti, tarihi ve kültürel açıdan çok zengin olmuş ve pek çok önemli sanat adamını yetiştirerek Azerbaycan ve dünya kültürüne armağan etmiştir. Bunlardan aslen Şuşa'lı zengin bey neslinden olan ama Bakü'de doğan ve gerek Avrupa'da öğrenimi sırasında, gerekse de, yapıtlarıyla tanındığı sırada Azerbaycanlılığıyla ünlenen Ressam Tuğrul Nerimanbeyov'dur. Sanatçı, Doğu ile Batı sanatının sentezini en iyi şekilde yansıtan Ressamlar arasında nitelikli bir yere sahip oluşuyla da dikkati çekmektedir. Bu öneme binen Azerbaycan'lı Ressam Tuğrul Nerimanbeyov'un hayatı ve sanatsal kişiliği irdelenmeye, araştırılmağa ve bazı çalışmaları eleştiri basamaklarına göre analiz edilmeğe değer görülmüştür.

1. Konu:

1.1. Amacı:

Bu çalışmanın amacı: Azerbaycan resminin önemli üstatlarından biri olan Tuğrul Nerimanbeyov'un hayatını araştırma, eserlerini inceleme ve kendisinin Azerbaycan Resim Sanatı içerisindeki yerini araştırmaktır. Tuğrul Nerimanbeyov gibi bir üstadı seçmemin sebebi ise hayatının büyük kısmını vatanından uzakta geçirmesine rağmen halkından, milli değerlerinden uzak olmaması ve eserlerinde Batı ile Doğu sanatının sentezini en iyi şekilde yansıtmasıdır.

1.1.1. Önemi:

Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatı'nın ilk yarandığı günden gelişim süreci ve bu süreç içinde Azerbaycan Resim Sanatı Tarihi'nde önemli bir yer tutan Tuğrul Nerimanbeyov'un eserleriyle sanat anlayışını ortaya çıkarma ve dönemi içerisindeki etkilendiği sanatçıları incelemeye de konunun önemi oluşturulmuştur.

1.2. Araştırma Yöntemi:

1.2.1. Araştırma Modeli:

Araştırma Alan yazın taraması niteliğindedir. Sanat eserleri karşılaştırılacaktır. Sanat eserleri ve dönemlerin incelenmesinde kütüphaneler, müzeler, resim galerileri, kitaplar, dergiler ve tezlerden yararlanılacaktır.

1.2.2. Verilerin toplanması:

1930 doğumlu olan sanatçının ölümüne kadar olan süre içerisinde sanat tarihsel veriler temel alınacaktır.

1.2.2.1. Ayrıntılı bilgi:

Azerbaycan'lı ressam Tuğrul Nerimanbeyov hakkında Azerbaycan dilinde bu güne kadar yapılan temel kaynak kitapları sınırlı saydadır. SSCB döneminde; "Samet Möhbettin, *Grafik renkarlık*, Bakü, 1984", Azerbaycan 1991 yılında SSCB'den ayrılıb bağamsızlığını ilan etdikten sonra; "Samet Möhbettin, *Şuh renklerin teranesi*, Bakü, 2011" ve "Esmer Abdullayeva, *Servet*, Bakü, 2013" kitaplarıdır.

Tezimizde adı geçen kitaplarla beraber, ansiklopediler, tezler, gazeteler, dergiler, internet siteleri incelenmiş ve bulunan bilgiler ele alınmıştır. Bunun dışında tezde kullanılan resimler ve fotoğraflar internet sitelerinden, Azerbaycan Milli Sanat Müzesi ve Azerbaycan Devlet Resim Galaresi'nden alınmıştır. Ancak konuyla ilgili yeterli kadar kaynak bulunamamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

II- ÇAĞDAŞ AZERBAYCAN RESİM SANATI HAKKINDA

Bu bölümde 1950 yılına kadar Çağdaş Azerbaycan Resmi ve Tuğrul Nerimanbeyov'un Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatı İçinde Yeri ve Önemi irdelenmiştir.

2.1. 1950 yılına kadar Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatının Gelişimi

Binlerce yıllık tarihe sahip olan Azerbaycan Resim Sanatı manevi ve kültürel açıdan Türk Sanatı'nın en önemli parçasıdır. Gobustan kaya tasvirleri, keramikleri, cam ve oyma sanatı, Tebriz Minyatürleri, halı ve kilimleri Azerbaycan sanatının tarihsel gelişim içerisinde kanıtsal ifadeleridir.

Azerbaycan Resim Sanatı'nın Batı ile ilişkilerinin tarihi 18. yüzyılın başlarına kadar uzanmasına rağmen, 19. yüzyılın sonlarına kadar geleneksel yapının bir şekilde korunduğu bilinmektedir. 18. yüzyılın başlarından 19. yüzyılın sonlarına kadar İran ve Azerbaycan'da etkili olmuş *Gacar Mektebi*'nin resim çizgisi, geleneksel minyatür sanatının başlıca ilkelerini korumakla beraber, ışık-gölge, perspektif kurallarına uyulması açısından Batı resim tarzına geçiş niteliğindedir. Yağlı boya ve tempera tekniklerinde yapılan, iri hacimli bu resimlerin esas konusu, genellikle İran şahları ve üst düzey devlet erkanıdır. Çarlık Rusya'nın egemenliğinde kalan Kuzey Azerbaycan'da bu teknikte güncel hayatı konu alan çok sayıda resim yapılmıştır.¹

19. yüzyılın ortalarında Azerbaycan'ı ziyaret etmiş ünlü Rus realist ressamı; Gagarin, Vereşşagin, Maşkof vb. dönemin birçok şehrini gezerek mimari yapıları, günlük halk hayatını, milli kıyafetler, gelenek ve görenekleri konu alan resimler yapmışlar. Bu ressamların, Azerbaycan'da realist resmin

¹ *Avşar Boyundan Olan Azerbaycan Ressamları, Azerbaycan-İRS Dergisi*, (9-10), s. 116-127.

oluşumunda ve halk resimlerinin Batıya yönelik çizgiler kazanmasında rolü büyüktür. Aynı zamanda bu sanatçılar geleneksel sanatlara duydukları ilgi ve hayranlıkla da yerli sanatçılara ilham kaynağı olmuşlardır.²

19. yüzyılın sonlarında, Mir Muhsin Nevvab, Hurşid Banu Natevan, Usta Kamber Karabağı, Mirze Kadim İrevani, Abbas Hüseyini vb. Azerbaycan'da Batı tarzına yönelik resimler yapan sanatçılardır. Bu ünlü sanatçılar her ne kadar Batı tarzında resim yapmağa çalışsalarda, eserlerinde minyatür ve nakış sanatına has öğelerin kaybolmadığını görüyoruz. Aslında bu yaklaşım Sovyet dönemine kadarki birçok Azerbaycan sanatçısının ortak özelliğidir diyebiliriz.³ Ama yine de, bu sanatçılar Azerbaycan Resim Sanatı'nda kalıcı izler bırakmışlar.

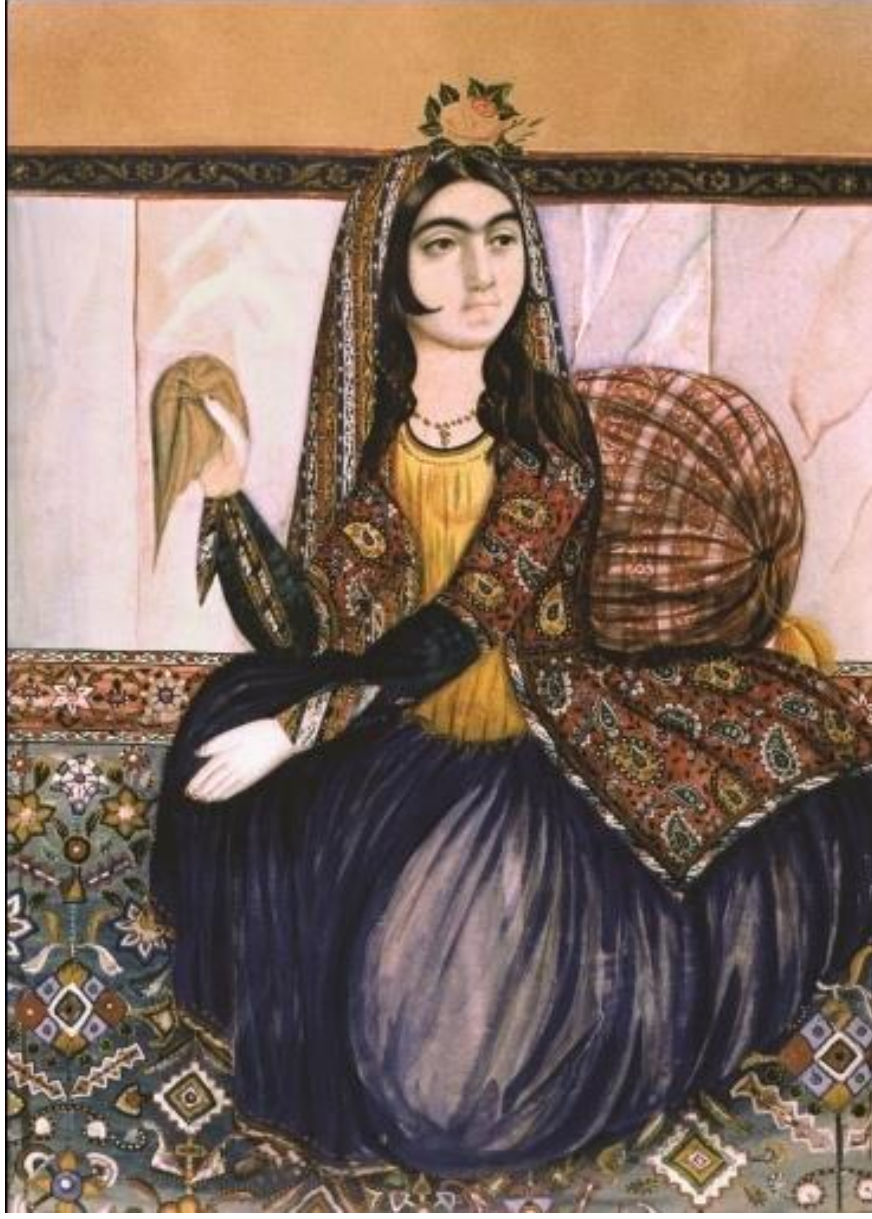
Çağdaş Azerbaycan Sanatı geçmişinden yani geleneksel resim sanatından daima etkilenmiştir. Bunu Gobustan Kaya tasvirlerinden, minyatürlerden, halı ve kilimlerden ve diğer geleneksel sanatlardan yararlanılarak yapılan eserlerde de görmekteyiz.

²O. Cebailoğlu, *Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatında Minyatür Etkileri*, Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, Konya, 2009, Sayı 27, s. 53.

³İ. Enveroğlu, *Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatında Eski Türk Damgalarının Etkisi*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora tezi, Konya, 2005, s. 38.

Resim 1. Mirze Kadim İrevani, Feteli şahın portresi, 19. yüzyıl.

Resim 2. Mirze Kadim İrevani, Oturan kadın, 19. yüzyıl.

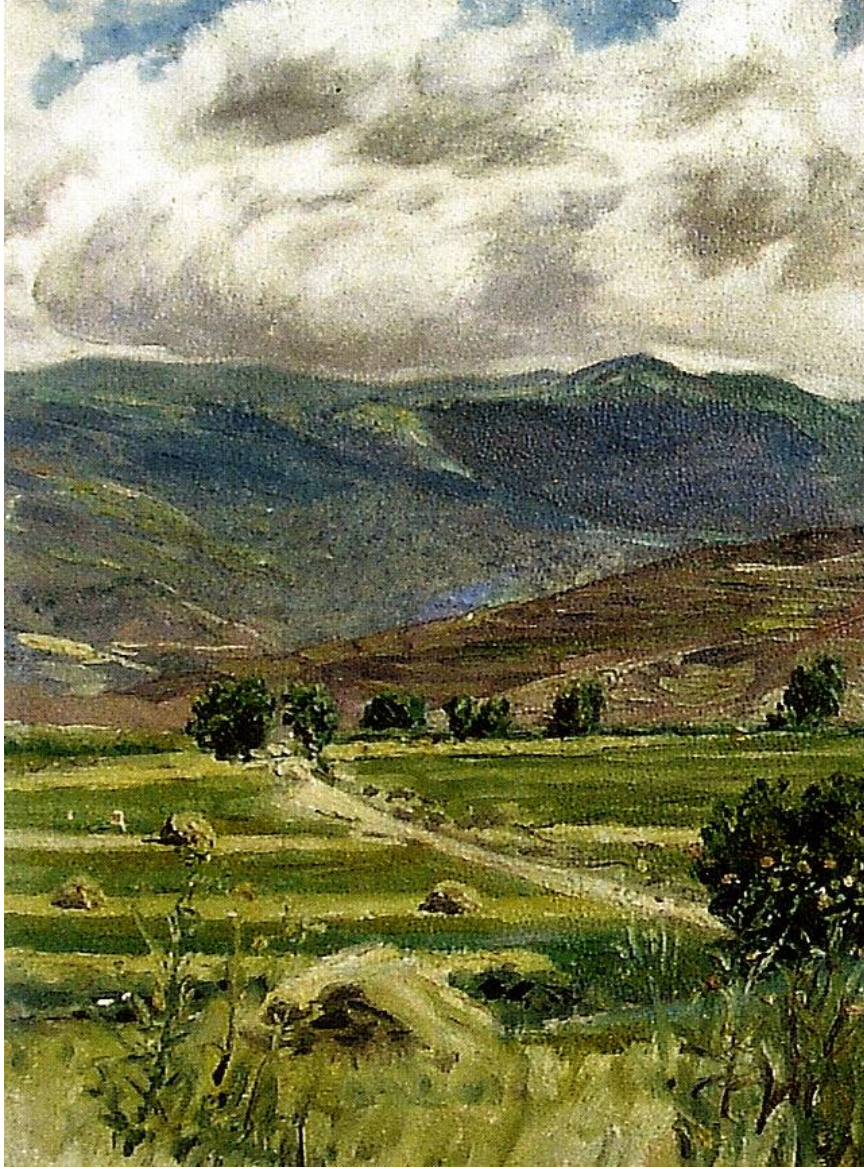
20. yüzyılın başlarında Bakü petrolünün keşfi Avrupa ve Rusya kapitalistlerinin Azerbaycan'a akın etmesine sebep olmuş, yerli zenginlerin de katkıları ile Bakü dönemin engelişmiş şehirlerinden birine çevrilmiştir. Avrupa, Türkiye ve Rusya'da eğitim almış Azerbaycan aydınları, çağdaş anlamda aydınlanma hareketi başlatmışlardır. Bu aydınlardan biri olan Ali Bey Hüseyinzade, St. Petersburg'da Tıp fakültesinden mezun olmuş, İstanbul'da edebiyat eğitimi görmüş, aynı zamanda Batı tarzı resimleri ile de Azerbaycan Resim Sanatı'nın gelişiminde yeni bir sayfa açmıştır.⁴

Sovyet öncesi; Azerbaycan Resim Sanatı'nı zenginleştirmiş bir diğer sanatçı da, Tiflis Resim Akademisi mezunu Behruz Kengerli'dir. Onun, profesyonel yağlı boya ve sulu boya tabloları Çağdaş Azerbaycan Resmi'nde realist resmin ilk örnekleri sayılmaktadır. Eğitimini tamamladıktan sonra memleketi Nahçıvan'a dönen Kengerli, bir süre orada kalarak, doğa manzaraları, natürmortlar ve Ermeni-Türk savaşında Nahçıvan'a sığınan göçmenlerin portrelerini yapmıştır. Kengerli'nin resimleri Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatı'nın ilk profesyonel örneklerindendir.⁵

⁴⁻⁵ İ. Enveroğlu, 2005, s. 38.

Resim 3. Ali bey Hüseyinzade, Bibi-Heybet Camii'si, 1907.

Resim 4. Behruz Kengerli, Dağ manzarası, 1916.

1905 senesinden itibaren yayınlanmaya başlayan Azerbaycan kültür ve politik hayatını derinden etkileyen “Molla Nesreddin” dergisi, etrafına onlarca aydın, şair, yazar ve ressam toplayarak büyük bir aydınlanma hareketi başlatmış, cehalet, gerilik, yobazlık, kadın hakları ve eğitim gibi konularda halkın bilinçlenmesinde önemli rol oynamıştır. Bu dergide çizdiği karikatürlerle ünlenen Azim Azimzade, Azerbaycan Resmi’nin büyük ustalarından biri sayılmaktadır. Genel olarak dergi ve gazetelere çizdiği karikatürler, yazar ve şairlerin eserlerine yaptığı illüstrasyonlarla tanınan ressam, “*Eski Yaşamdan Sahneler*”, “*Eski Bakü tiplerleri*” konulu resimler, manzara ve portreler de yapmıştır. Azim Azimzade’nin eserleri, devrim öncesi Bakü’yü anlatan etnografik hazine niteliğindedir. Sanatçı, 1920’de kurulan Azerbaycan’ın ilk profesyonel sanat okulunun oluşmasında da aktif rol oynamıştır.⁶

1910’lı yıllar Azerbaycan Resmi’nde yeni oluşumların, farklı eğilimlerin ortaya çıktığı dönemdir. 1912 yılında “Bakülü Ressamlar Cemiyeti” kurulur. Fakat Sovyet dönemine kadar profesyonel resim eğitimi veren kurumların varlığı bilinmiyor.⁷

1920’li yıllar Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatı’nın şekillendiği yıllardır. Profesyonel ressam kadrosunun eksikliği, resim eğitimi veren kurumların olmayışı büyük sıkıntılar doğurur. Bu sıkıntıları gidermek için devrin hükümeti tarafından ilk profesyonel ressamlık okulu kurulur. Ünlü ressam Azim Azimzade ve o dönem Bakü’de yaşayan Rus ressamları M. Gerasimov, Y. Samorodov vb. okul yönetimine getirilmiştir. Cumhuriyet’in ilk ve tek profesyonel sanat mektebi olan bu kurum Azerbaycan Sovyet Resim Sanatı’nın gelişiminde çok önemli bir hizmet vermiştir. Bu okul, Sovyetler Dönemi yetişen tüm Azerbaycan ressamlarının ilk çıkış yeri olarak hizmet vermiştir.⁸

⁶⁻⁸ N. Habibov, *Azerbaycan İnce Sanatı*, Işık Yayınevi, Bakü, 1992. s. 12.

Resim 5. Azim Azimzade, Zengin evinde kadın düğünü, 1935.

Resim 6. Azim Azimzade, Eski ve yeni eş, 1935.

1928 yılında kurulan Azerbaycan Genç Ressamlar Birliği (AGRB) ve 1929 yılında kurulan Azerbaycan Devrimci Tasviri Sanat Çalışanları Birliği (ADTSÇB) gibi teşkilat ve kurumların faaliyetleri de Azerbaycan Resim Sanatı'nın gelişiminde önemli rol oynamıştır. Bu birliklerde faaliyet gösteren genç ressamlar ulusal ve yerel konuları yansıtan resimleriyle seçilmekteler. Diğer yandan devlet genç resamlardan, sosyalizmin siyasi ve kültürel doktrinlerini benimseyerek, Sovyet devrimini alkışlayan, işçi ve köylü sınıfını konu edinen “burjuva ve proleter” çatışmalarını yansıtan resimler istemektedir. Bu dönem Azerbaycan resmi'nde realizm'in yapılanması yıllarıdır.⁹

1930'lu yıllar Azerbaycan Resim Sanatı'nda sosyal-gerçekçi temayülün güçlendiği dönemdir. Dönemin ünlü ressamlarının resimlerinde sosyal-gerçekçi temayüllü portreler, fabrika ve tarım manzaraları yer almaktadır. Eserlerinde, her ne kadar Sovyet hayat tarzı ve devrim ilkeleri konuları işlense de, diğer yandan minyatürlere ve el sanatlarına has yüzeysellik, dekoratiflik, düz ve temiz renklerin tercih edilmesi gibi özellikler göze çarpmaktadır. Aslında ressamlar, milli resim geleneği yaratmağı amaç edinmelerine rağmen, eserlerinde profesyonel anlamda ustalık yetersizliğinden kaynaklanan eksiklikler de yok değil. Olaya, ulusal plastik değerler ve estetik ilkeler doğrultusunda sergilenen bu yaklaşıma, 2000'li yıllara dek süregelen ulusal resim arayışlarının da başlangıcı sayılabilir.¹⁰

⁹ R. Bağırov, *Çağdaş Azerbaycan Resminde Gelenekten Yararlanma Sorunu*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2000, s. 47.

¹⁰ İ. Enveroğlu, Konya, 2005, s. 39-40.

1930’lu yılların en önemli meselelerinden biri de, resim eğitiminin teşkili ve profesyonel kadro eksikliğinin giderilmesidir. Bu amaçla Azerbaycan Devlet Ressamlık Mektebi’nin ilk mezunları Moskova ve St. Petersburg gibi büyük şehirlerdeki köklü eğitim kurumlarına gönderilmişler. Bu mezunlardan T. Tağıyev, M. Abdullayev, B. Mirzazade vb. Azerbaycan resminde gerçek anlamda profesyonel ustalar olmuşlardır. Sayılan sanatçılar, aynı zamanda manzara resminin gelişmesine de katkıda bulunmuşlar. Dönem sanatının bir özelliği de, ressamların “büyük eserler” verme çabasıdır. İşçi ve emekçi sınıfını terennüm eden böyle eserlerin yanında, devrin büyük sanat ve bilim adamlarını, tarihte yaşamış ünlü Azerbaycan kahramanları ve şairlerini konu alan çok sayıda eser ortaya çıkmıştır.¹¹

1932 yılında Azerbaycan Sovyet Ressamlar Birliği kurulur. Bundan sonra Azerbaycan Resim Sanatı tamamen devlet denetiminde ve sosyal gerçekçi platformda gelişir. Sovyetler’in getirdiği tek yönlü sanat anlayışı olan sosyal gerçekliğin dışında hiçbir sanat görüşünün benimsenmediği bir fikir ve sanat ortamında, bir çok ünlü Azerbaycan’lı ressam ve heykeltıraş yetişir. Genellikle Moskova ve St. Petersburg’da eğitim alan bu ressamlar, her ne kadar yöresel kimlik arayışlarında olsalar da aldıkları eğitim ve sanat disiplininin dışına çıkmamışlardır. Bu olumsuz etkilere rağmen 1930–1950’li yıllarda Azerbaycan Sovyet ressamlığında S. Salamzade, M. Abdullayev, T. Tağıyev, B. Mirzazade vb. ustalar yetiştirmiştir. Bu dönem Azerbaycan Resim Sanatı, konu itibarıyla emekçi ve işçi sınıfını temsil etmektedir.¹²

¹¹ İ. Enveroglu, 2005, s. 40.

¹² O. Cebailoğlu, 2009, s. 53.

Resim 7. Büyükağa Mirzezade, Banyoda kadın.

Resim 8. Mikayil Abdullayev, Akşam, 1947.

1941–1945 yılları “Büyük Vatan Harbi” adıyla Sovyet tarihine geçmiştir. Nazi Almanyası’nı karşı direnen SSCB üyesi ülkeler savaşın zor şartları altında büyük özveri ve azimle çalışmışlardır. Bu yıllarda Azerbaycan ressamıların kahramanlık ve vatanseverlik konulu eserler yapmış, ayrıca Faşizm aleyhinde çok başarılı karikatürler, afişler sergilemişlerdir. Savaş yıllarında ressamlar, Babek, Köroğlu, Cavanşir gibi Azerbaycan milli kahramanlarını konu alan resimler yapmışlardır.

Savaş sonrası; Azerbaycan Resim Sanatı sosyal–gerçekçilik ve sosyalist–romantizmi akımlarında en iyi örneklerini vermeye başlar. 30 yıllık bir tarihi geçmişi geride bırakan Batıya yönelik Azerbaycan Resim Sanatı, toplum hayatının her alanını gerçeklikle yansıtan, yapay anlatımcılıktan ve şablon kriterlerden arınmış daha samimi arayışlarla zenginleşir. 1950’li yıllarda M. Abdullayev, B. Mirzazade, V. Samedova, S. Behlülzade vb. ünlü sanatçılar farklı üslup arayışları, yeni ifade biçimleri, zengin renk armonileri ile Azerbaycan Resim Sanatı’nda kalıcı iz bırakmışlardır. Bu kuşağın, özgün kişiliğiyle seçilen en ünlü sanatçısı olan Settar Behlülzade, manzara resminde izlenimcilikten hareketle şiirsel ve müzikal üslup yaratabilmiş, daha sonra da Azerbaycan minyatürlerine has kompozisyon ve renk kurgusunu bu üslupla birleştirerek, ulusal resim arayışlarına önemli ölçüde katkıda bulunmuştur.¹³

¹³ O. Cebailoğlu, 2009, s. 40.

Resim 9. Settar Behlülzade, Hazar denizinde akşam, 1959.

Resim 10. Settar Behlülzade, Natürmort, 1971.

2.2. Tuğrul Nerimanbeyov'un Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatı İçinde Yeri ve Önemi

Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatı'nın en ünlü fırça ustalarından biri olan Tuğrul Nerimanbeyov 1930 yılında Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de dünyaya geldi.¹⁴ Çocukluk ve gençlik yıllarını Azerbaycan, Özbekistan ve Litvanya'da geçiren ressam 1950 yılında Azim Azimzade Azerbaycan Devlet Ressamlık Okulu ve 1955 yılında ise Litvanya Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin resim bölümünden mezun oldu. Bu yıllarda aynı zamanda da Vilnüs Konservatuvarı'nda klasik vokalı da öğrenmeye başladı.¹⁵

20. yüzyılın 50'li yıllarında öğrenciyken sanat hayatına başlayan Tuğrul Nerimanbeyov, henüz çok gençken büyük ün kazandı, Azerbayca'da ve yurt dışında tanındı. Onun başarılı çalışmaları Azerbaycan'ın sınırları dışındaki birçok ülkede büyük beğeni topladı. 1952 yılından itibaren uluslararası sergilerin iştirakçısı oldu. Eski SSCB ülkeleri ve diğer ülkeler; Kuba, Hindistan, Çekoslovakya (şimdiki Çek Cumhuriyeti ve Slovakya), Polonya, Almanya, Fransa, İtalya, ABD vb. ülkelerde defalarca kişisel resim sergileri yapıldı.¹⁶

Nerimanbeyov 1955 yılında SSCB Ressamlar Birliği'nin üyesi oldu. 30 yaşında (1960) "*Emektar Ressam*", 33 yaşında ise (1963) "*Halk Ressamı*" adını kazandı.¹⁷

Onun sanata geldiği dönem yani, 1950'li yılların sonlarına doğru Azerbaycan sanatı en iyi dönemini yaşıyordu. Sanatçılar yeni arayışlara girdiler, yeni akımlar ortaya çıktı. Tuğrul Nerimanbeyov ise, resim sanatının farklı dallarında başarılı eserler yaparak uzun yıllar boyunca verimli çalışmalar yaptı.

¹⁴⁻¹⁶ *Azerbaycan Sovyet Ansiklopedisi*, Bakü, 1979, C. 7, s. 225-226.

¹⁵ http://525.az/site/?name=xeber&news_id=9235 (15. 04. 2014, 15:21)

¹⁷ F. Halilzade, *Azerbaycan qazetesi*, (7. 08. 2010), s. 4.

Ressamın manzara, portre, natürmort, duvar resmi, kitap illüstrasyonu ve tiyatro dekoru gibi farklı dallarda yarattığı parlak eserler rengahenkliği, estetik olgunluğu ve kendine has üslubu ile seçilmektedir. Sovyetler Birliği döneminde ressamın sanatını araştıran sanat tarihçileri her zaman Tuğrul Nerimanbeyov'u "novator" (yenilikçi) olarak nitelendirirdiler. Çünkü o, kimsenin gitmediği bir yolda ilerliyordu, onların cesaret etmediği mevzularda fırçasını ustalıkla kullanıyordu. Onu başkalarından farklı kılan özelliklerden biri de, ressam gördüklerini kendisinin sanat filtresinden geçiriyordu.

Nerimanbeyov, sanat hayatına yeni başladığı dönemlerde bazı eserlerinde Avrupa ve Rus Sanatı'ndan etkilenerek eserler yaptı. Gözleri geleneksel resimlere alışmış Azerbaycan'lı sanatseverler ressamın farklı sanat üslubunu engelsiz kabul etmedi. Bazı insanlar Tuğrul'u ve onun ilk dönem eserlerini sert şekilde eleştirdiler. Onu, "millilikten uzaklaşmış", "çığırından çıkmış ressam", "halkın içinden çıkmayan", "onun derdinden, örf-adetlerinden haberi olmayan" ressam olarak değerlendirdiler. Ama bu eleştiriler ressamı yolundan döndürmedi. Nerimanbeyov, bu olumsuz eleştirilerin hiç birine önem vermeyerek kalbinin hükmü ile çalıştı. Onun eserleri bu eleştirilerin aksini söylüyordu. Yaptığı eserlerde Nerimanbeyov'un çocukluktan halkın içinde olan, onun derdini, örf-adetlerini içinden bilen bir sanatçı olduğu anlaşılmaktadır. Sadece o kendini farklı akımlarda deneyerek kişisel tarzını yaratmaya çalışıyordu.¹⁸

Avrupa ve Rus Sanatı'ndan bazı etkilenmeler olsa da, Tuğrul'un ünlü sanatçı gibi yükselmesinde Azerbaycan sanatının zengin gelenekleri, eski minyatür ve halı sanatı örnekleri büyük rol oynadı. Onun portre, natürmort, manzara, duvar resmi, tiyatro dekoru, kitap illüstrasyonu tarzında yapılmış eserleri millilik ruhu ile seçilerek büyük estetik etki gücüne sahiptir.

¹⁸ T. Maharremova, *Kaspi gazetesi*, (11. 06. 2013).

Yetenekli fırça ustası eserlerinde Azerbaycan insanının azmini, arzularını, isteklerini, inamını tuval üzerine aktardı. O, her zaman özellikle de, SSCB döneminde Sovyet realizminden çok uzak bir sanatçı gibi tanınıyordu.

Nerimanbeyov, geleneksellik ve çağdaşlık gibi farklı yaşamların uyumunu eserlerinde en iyi şekilde yapmayı başaran bir sanatçıdır. Ressamın sanatında genel olarak Doğu ile Batı sanatının sentezi hakimdir. Eserlerinde Doğu minyatür sanatına has güzel dekoratiflik, Batı sanatına has entelektüellik ile uyumlu şekilde bütünleşiyor. Ressamın geleneksellikle çağdaşlığın harmonisinde yarattığı eserleri Doğu ile Batı arasında manevi–medeni köprüdür. Tuğrul'un tablolarında gah tarihi İçeri Şehir'in eski, dar ve sırlı sokaklarını, mimari yapılarını, gah Hazar denizi'nin coşkun dalgalarını, Azerbaycan'ın güzel manzaralarını, gah da Paris'in, Lüksemburg'un, Almanya'nın ve diğer ülke ve şehirlerin manzarasını görmek mümkündür.

Nerimanbeyov, 1970'li yılların sonlarından itibaren başarılı duvar resimleri, tiyatro dekorları ve kitap illüstrasyonları da yaptı. Azerbaycan tiyatro resmi'nin değerli örnekleri olan Azerbaycan'ın ünlü bestecisi Fikret Emirov'un "Nesimi" (1974) ve "Bin bir gece" (1980) balelerine yaptığı sahne dekorlarına göre Tuğrul Nerimanbeyov'a Azerbaycan Devlet Ödülleri verildi.¹⁹

Sanatçı arkadaşları'nın söylediklerine göre Tuğrul Nerimanbeyov, yurtdışında yaşayarak hem kendini, hem de Azerbaycan kültürünü dünyaya tanıtmak istiyordu. Bu maksatla ressam 20. yy'ın 80'li yıllarının sonlarında Bakü'den Rusya'nın başkenti Moskova'ya, Moskova'dan ABD'ye (1989–1992), oradan Lüksemburg'a (1992–1993), Lüksemburg'dan ise Fransa'nın başkenti Paris'e taşındı. Uzun yıllar Paris'te yaşadı ve çok sayıda değerli eserler yaptı.²⁰

¹⁹ F. Halilzade, *Azerbaycan qazetesi*, (7. 08. 2010), s. 4.

²⁰ S. Möhbettin, *Şuh renklerin teranesi*, Çağdaş As Yayınevi, Bakü, 2011, s. 57.

Nerimanbeyov'un sanatı Azərbaycan Resim Sanatı'nın en parlak sayfalarından biridir. Tuğrul'un dünyasını canlandıran benzersiz eserleri Azərbaycan Çağdaş Resim Sanat'ını şekillendirerek Azərbaycan kültürünün nadir incileri hazinesine girmeyi başardı. Onun tabloları Çağdaş Azərbaycan Resim Sanatı'nın kıymetli eserleri olarak dünyanın ünlü sergi salonlarında, resm galerilerinde ve sanat müzelerinde başarıyla sergilenmekte ve özel koleksiyonlarda yer almaktadır.

Ressamın 1989–1992 yıllar arasında ABD'de Boston ve New York'un ünlü sergi salonlarında, 1992–1993 yıllarında ise Lüksemburg'un "*Kontinental*" otelinde ve "*Şato Burkslenkr*" sergi salonunda kişisel sergileri yapıldı. Tuğrul Nerimanbeyov olağanüstü yeteneği olan, Batı ile Doğu arasında sağlam manevi köprü yaratan milli ve dünyevi ressam gibi değerlendirildi. Bu muhteşem sergilerden sonra koleksiyoner profesör *Adrians Van Deminc*, İtalya bestecisi *Romeo Meloni*, Princeton Üniversitesi'nin profesörü *Bernd R. Seizinger* onun eserini aldılar. *Bernd R. Seizinger* Boston'da Tuğrul Nerimanbeyov'un ismini verdiği sergi salonu–müze açtı.²¹

1998 yılında Azərbaycan Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin 80. Yıldönümünde Paris'in ünlü "*Konven de Kordelyer*" sergi salonunda Tuğrul Nerimanbeyov'un kişisel sergisi açıldı.²²

Tuğrul Nerimanbeyov'un eserleri sergilenen diğer dünya müzeleri; **Fransa'da**; "*Fransa Galerisi*" (Paris), **Almanya'da**; "*Çağdaş Sanat Müzesi*" (Köln), "*Sanat Müzesi*" (Hagen), **ABD'de**; "*Milli Aironavitika Müzesi*" (Vaşington), **Polonya'da**; "*Çağdaş Sanat Müzesi*" (Varşova), **Macaristan'da**; "*Çağdaş Milli Sanat Müzesi*" (Budapeşte), **Bulgaristan'da**; "*Çağdaş Milli Sanat Müzesi*" (Sofya), **Rusya'da**; "*Rusya Milli Müzesi*" (St. Petersburg), "*Tretyakov Galerisi*" (Moskova), "*Doğu Halkları Müzesi*" (Moskova),

²¹ S. Möhbettin, 2011, s. 51-52.

²² T. Maharremova, 2013.

“Oriental Sanat Müzesi” (Moskova), “Besteci Glinka Milli Müzesi” (Moskova), **Azerbaycan’da;** (Bakü), “Milli Sanat Müzesi”, “Çağdaş Sanat Müzesi”dir.²³

Eserlerini özel koleksiyonlarına almış dünya resim koleksiyonerleri; **Fransa’lı;** Andre Molero, Edit Bringit, Rene Jerar, Havyer de Lesgen, Mikele Tomamasini ve Jan Tranşer, Nureddin Abedin (Paris), **İtalyan;** Romeo Meloni (Milan), Domeniko Lotus (Turin), Cakomo Sonçini (Turin), **Almanya’lı;** Villi Brant, Andreas fon Demling (Bonn), Peter Lüdvig (Hagen), Henri Nan (Hamburg), **ABD’li;** Bernd R. Seizinger (Priston), Pyer ve Roberto Çirillo Pelletyer (Nyu–York), Riçard Hegler (Çikago, Florida) Şebalis (Boston), **İngiltere’li;** Geza fon Hansburg (Londra), **İsviçre’li;** Baron Henri Tissen (Lugano), **Lüksemburg’lu;** Jak ve Gay Krol, Yanik ve Klod Leroy, **Rusya’lı;** Vladimir Semyonov (Moskova), **Azerbaycan’lı;** Tuğrul Bağirov’dur (Bakü).²⁴

"Fransa Çağdaş Sanat Ansiklopedisi'nde hakkında bilgi verilen tek Azerbaycan'lı ressam Tuğrul Nerimanbeyov'dur. Bu kitapta onun ismi dünyaca ünlü ressamlarla bir sırada yazılmıştır.²⁵

Tuğrul Nerimanbeyov, çevresince çok sevilen ve müzikal bir ruh inceliğine sahip oluşuyla da ün yapmıştır. O, resimde olduğu kadar, müzikle de ilgilenmiştir. İyi bir ressam olmakla beraber, aynı zamanda da güzel sesi olan ses sanatçısı ve şairdi. Klasik operalardan, özellikle de İtalya bestecilerinin eserlerinden ariyaları ustalıkla seslendirmiştir. Klasik müziğe büyük sevgisi olan Tuğrul Nerimanbeyov, Azerbaycan muğamlarının da hayranıydı. O, daha çok Azerbaycan'lı ünlü ses sanatçıları; Cabbar Karyağdıoğlu, Bülbül ve aynı zamanda da ünlü İtalyan sanatçıları; Enrico Caruso, Beniamino Cilli, Mario Del Monaco, Karlo Bergonzi sanatını çok seviyordu ve sürekli onları dinliyordu.²⁶

²³⁻²⁴ S. Möhbettin, 2011, s. 238.

²⁵⁻²⁶ S. Möhbettin, 2011, s. 42.

Nerimanbeyov 1996'da Bakü'de "*Kirha*" konser salonunda, 1998'de Azerbaycan Devlet Akademik Opera ve Bale Tiyatrosu'nda, 2000'de ise Bolonya'da (İtalya) "*Oratoria di San Rosso*" salonunda büyük konserler verdi.²⁷

Dünyanın bir çok muhteşem sergi salonlarında eserleri sergilenen, yıllarca ABD'de ve Avrupa'da yaşayan Tuğrul Nerimanbeyov, çok hür kalpli bir sanatçı olmuştur. Kızı Esmer hanım babası hakkında şöyle söylüyor: "*O, ögle bir insandır ki, onun için her şeyden önemli özgürlüğüdür. Bu, onun hayatında en başlıca şarttır... O, insanları kendine öyle çekiyor ki, onu özlememek mümkün değil*".²⁸

Devlet ödülleri sahibi, geçmiş Sovyetler Birliği ve bağımsız Azerbaycan Cumhuriyeti'nin "*Halk ressamı*" Tuğrul Nerimanbeyov, Ağustos 2000'de Azerbaycan'ın en yüksek ödülleri olan "*İstiklal*" ve Ağustos 2010'da ise "*Şeref*" nişanlarını aldı.²⁹

Tuğrul Nerimanbeyov, 2 Haziran 2013'te kalp hastalığından Paris'in Jorj Pompedu kliniğinde vefat etdi. Onun cenazesi Paris'te Passi mezarlığında defnedildi.³⁰

Resimleri ile dünyanı kendine ve halkına sevdiren Tuğrul Nerimanbeyov'un sanat mirası ölümsüzdür, hayat kadar ebedidir... Büyük üstadın hatırası Azerbaycan halkının kalbinde daim yaşayacaktır.

Allah rahmet eylesin. Mekanı Cennet olsun !

²⁷ S. Möhbettin, 2011, s. 42.

²⁸ F. Halilzade, 2010, s. 4.

²⁹⁻³⁰ <http://strategiya.az/old/index.php?m=xeber&id=18443> (23. 06. 2013, 18:47)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III- AZERBAIJAN RESİM SANATININ GELİŞİMİNİ ETKİLEYEN SOYUT SANAT HAREKETLERİ

3.1. Soyut Sanatın Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

3.1.1. Geometrik Soyutlama

”Resim sanatı içinde geometri kavramını şöyle açıklayabiliriz; Geometri; yüzeyler, aralar ve mesafeler gibi özelliklerin bilimi, dünyayı ölçme sanatıdır. Sanatçı, tabiatta var olan geometriyi, sezgisiyle bulup, eserini bu doğrultuda düzenler. Her varlık kendi içinde, kendi aralarında ve kendi dışında birbirine bu fikirle bağlıdır. Geometrisini kaybeden şekil ve renk ölüdür. Sanatçı tablosuna geometri fikrini pergel, cetvel yardımı ve matematiksel düzenlemelerle katar.

Formu geometrik bir tasarım olarak işaret eder. Tercih ettiği biçimler arasında hassas bir denge kuran sanatçı, tıpkı bir matematikçi gibi aklın dönüştürücü olanaklarına başvurur. Karmaşık dünya olaylarının ötesine işaret ederek ancak zihnimizle kavrayabileceğimiz bir gerçekliğe ulaşmaya çalışır. Bilimsel bir kesinlik değildir sanatçının aradığı, varlıkların ardındaki gize işaret etmek ister. Renk ve çizgide görülen bu arınmışlık doğada var olan düzene bir katkı yapmayı amaçlamaktadır.”³¹

Geometrik Soyutlama: doğa içerisinde orantıları hemen hemen sıradanlaşmış olan özne formlarının; geometrik biçimlere dönüştürülmesi yada şekillerinde oynama yaparak yeni bir hale getirilmesidir. Bu eylem ile öznelerin biçimleri kesin olarak bozulur. Bu değiştirme usulü neticesinde öznede bazı detayların elenmesinin yanında gerçek bilinen ve sıradanlaşan orantılar geometrize edilmiş olabilir.

³¹ S. İşgören, *Resimsel Soyutlamada Kurgu Farklılıkları ve Geometrik Oluşumlar*, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli, 2007, s. 72-73.

“Geometrik soyutlama özellikle Bireşimsel Kübizmle yakından ilintilidir. Analitik döneminde Picasso ve Braque, bedenlerin molekül yapısını inceleyerek, hacim ve bölgesel renkleri için objelerin dış hattını parçalamaya devam ediyorlardı. Bunun yanında, aşırı biçimsel çözülme ve nötr renk kullanımı, anlaşılmasız imgeler yaratarak desenin algılama yoluyla tanınmasını zorlaştırıyordu. 1910 yılından itibaren iki ressam, yanılsatıcı uyuma başvurmadan objelerin gerekli özelliklerini saptayabilen yeni betim tekniklerini benimsediler. 1924 yılında Gris tarafından verilen 'Bireşimsel' Kübizm adı, soyut ve genel bir fikirden yola çıkarak sağlam ve gerçek bir resim verisi bulgulamak için kullanılan 'tüm dengelim süreci' anlamına gelir, imge, objelerin genel özelliklerinin kavramsal bir simgesine dönüşür. Seyreden, tuval üzerinde üretilmiş olan şeyle duyumsanabilir gerçek arasında ilişki kurabilir, çünkü ressam taklit etmez ama objenin tanınması için 'işaretsel' koordinatları belirler.”³²

“Modernleşme sürecinin en önemli halkalarından biri olan soyut sanatta farklı eğilimler vardır. II. Dünya Savaşı sonrasında gelişen düşünsel ve kültürel atmosferden beslenen soyut sanat fikri, bu farklı yönelimleri sergileyerek bugüne kadar canlılığını korumuştur. Doğada rastlanan gerçek varlıkların betimlenmediği bu resim türünde, matematiksel bir düzen fikri hâkimdir. İzlediğimiz resim öncelikle değerlerine işaret eder. Sanatçı, resim sanatının temel elemanları olan çizgi ve renk üzerinden ideal bir kompozisyon oluşturur, formu geometrik bir tasarım olarak ele alır. Tercih ettiği biçimler arasında hassas bir denge kuran sanatçı karmaşık dünya olaylarının ötesine işaret ederek ancak zihnimizle kavrayabileceğimiz bir gerçekliğe ulaşmaya çalışır.

Görünenin ardındaki özü yansıtmaya çalışan, geometrik soyut tarzda resimleme diline sahip ressamlar, bugün, özgün doğadaki temel formlarda

³²L. Arte, Picasso Sanata Adanan Bir Yaşam, (Çev: C.K.Emek), Dost Yayınevi, Ankara, 1999, s. 84.

olacağını düşünerek resimlerini bu geometrik biçimleri kompoze ederek oluşturmuşlardır. Onlara göre kozmosun özü, ancak geometrik biçimlerle elde edilebilirdi. Çünkü bu biçimler yaratımın özünü temsil ediyorlardı. Geometrik soyut resimde nesne ve görüntülerin optik görüntülerine, ya da akli tasarımlarına katı, geometrik bir biçim verilerek yapılan değişiklikler, biçim bozmalarla oluşturulmaktadır. Geometrik soyutlama nesnel ve evrensel bir bakış açısını yansıtmayı amaçlarken dışavurumcu ve anlatımcı niteliklere yer vermemiş, bu alanda eser üreten sanatçılar keskin ve düzgün fırça vuruşları kullanmışlardır.”³³ Bu sayede resim yüzeyinde belirgin hatlara sahip olunması sağlanmış, çizgi ve rengi aynı anda dahil ederek izleyicisine geniş bir perspektif sunmuştur.

3.1.2. Lirik Soyutlama

“Resimsel lirizm, sanatçının iç dünyasındaki fırtınaların bir dışa vuruşudur. İfadenin malzemesi de boya ve fırçalardır. Lirizmin önemi şudur; sanatçı çerçevesindeki görüntüleri değil, kendi iç dünyasındaki konseri vermektedir. Bu konser bir iç savaştır. Bu savaşın görüntülerinin nasıl başladığı ve nasıl bittiği sanatçının kendisi tarafından bile bilinmemektedir. Fakat çalışma bittiğinde sanatçının bile şaşırdığı, daha önce aklına bile gelmeyen bir motif çıkmaktadır karşısına. Lirik soyutlamada doğasal bir motiften hareket edildiğini gözlemlemekteyiz. Bu çocuk, bir kadın, bir doğa görüntüsü, renkli nesneler ya da hareketli bir figür biçiminin etkisi, sanatçı için bir çıkış noktası olabilmektedir.”³⁴

Resimde lirizm, sanatçıların kendi içerisinde hissettiği duygu ve dinamizminin renk ve şekillerle ifadesidir. "Bu anlayışta, sanatçı çevresinin görüntüleri değil, onun iç dünyasındaki bilinçaltı evreninin orkestral çok

³³ N. T. Yılmaz, *Türkiye’de Soyut Sanatın Gelişimi İçerisinde Burhan Uygun’un Yeri*, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 2009, s. 29-30.

³⁴ E. K. Kurt, *Çağdaş Türk sanatında Soyut Resim*, İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2008, s. 17.

renkliliği, ürpermeleri, pervasızlığı, munisliği, kısacası onun iç savaşı dile gelmektedir" ³⁵

“Lirik” sözcüğü Avrupa kökenli dillere dayanmaktadır. Bu dilleri kullanan devletlerde kelimenin birkaç anlamı vardır. Bunlardan birkaçı “Şarkı sözleri”, “güzel sözler” olmakla birlikte resim sanatında da buna benzer gizemli anlamlar içermiştir. Lirik soyut anlayışıyla eser oluşturan sanatçılarımız, hacimli figürler ve objeler oluşturmuşlar dolayısıyla da sanatçılar bu tür çalışmalardaki şiirsel havayı, hem canlı renkleri hem de kendi içerisindeki dengesini ele alarak çalışmışlardır.

“Doğaya alternatif yeni bir düzen peşinde olan ressam için II. Dünya Savaşı'ndan sonra başlayan bu süreç, sanatçıların yeni bir "güzellik" keşfetme hayallerine işaret eder. Ressam, renklere yüklediğimiz anlamları özgürlüğüne kavuşturur, biçimler arasında armonik bir ilişki kurmak ister. Kimi zaman tekne, kuş, deniz, fırtına gibi görünüşleri soyutlar, kimi zamanda tuval yüzeyinde yeni bir imge keşfetmeye girişir. Sanatçı, duygularıyla sezdiği ama asla emin olamadığı bir gerçekliğe çağırır izleyiciyi. Fakat önemli olan şey, resim yapmaktır.

*Ressam, renk, biçim, jest ve ifadeyle sonuçlarını önceden kestiremediği bir oyun oynamaktadır. Yeri geldiğinde lirik bir coşkuyla resmin yüzeyine dokunur, kompozisyonun oluşum evresini adım adım izlememize yardımcı olur; yeri geldiğinde de kesik, aralıklı ve dinamik sürüşlerle resim yaparken resmini keşfeder. Yoğun duyguların yönlendirici olduğu bu tip bir resimde, rastlantı eseri keşfedilen değerler de resmin oluşumuna katkıda bulunur.”*³⁶

“Geometrik soyutlamada, nesne renklerinin dikkate alınmadığı ancak nesneyi çağrıştıran sembolik biçimler vardır. Konuya dayanan görüntüden çok,

³⁵ N. Berk, A. Turani, “Başlangıcından Bugüne Çağdaş Türk Resim Sanatı Tarihi“, C 2, Tıglat Yayınevi, İstanbul, 1981, s. 179.

³⁶ N. T. Yılmaz, 2009, s. 33-34

geometrik motifler ön plana çıkmaktadır. Lirik Soyutlamadaki mantık ise heyecanlı coşkulu sanatçının, serbest fırça darbeleri, boya kazımaları, karıştırmaları ve boya bıçağı ile yarattığı şiirsel doku üzerine oturtulur. Lirik soyutlamada çoğu zaman nesne ve figürlerin optik görüntüleri tümüyle ortadan kalkar. Böylece, lirik soyutlama biçimlemesini yansıtan resimler çoğu kez non-figüratif, görüntüsüne ulaşmakta ve lirik soyut ile non-figüratif resimler birbirlerine karıştırılmaktadır. Zaman zaman da lirik soyutlama'ya ilişkin resimlerde nesne, figür ya da manzara öğelerinden kimi kalıntılar vardır. Bu soyutlama nedeniyle resimlerin adları da doğa ile ilgili olabilmektedir.”³⁷

Ancak her ne kadar doğa ile ilgili olurlarsa olsunlar bu görüntüler gerçek kimliklerini gösteremediklerinden biçimlerinin soyut olmaları tam anlamıyla görülmektedir. Bazen de bu kalıntılar hiçbir şekilde görülmeyip kompozisyon tanınmaz hale de gelebilir.

“Figürsüz ve lirik bir resimde hiçbir biçimde nesne ve figürle ilgili bir izlenime rastlanmaz. Sanatçı coşku ve heyecanını kendine özgü bir mizaç ile boyasal bir yansıtmada bulunur. Yani lirik non-figüratif resim, boya tuşlarının hiçbir mantıksal biçimleme kaygısı olmadan, sanatçının içten gelen dürtüleriyle doğal bir dokuda oluşturduğu özelliktedir. Bu nedenledir ki, lirik non-figüratif resimlerde nesne ile figüre bağıntılı olmayan ve yeni bir boya dokusu ve hacim görüntüsü de ortaya çıkmıştır. Lirik ekspresyonist soyutlamada ne doğrulanabilen ne de çürütülebilen, yalnızca olasılık derecelerine göre değerlendirilebilen çok sayıda yoruma açıktır.”³⁸

Yoruma açık olması nedeniyle de her resimde olduğu gibi sanatçının psikolojisi yine ön plandadır. Ancak lirik soyutlama sürecinde oluşan sanatçının içsel savaşı diğer soyut türlerine göre daha ön plana gelmiştir.

³⁷ S. İşgören, 2007, s. 67-68.

³⁸ A. Atan, *Sanatta özgürlük ve özgünlük*, Türkiye’de Sanat, 2000\02, 43 (Mart\Nisan, 2000), s. 20.

3.1.3. Azerbaycan Sanatında Soyuta Yöneliş

Batının yüzlerce yıl boyunca geliştirip biçimlendirdiği figüratif resim geleneğini sonradan benimsemiş olan Azerbaycan'lı ressamlar, soyut anlayışın sonraki, aşamalarından itibaren içinde yer alma ve özgün yaklaşımlar ortaya koyabilmeğe başlamışlar. Üstelik Türk-İslam sanatının geometrik ve bitkisel motiflere dayalı soyut kompozisyonlara temellenen bir geleneğe sahip olması, Azerbaycan sanatçılarının görsel alt yapısı için önemli bir kaynak oluşturmuştur.

Batıda soyut sanatın yaygınlaştığı savaş sonrası dönemde, Azerbaycan Resim Sanatı sosyal-gerçekçilik ve sosyalist-romantizmi akımlarında en iyi örneklerini vermeğe başlar. 30 yıllık bir tarihi geçmişi geride bırakan Batıya yönelik Azerbaycan Resim Sanatı, toplum hayatının her alanını gerçeklikle yansıtan, yapay anlatımcılıktan ve şablon kriterlerden arınmış daha samimi arayışlarla zenginleşir. Azerbaycan Resim Sanatı, 1950'lerde Sovyet Sanatı'nın temel yapısı doğrultusunda ve yaratıcı bir formda şekillenerek kimlik kazanmıştır. Dönemin ünlü Azerbaycan sanatçıları farklı üslup arayışları, yeni ifade biçimleri, zengin renk armonileri ile Azerbaycan resim sanatında kalıcı iz bırakmışlardır.³⁹

Azerbaycan'da resimsel anlatımlar yerel bir gelişime bağlı olamadan biçimleme anlayışları dışarıdan hep hazır olarak alındı. Bunun nedeni Azerbaycan'lı sanatçı ve düşünürlerin sanatsal üslup ve akımlar üzerine fazla eğilmemeleri ve bunların oluş nedenlerini ve zeminlerini araştırıp incelememeleri idi. Salt soyut çalışma Kandinsky'nin 1910'larda yaptığı lirik non-figüratif resimle ortaya çıkmıştır. Ancak Azerbaycan resim sanatı bu gelişimin ne olduğunu 1960'larda anlamaya başladı. Azerbaycan Resim Sanatı'nda ilk soyut çalışmalar geometrik non-figüratif bir biçimleme sınırı içinde kalmıştı.

³⁹ O. Cebailoğlu, 2009, s. 40.

1950'lerin sonu – 1960'ların başlangıcı, ülkenin sanat ve kültür hayatında sözün gerçek anlamında büyük değişikliklerin yaşandığı dönemdir. Meydana çıkan bu yenilik, sadece ifade biçimi, yeni üslup ve tarz arayışlarıyla sınırlı olmayıp, bizzat hayatı ve sanatı algılama biçiminde yaşanan köklü değişikliğin ve yeni bakış açısının ürünüdür. Bu köklü değişikliklerin temelinde, baskıcı ve totaliter Stalin döneminin sona ermesi, Politbüro'nun başına geçen Kruşçev'in yapısal reformları ve demokrat kimliği, uzaya çıkan ilk insan ve dünya genelinde gençlik hareketlerinin artması, Batı ile ilişkilerin nispeten ılımlı havaya girmesi vb. faktörler yer almaktadır.⁴⁰ Baskıcı Stalin rejiminden sonra nispeten rahat ve huzurlu bir ortama kavuşan insanlar, coşkulu ve hareketli yenilik arayışlarına yönelmişler. Bu dönem Sovyet Resim Sanatı'nda 1920'lerde zoraki kesintiye uğramış modern sanat arayışlarına ilgi artmıştır. 1930-1950'li yıllar Sosyal Gerçekçiliğin yapılanması ve sanatın her alanında uygulandığı dönem olarak tarihe geçmiştir. Fakat modern sanat akımları ve tekniklerinden yoksun kalan ressamalar, bu açığı o dönem “Sert Üslup” adlanan bir yönelmeyle kapatmağa çalışırlar. Bu üslubu, köseli formlar, sert fırça darbeleri, zıt renkler ve lekelerle betimlenen, fakat sosyal hayattan ve Sovyet ideolojisinden ayrılmayan konular ve kompozisyonlar belirlemektedir. Bu dönem sanatının başlıca özelliği, “Sovyet hayat tarzını” şablon kriterler ve yapay terennümlerle yüceltmek eğilimlerinin yerini, işçi ve emekçilerin ağır iş hayatını tüm çıplaklığı ve dramatizmle anlatan eserler almasıdır. Daha önceki çok figürlü ve ayrıntılı betimlemelerin aksine, yalınlık, tutumluluk, anıtsallık gibi ilkeler, duygusal ve plastik ifadelilik kavramları, resim sanatında ön plana çıkar. Bu dönemin sanatında zorluklarla yüzleşen emekçiler ve onların yenilmez, azimli karakterleri, güçlü iradeleri ilham kaynağı olmaktadır. Sanatçılar iri hacimli tuvaler ve anıtsal duvar panolarına ağırlık verirken, bir yandan da kendi konuları ile ilgili verileri, bir gazeteci hassasiyetiyle değerlendirirler. Bu “sert üslubun” Azerbaycan Resim Sanatı'nda en iyi

⁴⁰ İ. Enveroğlu, 2005, s. 40-41.

temsilcileri, Tahir Salahov, Tuğrul Nerimanbeyov, Rasim Babayev vb. sayılmaktadır.

Sovyetler'in "sert üslubunun" Azerbaycan versiyonu hiçte sert olmamakla beraber, Azerbaycan- Türk halılarının negatif-pozitif düzen sistemi, minyatürler ve milli motiflerin leke düzeni, kadim Türk heykelinin kendine has plastiği ve doku zenginliğini yansıtmaktadır. Mircavad ve Tevhik Cavadov kardeşlerinin düz ve parlak renklerden oluşan kompozisyonları, Aliekber Rzakuliyev ve Rasim Babayev'in negatif ve pozitif değerlerden oluşan grafik düzenlemeleri bu dönemde ortaya çıkar. Şüphesiz bu tarz millilik anlayışı, bir önceki neslin sanatçıları için anlaşılmazdı. Realist tarzda yerel konular işlemekle, geleneksel plastik ve estetik unsurları kullanarak yerel olmayan, söz gelimi uzak yolculuğunu yansıtan bir kompozisyon kurmak, aradaki farkı yansıtmaktadır.

Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatı'nda ulusallık ve yerellik değerlerinin ön plana çıkması, kuşkusuz 1960'lar kuşağı ile anılmaktadır. Bu tarz bir senteze ulaşmakla çağdaş değerler ortamında yer alınabileceğini savunan görüşler, 1960'ların canlı ve dinamik sanat ve fikir hayatının ürünüdür. Bu bağlamda önemli olan, geleneksel kültürün ve sanatın kendinden çok, çağdaş ve bilinçli yorumlarıdır. Doğu ve Batı kavramlarını iki karşıt dünyayı oluşturduğunu düşünenler, çağdaş soyut resmin öncülerinin Doğu sanatı ve kültürüne hayranlıklarını ve bu kaynaklardan bilinçli yararlanmalarını gördükçe, kuşkusuz geleneksel Azerbaycan-Türk sanatı'nın ürünlerine daha duyarlı yaklaşmışlardır. Halk ve saray kültürünün sahipsiz kalan değerleri, minyatürler, mezar taşları, halılar, kilimler, dokumalar, yeniden anlam ve değer kazanarak çağdaş yorumlarla tuvallere aktarılmıştır. Sayılan nitelikleri göz önüne alan birçok Azerbaycan sanatçısıda, ister minyatürlerin isterse geleneksel el sanatlarının değişik verilerinden yaratıcı bir biçimde faydalanarak kendilerine has bir üslûpla yorumlayarak "Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatı" ulusal bir kimlik kazandırmaya çalışmışlardır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV- TUĞRUL NERİMANBEYOV'UN SANAT HAYATI

4.1. Çocukluğu ve Eğitimi

Nerimanbeyovlar ailesi Azerbaycan'ın Karabağ bölgesi sınırları içinde Şuşa'da yaşayan zengin bey nesillerinden biri olmuştur. Babası Yakup Ferman Bey Nerimanbeyov 1918 yılında Azerbaycan Demokratik Halk Cumhuriyeti tarafından başarılı öğrenciler sırasında Avrupa'ya eğitim almağa gönderildi. O, Fransa'da Tuluza Üniversitesi'nin elektrik mühendisliği bölümünde eğitim alırken, aynı Üniversite'nin modacı–ressam bölümünde okuyan İrma Lya Rude adlı Fransız bir kızla tanıştı. İrma hanım Fransa'nın güneyinde bulunan Koskonya eyaletindendir. Lya Rude; eski Fransız nesillerindendir. Bu neslin insanları resim sanatına büyük ilgili duymuştur.⁴¹

Babası Yakup Ferman bey ve annesi İrma hanım 1926 yılında Kann'da (Fransa) evlendi. Bu yıllarda onlar aynı zamanda da Kann'da yüksek lisans eğitimi aldılar. Çiftin ilk evladı; Vidadi bu kentte dünyaya geldi. Kısa bir süre sonra ise genç çift Paris'e taşındı. Paris'de sanatseverlerin yaşadığı Monparnasse bölgesinde yaşadılar. Yakup Ferman bey eğitimini Sorbonna'da devam ettirdi, İrma hanım ise moda evinde çalıştı.⁴²

Babası Yakup Ferman Bey vatanını özlediği için 1929 yılında genç aile Sovyet Azerbaycanı'na döndüler. 1930 yılında Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de çiftin ikinci evladı; Tuğrul Nerimanbeyov dünyaya geldi.⁴³

Avrupa'da eğitim almış anne–babasının zengin manevi alemleri, sanata aşırı ilgili olmaları Tuğrul'un terbiyesinde, erken yaşlarından hertaraflı, mükemmel formalaşmasında etkili oldu. Ailede çeşitli eski eşyaların, el işlerinin

⁴¹⁻⁴² <http://arxiv.az/az/news.milli.az/16226185/Nigar+Nerimanbeyova:+Parisliler+gorurler+ki+biz+nece+mehriban+xalqiq+FOTO> (27. 01. 2015, 19:37)

⁴³ http://525.az/site/?name=xeber&news_id=10639 (15. 04. 2014, 11:35)

kolleksiyonunu toplardılar. Bu "müze" eşyalarının cazip görünümü de, Tuğrul'un ilgi alanını genişlendirdi, sanat yeteneğini güçlendirdi. Genel olarak ailede sanata, onun çeşitli dallarına büyük sevgi ve saygı vardı. Tuğrul henüz çocukken babası onu resim okuluna kayıt yaptırdı.

Resim 11. (Foto.) Tuğrul Nerimanbeyov annesi ve ağabeyi ile birlikte,
(Soldan sağa; ağabeyi Vidadi Nerimanbeyov, annesi İrma Lya Rude ve Tuğrul Nerimanbeyov)

1930'lu yılların sonlarına doğru Nerimanbeyovlar ailesinin zor günleri başladı. Babası özgür bir milliyetçiydi. Ona iftira atarak hapisettiller ve Rusya'nın Sibirya, Marinski bölgesine sürgüne gönderdiler. Kısa bir süre sonra annesini de hapisettiller. Küçük Tuğrul da annesi ile beraber bir süre hapisanede yaşadı. O dönem Sovyetler Birliği'nin kanunlarına göre herkes çocuğunu okula göndermek zorundaydı. Hapisdeyken İrma hanımın yoğun baskıları sonucu cezaevi müdürü küçük Tuğrul'u ilk okul birinci sınıfa gönderdi. Bu zor şartlarda Tuğrul okul hayatına başladı. Birkaç yıl sabahlar okula gitti, akşamlar cezaevine annesinin yanına döndü. II Dünya savaşı zamanı, 1941 yılında Fransa Nasist Almanyası tarafından işgal edilen zaman İrma hanıma şart konuldu; ya çocukları Azerbaycan'da bırakıp Fransa'ya dönmeli, ya da sürgüne gitmelidir. Ama o ne ülkesinin vatandaşlığından çıktı, ne de çocuklarını bırakıp gitti. İrma hanımı önce Kustana'ya, sonra ise Karakanda ve Samerkan'ta (Özbekistan) sürgüne gönderdiler. Bu sıkıntılı dönemlerde Tuğrul bir süre eğitimi devam ettiremedi. Sonralar komşuları ve akrabalarının yardımlarıyla orta okulu bitirip resim okulunu kazandı.⁴⁴

Anne babası sürgündeyken ağabeyi Vidadi ile Tuğrul'a bir süre dadısı baktı. Dadısı Polonya asıllı Anna Andreyeva çok iyi niyetli ve mert, cesur kadındı. O, zor günlerde donarlık yaptı, karşılığında para ve erzak aldı ve onunla çocuklara baktı. Nerimanbeyov, sonralar dadısının portresini yaptı. Tabloya da "Anne" ismini verdi.⁴⁵

Bu zor, çelişkili dönem içinde inamını yitirmeyen Nerimanbeyovlar ailesi yaşamak uğrunda mücadele verdiler. Çocukluğunda yaşadığı zorluklar ve gördüğü adaletsizlikler, Tuğrul'un azimini daha da artırdı. Küçük yaşlarında başlayan resim ilgisi, eğitimi süresince devam etmiş ve kısa süre içinde bir tutkuya dönüşmüştür.

⁴⁴ http://525.az/site/?name=xeber&news_id=10639 (15. 04. 2014, 11:35)

⁴⁵ S. Möhbettin, 2011, s. 54-55.

1946 yılında Azim Azimzade Azərbaycan Devlet Rəssamlıq Okulu'nda başlayan universite eğitimini 1950-1955 yılları arasında, Litvanya Güzəl Sanatlar Üniversitesi resim bölümünde sürdürmüştür. Bu yıllarda aynı zamanda da Vilnüs Konservatuarı'nda klasik vokalı da öğrenmeye başladı.⁴⁶

Tuğrul, sürgünde olan annesi ile yalnız öğrencilik yıllarında Samerkant'da (Özbekistan) görüştü. 1961 yılında Tuğrul'un annesine beraat verildi ve Bakü'ye döndü. Bir süre sonra af kararı çıkan babası Yakup Ferman bey Nerimanbeyov da Sibirya sürgününden vatani Azərbaycan'a döndü.

Nerimanbeyov, çocukluk ve gençlik dönemlerini Azərbaycan, Özbekistan ve Litvanya'da geçirmiş ve eğitim almıştır. Bu sayede o dönemlerini dini ve etnik birçok farklı olgularla birlikte geçirmiştir. Bu farklılıklar genç Tuğrul'a zengin bir iç dünya kazandırmış, Tuğrul da bu durumu en iyi şekilde kullanmayı bilmiştir.

Bakü'nün eski yapıları, tarihi İçeri Şehir'in dar sokakları, Şirvanşahlar Sarayı'nın, Kız Kalesi'nin mimarisi, Tebriz minyatür sanatının hayran edici güzelliği onun çocukluk yaşlarında derin izler bıraktı. Semarkant ile özellikle, onun mimari yapıları; Bibihanım, Gur-Emir ve Registanla yakından tanışlık, doğu sanatına has incelik ve güzelliği daha derinden duyup hissetmeye yardım etti.⁴⁷

Ressamın Semarkant hayatı onun doğu sanatına has rengahenklik, zariflik ve güzellikle bir daha yakından tanışmasına hertarafli imkan sağladı. O, Azərbaycan'da öğrendiklerini Özbekistan'da daha da sağlamlaştırdı. Litvanya'da ise onun karşısında başka bir dünya açıldı. Önceler Azərbaycan'da ve Özbekistan'da gördüğü, doğu sanatına has zarifliğin, güzelliğin aksine olarak batıya has barok üslubunun ihtişamı ve gotik mimarisinin sertliği ile karşılaştı.

⁴⁶ http://525.az/site/?name=xəber&news_id=9235 (15. 04. 2014, 15:21)

⁴⁷ S. Möhbəttin, 2011, s. 9-10.

O, Vilnüs’de ünlü Litvanya ressamı Kediminas Lokubonis, Algimaytas Stoškuson, İonas Şvayas’dan ders aldı. Bu ünlü sanatçılarla yakınlık, yetenekli öğrenci arkadaşlarıyla iyi iletişim kurması onun sanat zevkinin ve estetik bakışının formalaşmasını olumlu yönde etkiledi. Litvanya Güzel Sanatlar Üniversitesi’nde eski halk sanatı hocası, ünlü heykeltıraş Mikenas’ı yakından tanınması Tuğrul’un hayatında çok büyük rol oynadı.⁴⁸

Ressam eski Litvanya halk sanatında ve çağdaş resim sanatında batıya has sert üslup ile karşılaştı. Ressam bu sertlik karşısında şaşırıp kendini kaybetmedi. Aksine, bu sertliğin kendisinde bile incelik, zariflik arayıp buldu. Böylelikle, onun eserlerinde doğu zarifliği ile batı sertliğinin doğal uyumu yarandı.

⁴⁸ S. Möhbettin, 2011, s. 9-10.

4.2. İlk Dönem Eserleri ve üslup özellikleri

Tuğrul Nerimanbeyov, sanat dünyasına çok zor bir dönemde, 20. y.y.'ın 50'li yıllarında, henüz öğrenciyken geldi.

*“Benim sanata geldiğim yıllar çok karmaşık ve çelişkili yıllardı. Onda ögle bir dönemiymi ki, sanatta sosyalist gerçekçilik gibi bir yön büyük önem taşıyordu. Hem de sanatçıların karşısına "seyyar sergiciler" gibi siyasi bir konuyu gerçekleştirmek görevi sürülüyordu. Bu yetenekli insanların sanat özgürlüğünü kısıtlamak, yalnız sosyalist–realizm üslubunda şablon resm eserleri yaratmak politikası idi”.*⁴⁹ Ressam, kültürel zenginliğini sanatına çok doğru noktalara değinerek yansıttı, sanat hayatında birçok farklı açı yakaladı. Sanata geldiği ilk günden, ilk adımlarından başlayarak, kendi tarzı olan sanatçı olmaya çalıştı. Nerimanbeyov, özgün tarzına göre başkalarından seçildi, kendine has orijinal bir yolla gitti.

Çocukluk ve gençlik dönemlerindeki kazanımları onu sanatına yakınlaştırdı. Tuğrul Nerimanbeyov'un zengin bir dünyaya sahip olması kendi hayatındaki sanatsal gelişmelere de aynı oranda yarar sağlayabileceği anlaşılabilir.

Nerimanbeyov, 1950'de yaptığı "Türkiye'nin sokağı" tablosuyla Azerbaycan Devlet Resim Sergisi'ne katıldı.⁵⁰ Litvanya Güzel Sanatlar Üninersitesi'nde eğitim aldığı yıllarda tuval üzerine yağlıboya tekniği ile ağabeyi Vidadi Nerimanbeyov'un resmini "Ağabeyi'min portresi" (1953), "Vilnüs geceleri" (1953) ve ilk başarılı çalışmalarından biri olan "Yaylaktan dönüş" (1954) tablolarını yaptı. Nerimanbeyov'un 1955'de Litvanya Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin resim bölümünde bitirme tezi olan "Baltik balıkçıları" eseri ressamın ilk dönem eserleri içinde çok değerli tablolardan biridir.⁵¹

⁴⁹ http://525.az/site/?name=xeber&news_id=10639 (15. 04. 2014, 11:35)

⁵⁰⁻⁵¹ S. Möhbettin, 2011, s. 65.

Genç resam 1955’de Litvanya’nın başkenti Vilnüs’te eğitimini tamamlayıp vatani Azerbaycan’a döndü. Bu dönemde Azerbaycan’da sanatçıların hayata ve sanata bakışlarında farklılıklar vardı. Nerimanbeyov da her zaman kendisini farklı akımlarda farklı dallarda denedi. O, bu dönemde resim sanatı’nın çeşitli dallarında özellikle de manzara, portre, natürmort dallarında çok sayıda başarılı çalışmalar yaptı.⁵²

Ressam, ilk dönem manzara ve natürmort çalışmalarında “sert üslub” sanat yönünden etkilendi. Bu yönden etkilenecek yaptığı ilk çalışmaları “Bakü’de bahçe (kapı önü)” (1955), “Bayıl manzarası” (1955), “Bakü öğlen vakti” (1956) tablolarıdır. 1963’te yaptığı “Ağaçlar ve kayalar” eseri de bu yönde yapılan manzara eserlerindendir.⁵³ Bu tabloda Nerimanbeyov’un 1920–1930 yıllarında Sovyet sanatında ünlü olmuş ve sonradan “*sert üslup*” sanat yönünün sanatçıları arasında büyük ün kazanmış “*Kerpic valet*” ressamlarının sanatından etkilendiğini görmekteyiz.

Ressam, bu geleneklerden etkilenecek ilk dönem natürmortlarını da bu yönde yapmaya başladı. Farklı dönemlerde Nerimanbeyov fırçasının ürünü olan “Meyveler” (1959), “Kabakla natürmort” (1964), “Narlar ve armutlar” (1965) eserlerinde bunu daha aydın görmekteyiz.

Tuğrul’un ilkin başarılı çalışmalarından biri olan “Hazar denizinde şafak” (1957) tablosu romantik tarzda yapılmış eserlerindendir. Doğa olaylarından korkmayan cesur petrol madeni işçilerini anlatan “Fırtınadan güçlü” (1960) eserinde, “Saadet” (1961), “Sevinc” (1963) ve nasist hapishanesinin zor şartlarını anlatan “Hayat için” (1963) tablolarında ressamın felsefi düşünceleri, dramatism çok iyi anlatılmıştır.⁵⁴

⁵²⁻⁵³ S. Möhbetin, 2011, s. 11-15.

⁵⁴ *Azerbaycan Sovyet Ansiklopedisi*, 1979, s. 225-226.

Nerimanbeyov, 1961 yılında Polonya seferi zamanı yaptığı “Polonya’lı genç kız portresi”, “Buluşma”, “Kafede”, “Krakov”, “Polonya Sirkisi” vb. eserlerinde bu ülkedeki gelişen kentleri, halkın yaşantısını, insanların manevi dünyasını, aşkla yaşayan sevgililerin, güler yüzlü kızların, kafede dinlenen gençlerin resmini yaptı.⁵⁵

Ressam, sanatının ilk dönemlerinde resim sanatının diğer dallarıyla beraber dikkat çeken portreler de yaptı. Yaptığı portrelerde insanın iç dünyasının, fikir ve düşüncesinin tasvirini en iyi şekilde göstermeyi bilen bir ressamdı. Onun “Türkiye’li Şair Nazim Hikmet” (1960), “Şöför Memedağa” (1960) ve Azerbaycan’lı sanatçı ve şairler; “Şair Resul Rza” (1964), “Ses sanatçısı Bülbül” (1964), “Şair Bahtiyar Vahabzade” (1965) vb. desen çalışmaları ve tuval üzerine yağlıboyayla yaptığı ünlü Azerbaycan’lı ressam “Sigara içen Settar Behlülzade” (1961) ve “Ressam’ın portresi” (1962) tabloları sanatçının ilk dönemde yaptığı çok değerli portre eserlerindendir.⁵⁶

Nerimanbeyov, 1963’te büyük sevgiyle yaptığı “Anne” tablosunda kendi annesi ve babası sürgündeyken ağabeyine ve kendisine dadılık yapan Polonya asıllı kadın Anna Andrayevna’nın resmini yapmıştır.⁵⁷

⁵⁵ S. Möhbettin, *Tuğrul Nerimanbeyov, grafik renkarlık*, Işık Yayınevi, Bakü, 1984, s. 6.

⁵⁶ S. Möhbettin, 1984, s. 8.

⁵⁷ S. Möhbettin, 2011, s. 55.

4.3. Orta Dönem Eserleri ve üslup özellikleri

1960–1980 yılları Nerimanbeyov’un sanatta kendini bulma dönemidir. Bu yıllarda Sovyetler Birliği’nde resim sanatı en iyi dönemini yaşıyordu. Tuğrul da sürekli yeni sanat akımlarının yarandığı 1960’lı yıllarının ikinci yarısından itibaren daha cesaretle, sanat arayışlarına devam etti. Bu dönem eserlerinde, özellikle de manazara ve natürmortlarında Azerbaycan toprağının bolluk, bereket ve güzellikler diyarı olduğu fikrini gerçekleştirdi. Yakın arkadaşı Azerbaycan’ın diğer ünlü ressamı Settar Behlülzade ile beraber Azerbaycan’ın bölgelerini gezdi. “Göyçay bağlarında” (1965), “Bolluk” (1968), “Bereket” (1968) vb. eserleri bu gezintiler sonucunda yarandı.⁵⁸

Tuğrul yaptığı manzara eserlerinde daha çok doğduğu şehir olan Bakü’yü resmetti. Sanatının orta dönemlerinde farklı yıllarda tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle Bakü’yü anlatan “Eski Bakü” (1964), “Bakü’de bahar” (1964), “Bakü” (1965), “Bakü’de rüzgarlı gün” (1977) vb. eserler yaptı. Tuğrul’un Bakü’ye, onun tarihine ve mimari yapısına bağlılığı ressamın tablolarında daha çok eski şehir manzaraları tasvirleri şeklinde kendini gösterdi.⁵⁹

Nerimanbeyov’un konulu kompozisyonlarında bereket ve iyi yaşam fikrinin öne çıktığını görmekteyiz. Vatanı Azerbaycan’ı, onun insanların hayat tarzını, günlük yaşantısını, örf ve adetlerini büyük sevgi ile resmettiği çok sayıda eserler yaptı. Ressamın halkın hayatından alınmış, bayram konulu; “Buzovna köyünde bayram” (1965), “Bayram” (1982) ve pazar konulu; “Bakü etrafında pazar” (1968), “Bakü’de pazar” (1974), “Şeki’de pazar” (1976), “Sonbahar pazarı” (1976) eserlerinde doğu pazarının gürültülü ortamı, onun rengahenkliği büyük ustalıkla resim edilmiştir.⁶⁰ Tuğrul’un bu eserlerinde Azerbaycan toprağının kokusunu duyu biliyoruz. Sade halk hayatından alınmış

⁵⁸ S. Möhbettin, 2011, s. 15.

⁵⁹ S. Möhbettin, 1984, s. 8.

⁶⁰ E. Abdullayeva, *Tuğrul Nerimanbeyov, Servet*, Doğu-Batı Yayınevi, Bakü, 2013, s. 21.

bu canlı tablolar halkın kendisi kadar çok sadedir. Bu eserlerde Tuğrul Nerimanbeyov'un halk hayatını, onun günlük yaşam tarzını iyi bilen, halka sağlam tellerle bağlı bir sanatçı olduğu anlaşılmaktadır.

Nerimanbeyov, sanatının orta döneminde portre eserlerine de büyük önem vermiştir. Ressamın portrelerinin en büyük özelliği portresini yaptığı insanlarla önce uzun süre arkadaşlık yapar, onları tanıdıktan sonra iç dünyasını, fikir ve düşüncesini çeşitli çizgiler ve renkler vasıtası ile resmederdi.

Ressam, 1960–80'li yıllarda Azerbaycan'lı yazar, şair ve sanatçılar; “Şair Fikret Koca” (1966), “Yazar Anar” (1968), “Besteci Emin Sabitoğlu” (1977), “Şarkıcı Yaver Kelenterli” (1977) ve “Gürcistan'lı Ressam Niko Pirosmeni” (1966) vb. portrelerini yaptı. Tuğrul'un kendi annesi Fransız asıllı kadın İrma Lya Ruden'i resmettiği “Annem'in portresi” (1981) eseri de ressamın sanatında önemli yere sahiptir. Tuğrul'un kendisini resmettiği “Otopotre” (1976) eserinde sanat arayışı içinde olduğunu anlayabilmekteyiz.⁶¹

Nerimanbeyov bu dönemde aynı zamanda da çocuk portreleri de yaptı. Bu konuda yaptığı başarılı çalışmaları “Genç ressam” (1965), “Tomik” (1969), “Günel” (1972), “Aysel” (1974), “Günay” (1975) vb. eserleridir. Kendi kızının resmini yaptığı “Uyuyan Esmer” (1964), “Kız ve natüremort” (1968) kompozisyonlarında küçük kız çocuğu saflık ve bereketin remzi olarak doğa koynunda, güllerin, çiçeklerin, mahsul vermiş nar ağacının altında tasvir edilmiştir.⁶²

Nerimanbeyov'un kendisi profesyonel müzisyen olduğu için sürekli müzik konulu eserler de yaptı. Onun bu sanatsal kişiliği hiç kuşkusuz eserlerine yansımıştır. Çizimlerindeki ustalık onun ince ruhlu yapısından ve sanatçı duyarlılığından gelmektedir. “Okuyan aşık”, “Müzisyenler”, “Aşık Penah”, “Şarkı” vb. eserleri ressamın orta döneminde yaptığı müzik konulu çalışmalarıdır. 1965'de yaptığı Azerbaycan halk müziği olan Muğamı anlatam

⁶¹⁻⁶² E. Abdullayeva, 2013, s. 21-27.

“Muğam” kompozisyonu Tuğrul Nerimanbeyov sanatında çok önemli yere sahiptir. Azerbaycan Resim Sanatı’nın şah eserlerinden hesap olunmakla beraber, Nerimnabeyov’un en tanınan tablolarından biridir.⁶³

Azerbaycan Çağdaş Resim Sanatında kendi tarzını yaratmaya çalışan Nerimanbeyov, doğu halk destanlarından, efsane ve rivayetlerinden etkilenerak bir sıra tablolar yapmaya başladı. 1969’da “Bereket” kompozisyonunu Sovyet ideolojisinin hakim olduğu dönemde, yetenekli fırça ustası bu anlamlı konuyu cesaretle ve yenilikçi tarzda yapmıştır.⁶⁴

Çeşitli ülkelere yaptığı seyahatler ona eski ve çağdaş dönemde yaşamış büyük ressamların sanatını tanımak, aynı zamanda da dünyanın en iyi kentlerini, müzelerini gezmek, diğer halkların örf ve adetleri ile tanışmak, sade insanlarla iletişim kurmak imkanı yarattı.

Nerimanbeyov’un 1971 yılında Hindistan’a olan sanat seferinden sonra 1972 yılından itibaren bu ülkeyle ilgili seri eserler yaptı. “Dehli’de gezinti”, “Hindistan’da Pazar”, “Mahatma Gandhi”, “Anne ve çocuk”, “Dilek ağacı”, “Yelpikli oğlan”, “Bengal köyünde sabah”, “Bombey hatıraları” vb. eserlerinde ressam farklı kültürlerle ev sahipliği yapan Hindistan’ı, onun misafirperver insanlarını, zengin doğasını, hayat ve günlük yaşantısını resmetmiştir.⁶⁵

Hindistan serisi ile beraber Nerimanbeyov seyahatlerinin sonucu olarak “Şehir’in görüntüleri” konulu çok sayıda manzara eseri üzerinde çalıştı. Burada hem Semerkant (Özbekistan), hem Vilnüs (Litvanya), hem Moskova (Rusya), hem Havanna (Küba) hem de, Almanya’nın şehirlerinin tasvirleri vardır.⁶⁶

Tuğrul Nerimanbeyov, 1970’li yılların ikinci yarısından itibaren duvar resimleri yapmaya başladı. 1975-1978 yıllarında Azərbaycan Devlet Kukla

⁶³⁻⁶⁴ E. Abdullayeva, 2013, s. 25-27.

⁶⁵⁻⁶⁶ S. Möhbettin, 1984, s. 15-16.

Tiyatrosu'nun foyesinde halk masallarının motifleri esasında “Masallar dünyasında” muhteşem duvar resmini yaptı. Bu eser ressamın duvar resim sanatında ilk adımı ve ilk başarılı çalışmasıdır. 1978 yılında Nerimanbeyov daha bir büyük proje; Bakü'de “Moskova” oteli foyesinin duvarlarında “Aşığın nağmesi” isimli duvar resmini yaptı. Tuğrul'un tabloları gibi duvar resimleride milli folklordan etkilenererek yapılan kıymetli sanat eserleridir.⁶⁷

Resim sanatının en zor dallarından olan duvar resmi yapması ve bu yönde büyük başarı kazanması sonucunda Nerimanbeyov tiyatro dekorları, aynı zamanda da sahne tertibatı yapmağa başladı. Ünlü Azerbaycan'lı besteci Fikret Emirov ile birlikte “Sevil” (1979) operası, “Nesimi” (1979) ve “Bin bir gece” (1980) baleleri üzerinde çalışan Nerimanbeyov, parlak kolorit bakımından çok iyi dekor kompozisyonları hazırladı. Bu kompozisyonlar muhteşem müzik ve güçlü oyuncu performansı ile birleşerek çağdaş Azerbaycan tiyatro anlayışını formalastırdı. O, Ferec Karayev'in “Kobustan gölgeleri” (1969), Kara Karayev'in “ Yedi güzel” (1972) balelerinin de sahne dekorlarının eskizlerini yaptı.⁶⁸

Yetenekli fırça ustası “Azerbaycan halk destanları”, Azerbaycan'lı şair Resul Rza'nın “Vakit variken” şiirler toplusu ve yazar Anar'ın “Dede Korkut” kitabı ve filminin tertibat ve illüstrasyonlarını yaptı. Türk halklarının ortak geçmişi olan “*Dede Korkut*” hikayelerinin anlatıldığı aynı adlı kitaba yapılan illüstrasyonlar Azerbaycan resim sanatının en değerli örneklerindendir. Bu kitap Sovyetler döneminde Rusya'nın başkenti Moskova'da “*Detskaya izdatelstva*” (Çocuk yayınevi) yayın evinde nefis şekilde basıldı.⁶⁹

⁶⁷ S. Möhbettin, 2011, s. 19-20.

⁶⁸⁻⁶⁹ S. Möhbettin, 2011, s. 39.

3.4. Yaşadığı Ülkeler

Tuğrul Nerimanbeyov yurtdışında yaşayarak hem kendini, hem de Azerbaycan kültürünü dünyaya tanıtmak maksadıyla 20. yy'ın 80'li yıllarının sonlarından başlayarak bir sıra farklı ülkelerde yaşadı.

Nerimanbeyov, 1989'da ABD'nin Masaçusset bölgesinde bulunan Boston kentinin sanat merkezlerinin birinden davet aldı. 1989'da orada kentin ünlü sergi salonlarından birinde açılmış kişisel resim sergisinde 70'den çok resim ve grafik eseri sergilendi. Ulusallık ve beşerilik bağlamında yapılmış bu eserler hem ifade yönüne, hem de renk parlaklığına göre ilk görüşten sergiye gelenleri etkiledi. Buradaki eserlerde onlar kendileri için tanıdık yüzleri “Gitarçı Şehels”, “Genc besteci Romeo Meloni”, “Amerika’lı kadın” vb. gördüler.⁷⁰

Tuğrul Nerimanbeyov'un Boston'da yapılmış bu kişisel resim sergisi Masaçusset bölgesinde büyük ses getirdi, geniş seyirci kitlesi topladı. Bir süre sonra Tuğrul'un New York'un en ünlü sergi salonlarının birinde de böyle bir sergisi yapıldı. Ressamın Boston'da yapılan sergisinde olduğu gibi, New York sergisinde de 70'den fazla resim ve grafik eserleri sergilendi. Her iki sergisi de büyük başarıyla sonuçlandı. Tuğrul Nerimanbeyov, olağanüstü yeteneği olan, batıyla doğu arasında sağlam manevi köprü yaratan ulusal ve beşeri ressam gibi sevildi değerlendirildi. Boston ve New York'ta sergiye gelen insanlar ressamın eserlerinden çok etkilendiler, herkes bu sergiden bir tablo alabilmek için yarıştı.⁷¹

Amerika Birleşik Devletleri çekici olduğu kadar da serttir. Bu ülkede yaşamak, sanat hayatı sürdürmek için orada dünyaya gelmek, o toplumda büyümek gerekiyor. ABD'de yaşadığı yıllarda Tuğrul bunu çok net bir şekilde gördü ve hissetti. Bu sebepten de 1992'de Lüksemburg'a taşındı. 1992–1993 yılları arasında Avrupa'nın bu küçük ülkesinde yaşadı. ABD'den farklı olarak,

⁷⁰⁻⁷¹ S. Möhbettin, 2011, s. 48-49

Lüksemburg nüfusu çok az, güzel doğası olan örnek bir ülkedir. ABD’de olan kalabalık, gerginlik Lüksemburg’da yoktu. Burada insanların yüzünde mutluluk hakimdi.⁷²

Tuğrul Nerimanbeyov, Lüksemburg’da bir yıl yaşadı. Ama bu bir yıl içinde çok sayıda eserler yaptı. “Çingiz Aytmatov oğlu Eldarla”, “Lüksemburg manzarası”, “Lüksemburg sarayı”, “Lüksemburg yağmuru”, “Lüksemburg’lu kız”, “Şehir manzaraları”, “Eski sokak”, “Manternah’da fırtına”, “Güller ve çiçekler” ve onlarca başka ilgi çeken eserler işte bu dönemde ortaya çıktı.

Bunlarla yanaşı, o, 1992–1993 yıllarında Lüksemburg’un “*Kontinental*” otelinde ve “*Şato Burkslenkr*” sergi salonunda kişisel sanat sergilerini de gerçekleştirmeyi başardı. Ressamın bu kişisel sanat sergileri de ABD’de olan Boston ve New York sergileri gibi çok sayıda seyirci topladı, büyük ses getirdi. Dönemin Kırgızistan’ın Lüksemburg büyükelçisi ünlü yazar Cengiz Aytmatov her iki serginin iştirakçısı oldu ve Tuğrul Nerimanbeyov sanatına Lüksemburg dergilerinin birinde övgüler söyledi: “...Tuğrul renklere duygu katan, insanı yaşamaya inandıran bir ressamdır. Ben bunu sergide sergilenen eserlere, özellikle de “Çingiz Aytmatov oğlu Eldarla” tablosuna baktıktan sonra daha derinden hissettim”.⁷³

Tuğrul Nerimanbeyov, 1993’te Lüksemburg’dan Paris’e taşındı. Paris, henüz çocukluk yıllarından onun hayallerinin kentiydi. Bu kentle ilgili hem çocuk, hem de gençlik yıllarında çok sayıda kitap okuduğu için Paris’in tüm sokak ve caddelerini, müze ve tarihi yerlerini ezbere biliyordu. Monmart, Zafer Anıtı, Luvr, Pompedu Müzeleri, Eyfel Kulesi, Monpornas Kafesi, Bastiliya Kalesi onun en çok sevdiği ve görmeyi arzu ettiği yerlerdi. Tuğrul, daha önce Paris’e sadece bir kaç defa kısa zamanlı sanat seferleri yapmıştı.⁷⁴

⁷²⁻⁷³ S. Möhbettin, 2011, s. 49-50.

⁷⁴ S. Möhbettin, 2011, s. 50-51.

Nerimanbeyov, ABD ve Lüksemburg'dan farklı olarak, Paris'te kendini çok iyi hissetti. Fransa'yı onun için özel kılan sebeplerden biri de, annesi İrma hanımın aslen Fransız olması idi. O, Paris'e çok kısa zamanda uyum sağladı ve bu şehri de, Bakü kadar sevmeye başladı. Bakü'de olduğu gibi, Paris'de de dikkat çeken eserler yarattı. Ressamın "Eyfel kulesi", "İrma Lya Rude'nin portresi", "Fransua Mirtoğrul'un portresi", "Paris hakkında düşünceler", "Sent Mişel", "Notrdam", "Notr Dam kilisesi", "Notr Damlı kız", "Paris sokağı", "Mormart", "Paris'in çiçekleri" gibi çok kıymetli tabloları işte bu şehirde yarandı. Ve ilk günlerden gözleri, gönülleri okşadı, Paris sanatseverlerinin dikkatini çekti. Buna sebep hiç şüphesiz ki, Tuğrul'un doğu minyatür sanatından akıp gelen renk elvanlığı, renk sıcaklığıydı. Onun sanatı ile ilgilenenlerin, onu arayıp soranların sayısı arttı. Tuğrul'a dünyanın farklı ülkelerinden siparişler gelmeye başladı. O, bu siparişleri yapmakla beraber, kendi kişisel sanat sergilerini de yaptı. Bu işte Fransa'nın Kültür Bakanlığı ve Paris Büyükşehir Belediyesi ona yardım etti.⁷⁵

1998 yılında Azerbaycan Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin 80. Yıldönümünde Paris'in ünlü "Konven de Kordelyer" sergi salonunda Tuğrul Nerimanbeyov'un muhteşem kişisel resim sergisi yapıldı. İlk defa Fransa Devleti düzeyinde düzenlenmiş bu sergide ressamın 70'den fazla resim sanatının çeşitli dallarında yaptığı eserleri sergilendi. Onların arasında ressamın hem Azerbaycan, hem de Fransa döneminde yapılmış eserleri vardı. Ressamın Bakü dönemi sanatının ürünü olan eserleri; "Eski Bakü", "Sigara içen Settar Behlülzade", "Nağmekar Azerbaycan", "Gece çayevi", "Çay evinde sabah", "Doğu pazarı", "Sevil İçeri Şehir'de", "Cennet bağı" vb., aynı zamanda da Paris'te yaptığı "Paris hakkında düşünceler", "Sent Mişel", "Notr Dam", "Notr Damlı kız", "Paris sokağı", "Mormart", "Paris'in çiçekleri", "Notr Dam kilisesi", "İrma Lya Rude'nin portresi" vb. eserleri sergide keskin zıtlık

⁷⁵ S. Möhbettin, 2011, s. 51-52.

yaratsalar da, sergiye gelenlerin dikkatini çekti. Sanatseverler aynı ortamda doğu zarifliği ile batı sertliğinin ve de ulusallıkla beşeriliğin harmonisini gördüler ve Tuğrul'un sanatına hayran kaldılar.⁷⁶

Princeton Üniversitesi'nin profesörü Bernd R. Seizinger ressamla ilgili şunları söyledi: *"...Tuğrul Nerimanbeyov sanatı dünya sanatında beklenmedik bir olaydır. Onun eserleri sadece resim eserleri değil, hem de güçlü enerji taşıyıcılarıdır. Bu eserler insanı düşündürüyor. Ben ilk görüşten onun renkler dünyasının etkisideyim. Renuar, Cezzane, Van Gogh, Modilyani, Sisley, Gogen sanatı gibi, Tuğrul Nerimanbeyov sanatını da çok seviyorum. Onun sanatına sevgim sonsuzdur. Eğer böyle olmasaydı, ressam'ın 60'dan fazla eserini alıp, Boston kent'inin merkezinde onun ismini verdiğim sergi salonu-müze yaratmazdım. Tuğrul'un sanatı yalnız bu günün değil Rafael, Leonardo da Vinci, Cotto, Rembrant, Van Gogh sanatı gibi tüm zamanların sanatıdır. Eminim ki, gelecekte bir çok insan bu kudretli sanatçının yarattığı tablolardan manevi gıda alacaklar ve onun sanatına saygı duyacaklar".*⁷⁷

Sarbona Üniversitesi'nin profesörü koleksiyoner Rene Gere: *"...Ben Tuğrul Nerimanbeyov'un "Konven de Kordelyer" sergi salon'unda sergilenen eserlerini izledikten sonra sanki Doğuyu yeniden keşfettim... Bakın, doğu nasıl çekici, nasıl büyüleyici, nasıl rengahenktir".*⁷⁸

Sanat tarihçisi-araştırmacı Kleopatre Pavlidou ise şunları söyledi: *"...Enteresandır, onun renglerinde doğuya has olan bir sıcaklık var. Ben bu tür sıcaklığı yalnız eski doğu minyatürlerinde gördüm... Çok enteresandır ki, Nerimanbeyov'un Paris dönemi eserlerindede doğuya has olan sıcaklığı hissede biliyoruz. Onun eserlerinin etkisinden çıka bilmememizin nedeni de budur".*⁷⁹

⁷⁷ S. Möhbettin, 2011, s. 51-52.

⁷⁸⁻⁷⁹ S. Möhbettin, 2011, s. 51-52.

BEŞİNCİ BÖLÜM

V- KATALOG

5.1. Kompozisyonları

5.1.1. İlk dönem kompozisyonları

5.1.1.1. Yaylaktan dönüş

Resim 12.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Yaylaktan dönüş.

Bulunduğu yer : Azerbaycan Milli Sanat Müzesi. (Bakü)

Tarihi : 1954.

Boyutları : 210 x 190 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Resimde ön planda hayvanlarıyla yaylaktan geri dönen köylüler, arka planda ise tepesi karla kaplı dağlar ve bulutlu gökyüzü yer almaktadır. Çalışmanın ana temasını yaylaktan hayvan sürüsü ile geri dönen köylüler ve arka plandaki manzara oluşturmaktadır.

Nerimanbeyov'un 1954 yılında, henüz öğrenciyken yaptığı bu tablo onun ilk başarılı çalışmalarından biridir.⁸⁰

Çalışma, tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Tablo çalışma tekniğine göre orjinaldir. Doğa ve insan temasının ele alındığı eser konu itibariyle gergin ve hareketlidir. Nerimanbeyov eserin kahramanlarının öne çıkması ve azametli görünmesi için rakursdan (aşağıdan yukarıya) tasvir etmiştir.⁸¹ Yakınlık–uzaklık ilişkisine dikkat edilerek perspektif ögesi yerinde kullanılmıştır. Resmin ön tarafındaki yoğunluğa karşın resmin arka tarafındaki genişlik, dengeyi sağladığı görülmektedir. Sanatçı, fırçayı amacına hizmet edecek şekilde kullanmıştır. Resimdeki soğuk ve sıcak renkler bir harmoni içerisinde verilmiştir. Birbiri ile kaynaşan renkler güzel bir uyum içerisinde vurgulanmıştır. Resmin ön kısmındaki renk yoğunluğu ile gökyüzündeki sade renk uygulamasının birbirini dengelediği görülmektedir. Ön plandaki nesnelerin net parlak görüntülerine karşın arkaya doğru gittikçe netliği azalan açık hava perspektifinin kullanımı göze çarpmaktadır. Resimde olan üç insan figüründen

birinin hayvanın üzerinde bulunan beyaz baş örtülü bayan olduğu anlayabilmektedir. Tablodaki diğerk figürlerden birinin çocuk ve şapka takmış figürün ise erkek olduğunu görmekteyiz.

Nerimanbeyov “Yaylaktan dönüş” (Res. 12) isimli tablosunda, dağlar manzarasında köylüleri ve hayvan sürüsünü resmederken hayatı sadece görüldüğü gibi aktarmamıştır, köylülerin duygusal özelliklerini ve duyularını, poz ve hareketlerinde, etrafındaki manzarada plastik anlatımı, şiiriyatı en iyi şekilde ortaya koyabildiği türden çalışma yapmıştır.⁸²

⁸⁰⁻⁸² S. Möhbettin, 1984, s. 6.

5.1.1.2. Baltik balıkçıları (Bitirme Tezi)

Resim 13.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Baltik balıkçıları. (Bitirme tezi)

Bulunduğu yer : Azərbaycan Milli Sanat Muzesi. (Bakü)

Tarihi : 1955.

Boyutları : 186 x 312 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Bu çalışma, tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eser, soğuk renk valörü ile tasarlanmış, soğuk rengin psikolojik etkisini hissettirmektedir. Yatay, dikey, diyagonal çizgiler, Geometrik ve organik formların kullanımı söz konusudur. Uzaklık–yakınlık ilişkisi irdelenerek perspektif vurgusu yapılmıştır.

Eserin konusu bir az gergindir. Fırtınalı deniz kenarında bir sürü balıkçı, diğer balıkçı arkadaşlarını beklemektedir. Burada kadınlar ve çocuklar da var. Kadınlar eşleri, çocuklar ise babaları için endişelidirler. Gök yüzünü tutkun bulutlar almış, sahile vuran güçlü dalgalar fırtınanın büyüklüğünü vurgulamaktadır. Resimde insan karakterleri ile ortamın uyumu olayın dramatik önemini artırmaktadır. Balıkçıların ciddi ve metin bakışları, cesur duruşları kahramanlık duyguları ile zengindir.

Ressam, insanın doğa olaylarına karşı mücadelesini tabloda çılgın insan karakterleri vasıtasıyla göstermeye çalışmıştır.

1955’de genc ressam Tuğrul’un Litvanya Güzel Sanatlar Üninersitesi’nde bitirme tezi olan bu eser ilk dönem çalışmaları içinde en değerli tablolardan biridir. Eser Azerbaycan Milli Sanat Müzesi’nin deposundadır. Tablonun orjinaline bakmağa izin vermediler, sadece siyah beyaz örneğini alabildim.

5.1.1.3. Hazar denizinde şafak

Resim 14.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Hazar denizinde şafak.

Bulunduğu yer : Azerbaycan Milli Sanat Müzesi. (Bakü)

Tarihi : 1957.

Boyutları : 154 x 110 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Eserin ön planında, petrol madeninin yüksek bir yerinde iki genç insan resmedilmiştir. Oğlan; genç, kısa siyah saçlı, büyük elleri olan, beyaz yakalı gömlekli, kız; genç, uzun siyah saçlı, gül desenli elbiseli, rüzgardan arkaya sovrulan sarı renkli baş örtülü olarak görülmektedir. Oğlan yüzünü hafifçe sağ, kız ise sol tarafa doğru dönmüş ve bakışları da yine o yönde bulunmaktadır. Resmin arka planında ise, hafif bulutlu gökyüzü, Hazar denizinde bulunan petrol madenleri ve denizin üzerinde uçan martılar yer almaktadır.

Tablo, tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eser, çalışma tekniğine göre orjinaldir. Nerimanbeyov eserde doğa ve insan temasının ele almıştır. Sanatçı, fırçayı amacına hizmet edecek şekilde kullanmıştır. Resimdeki soğuk ve sıcak renkler bir harmoni içerisinde verilmiştir. Birbiri ile kaynaşan renkler güzel bir uyum içerisinde vurgulanmıştır. Resimde uzaklık–yakınlık ilişkisine dikkat edilerek, perspektif ögesi göz ardı edilmemiştir. Ön plandaki nesnelerin net parlak görüntülerine karşın arkaya doğru gittikçe netliği azalan açık hava perspektifinin kullanımı göze çarpmaktadır. Resimde açık ve koyu dengeler iyi bir şekilde verilmiştir. İnsanlar, orijinal büyüklükte olup, martıları uçtuğu yükseklikten kuş bakışı hazar denizini seyir halinde olduğunu görmekteyiz.

“Hazar denizinde şafak” (Res. 14) adlı çalışma, Nerimanbeyov’un ilk dönemde yaptığı kompozisyonlarından biridir. O, bu eseri, Avrupa’da eğitimini tamamlayıp Bakü’ye döndüyü yıllarda, 1957’de yaptı.

Nerimanbeyov, bu eserinde kahramanlarını biraz romantik tarzda göstermiştir. Petrol madeni işçileri olan, genç kız ve oğlanın sanki kuş bakışı seyr etdikleri deniz manzarası yaradıcı zahmetin şiiriyatını anlatmaktadır. Ressam genc oğlanın ellerini büyük resmederek onun zahmet insanı olduğunu vurgulamıştır. Eserin kahramanları olan genc kızla oğlan genel olarak zahmet insanının manevi güzelliklerini sembolize etmektedir. Ressam bu manevi güzellikleri canlı çizgiler, cazib boyalarla vermiştir. Denizin, bulutlu havanın renkleri parlaktır. Şafakın ışınlarından nurlanan genc petrol madeni işçilerinin yüzlerinde sonsuz irade ve hayat aşkından doğan gurur vardır.

5.1.1.4. Hayat için

Resim 15.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Hayat için.

Bulunduğu yer : Azerbaycan Milli Sanat Müzesi. (Bakü)

Tarihi : 1963.

Boyutları : 200 x 200 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Eserde 2. Dünya Savaşı zamanı nasist Almanyası hapisanesinde karanlık ortamda vücutları ve elleri ile dikenli teller kopartan ve elinin içinde bir bebeği dışarıya doğru uzatan, onu kurtarmağa çalışan mahpuslar tasvir edilmiştir. Bu sembolik karakter mücadele eden insanların azmini kırmağın, onların özgürlüğe, ıdııklı geleceye çıkma isteğini yok etmenin mümkün olmadığı fikrini anlatmaktadır.⁸³

Ressamın bir çok kompozisyonlarında, çocuk dünya ve hayatın, umut ve inamın sembolüdür.⁸⁴ Eserde anlatılmak istenen esas konulardan biri de kahramanlık ve insanların bir birilerinin mutluluğu için mücadele etmek istemesidir. Resme koyu bir renk hakimdir. Işıık esere ön orta taraftan gelmekte ve de resme bir derinlik kazandırmaktadır.

Rus sanat tarihçisi Grigoriy Anisimov eserle ilgili şunları söylemiştir: *“Bu tabloda: “kahramanlık ve heyecanlandırıcı bir müzik çalınmaktadır ve bu eser, devrim romantizminin en iyi örneğidir”.*⁸⁵

Nerimanbeyov’un sanat hayatının ilk dönemlerinde Azerbaycan halkının tarihinde oldukça zor zamanlar; ulusal değerlerden uzaklaşma, devletin totaliter baskı göstermesi “Hayat için” (Res. 15) tablosunun yapılmasına ilham kaynağı oldu. Kaba, sanki sağlam taştan yonulmuş iri ellerin içinde yerleştirilmiş zarif, saf çocuk figürü, beyaz ve siyah renklerin zıtlığı sanatçının düşüncesinde toplumun ve kendi halkının sorunlarına kayıtsız kalmamasını anlatmağa çalışıyor.⁸⁶

Eser 1965’de Bakü’de “*Na straje mira*” (Barışın hizmetinde) resim sergisinde yer almıştır.⁸⁷

⁸³ S. Möhbettin, 1984, s. 6.

⁸⁴⁻⁸⁶ E. Abdullayeva, 2013. s. 27-30.

⁸⁵ G. Anisimov, *Живые краски Апшерона* (Apşeron’un canlı boyaları), Gençlik Yayınevi, Bakü, 1978, s. 127, (Rus dilinde).

⁸⁷ “**Огонёк**” (Kıvılcım) dergisi, Moskova, 1987, s. 30, (Rus dilinde).

5.1.2. Müzik konulu kompozisyonları

5.1.2.1. Muğam (Azerbaycan halk müziği)

Resim 16.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Muğam. (Azerbaycan halk müziği)

Bulunduğu yer : Azerbaycan Milli Sanat Müzesi. (Bakü)

Tarihi : 1965.

Boyutları : 180 x 210 cm.

Tekniği : Tuval zerine yağlıboya.

Tanımı : Eserde siyah takım elbise giyinmiş, oturur vaziyette milli enstrumanlarda (def, kemança, tar) çalan ve muğam okuyan müzisyenler tasvir edilmiştir. Onların ayaklarının altında milli desenlerle işlenmiş Azerbaycan halısı var. Tablonun sol aşağı köşesinde ise milli kıyafetde, uzun hörükleri, elinde nar olan küçük bir kız çocuğu görmekteyiz.

Muğam; Azerbaycan'ın geleneksel halk müziğidir. Azerbaycan halıları ise dünyada ünlüdür. En iyi örnekleri ABD ve Avrupa müzelerinde sergilenmektedir.

Arka kısımda siyah mavi renklerle uzay görünümü yaratmağa çalışan Nerimanbeyov müzisyenleri halıdan bir az yüksekte resim ederek Azerbaycan sanatında Muğamın yüksekte olduğu fikrini savunmuştur. Ressamın geleneksel kıyafetde, uzun hörükleri, elinde nar tutmuş küçük kız çocuğunu resm ederek, anlatmak istediği felsefi fikir ise milli folklorda sır, bolluk, bereket ve birlik remzi gibi kabul edilen nar, temizlik remzi olarak kabul edilen çocukların ellerinde hem de temizlik sembolüdür.⁸⁸

Nerimanbeyov'un 1965 yılında sanatının ilk döneminde yaptığı "Muğam" kompozisyonu Azerbaycan resim sanatının en önemli eserlerinden biri sayılmakla beraber, aynı zamanda da Nerimnabeyov'un en tanınan tablolarından biridir.⁸⁹

⁸⁸ S. Möhbettin, 2011, s. 19.

⁸⁹ E. Abdullayeva, 2013, s. 25.

5.1.2.2. Şarkı

Resim 17.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Şarkı.

Bulunduğu yer : Rusya Devlet Müzesi. (Moskova)

Tarihi : 1970.

Boyutları : 160 x 150 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

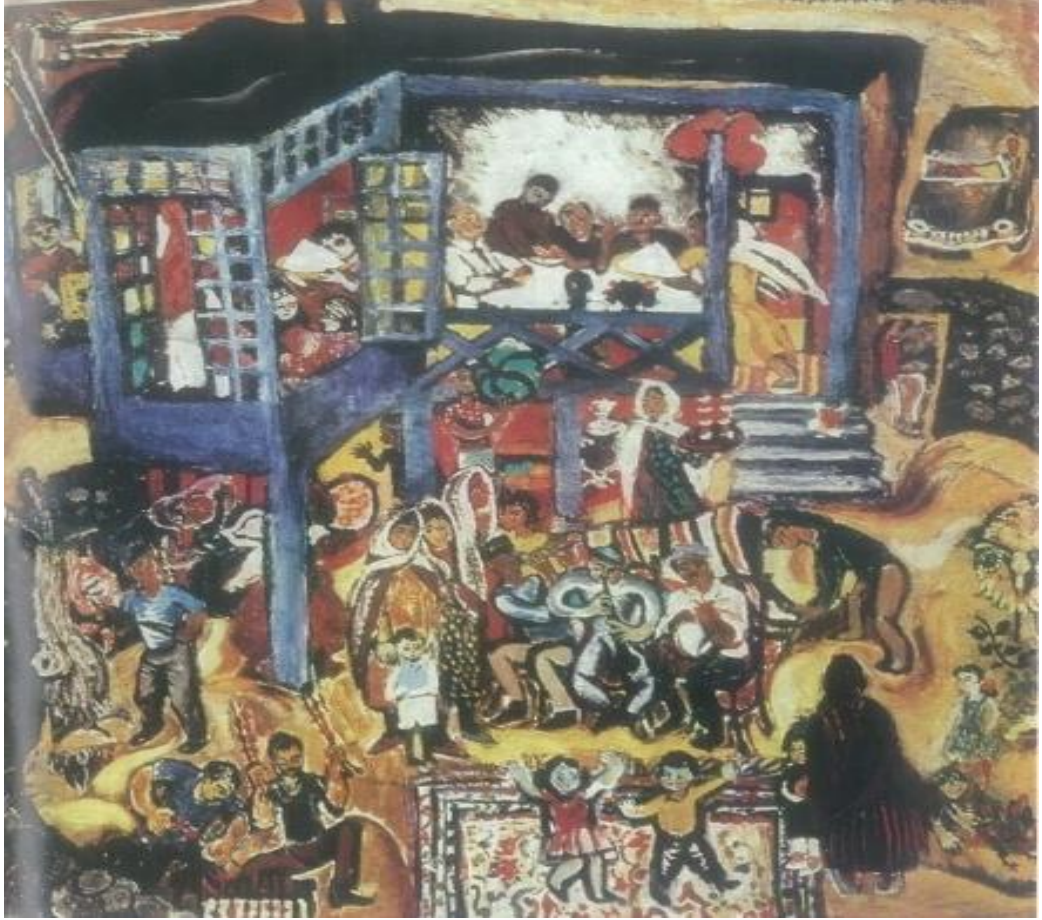
Tanımı : Eserin merkezinde, açık sarı fon önünde çiçek açmış ağaç ve ağaçın karşısında başında şapkası olan, kırmızı, beyaz ve mavi renkli elbise giyinmiş, sandalyede oturur vaziyette enstrüman çalan (nağara, klarnet, tütek) üç müzisyen tasvir edilmiştir. Onların karşısında beyaz örtülü bir masa üzerinde küçük vazoda güller, demlik, incebel bardak, şişe ve tandır ekmeği resmedilmiştir. Resmin aşağı sağ köşesinde ise uzanmış kuzu görmekteyiz.

Tablo tuval üzerine yağlı boya tekniği ile yapılmıştır. Resmin genelinde açık renklerin çoğunlukta kullanıldığını görmekteyiz. Resimdeki soğuk ve sıcak renklerin bir harmoni içerisinde verilmiştir. Birbiri ile kaynaşan renklerin güzel bir uyum içerisinde vurgulanmıştır. Açık ve koyu dengeler iyi bir şekilde verilmiştir. Resimde dikey, yatay ve diyagonal çizgiler kullanılmıştır. Resimde müzisyenlerin arka kısmında bulunan çiçek açmış ağaç tasvirinden bahar mevsimi olduğunu kavrayabilmekteyiz.

Ressam "Muğam" (Res. 16) ve "Şarkı" (Res. 17) isimli eserlerinde müzik temasını anlatmaktadır. Nerimanbeyov, ressamlığının yanı sıra aynı zamanda müzikal yeteneği ile de kendini ifade etmiştir. Mükemmel sesi olan bir opera sanatçısı gibi de ünlüydü. Sanatçı belli ki, bu müzikal yeteneğini resimle birleştirmeyi başarabilmiştir. Yetenekli fırça ustası doğa, insane ve müzik üçgeninde bize müzikal bir hava yaşatmaktadır.

5.1.3. Bayram konulu kompozisyonları

5.1.3.1. Buzovna köyünde bayram (Bakü)

Resim 18.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Buzovna köyünde bayram. (Bakü)

Bulunduğu yer : Rusya Tretyakov Galerisi. (Moskova)

Tarihi : 1965.

Boyutları : 190 x 170 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Nerimanbeyov aynı konuyu çeşitli defalarla yapmış ve her birine bir diğerinden farklı duygularla seslenmiştir. “Buzovna köyünde bayram“ (Res. 18) ve “Bayram” (Res. 19) tablolarında, Bakü’nün eski yerleşim yerleri olan köylerinde geleneksel tarzda yapılmış iki katlı bir evin bahçesinde açık havada yapılan bir bayram şenliği tasvir edilmiştir. Tuğrul bu tablolarını gerçek bir olaydan yararlanarak meydana getirmiştir. Sanatçı gördüğünü aynı biçimde tuvale aktarmıştır.

Her iki eserin (Res. 18, 19) konusu çok sadedir. Eserde her şey canlıdır, her şey eski örf adetlerle yapılmaktadır, ortamda bayram havası hakimdir.

“Buzovna köyünde bayram“ (Res. 18) isimli çalışmanın orta kısımda milli halk oyunları çalan üç müzisyen, onların önünde yere salınmış halı üzerinde oynayan çocuklar görülmektedir. Onlardan bir az kenarda dayanarak seyreden kadınlar da ruhen bu şenliye katılmışlar. Yaşlıların bakışlarının derinliğinde gençlik coşkusu duyulur. Erkekler bir kenarda koyun keserek, hemen yanında mangalda şiş kebab pişiriyorlar, yukarı katda ise büyükler ve misafirler masa etrafında oturarak aşağıda olan biteni izliyor ve yemeğin sofraya gelmesini bekliyor.

5.1.3.2. Bakü köylerinde bayram

Resim 19.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Bakü köylerinde bayram.

Bulunduğu yer : -

Tarihi : 1982.

Boyutları : 200 x 250 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Geleneksel mimaride yapılmış evin üç taraflı balkonun sol kısmında oturarak milli halk oyunları çalan, başında siyah şapkası olan 3 müzisyen, onların önünde; bahçenin ortasında müzik eşliğinde oynayan insanlar, arka kısımda milli desenli halı asılmış balkonda misafirler, onlara kebabı şişte servis eden ev sahibi, ön balkonda ise masanın üzerinde vozanun içinde gül, semavar ve demlik, eftasında incebel bardak, şeker, nar, tandır ekmeği, sol tarafta kendine has tarzda çayları misafirlere servis eden oğlan, sağ tarafta ise elinde tepsinin içinde Azerbaycanın bereketli toprağının nimetlerini ikram edercesine tepsiyi ileriye uzatan milli kıyafet giymiş kız görülmektedir.

Sanatçı ayrıca böyle bir konuyu ele almakla halk hayatını, geleneklerini, örf adetlerini iyi bildiğini göstermiştir. Genel olarak baktığımızda, Tuğrul'un sanatında halk sanatı örneklerinden etkilenecek, milli geleneklere bağlılığı inkar edilemez. Ressamın kendi fikir ve düşüncelerini anlatmak için bulduğu üslub arayışında bir kendine haslık var.

Nerimanbeyov her iki eserinde (Res. 18, 19) halk hayatı tasvirlerinde sivil halkın sevincini, neşesini ortaya koymuştur. Bunu yaparken de geleneksel renk uyumuna dikkat etmiştir.

“Buzovna köyünde bayram” (Res. 18) adlı tabloyla karşılaştıracak olursak burada figürlerin daha fazla, renklerin daha farlak olduğunu söyleyebiliriz.

5.1.3.3. Sevgililer Bakü İçeri Şehirde

Resim 20.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Sevgililer Bakü İçeri Şehirde.

Bulunduğu yer : –

Tarihi : 2005.

Boyutları : 150 x 130 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Tablonun merkezinde sevgililerin görüş yeri olan yüzyıllar şahidi Bakü'nün simgesi Kız kalesi, tarihi İçeri Şehir manzarası, sağ ve sol taraflarda geleneksel mimaride yapılmış tarihi İçeri Şehir evlerinin balkonlarından kavuşma hasreti ile bir birilerine ellerini uzatan sevgililer, açık semada uçan barışın sembolü güvercin kuşları, evlerin çatısında sokak kedileri, ön orta kısımda küçük su fıskiyesi, semavar üzerinde demlik, etrafında ise tarihi İslamdan önceye dayanan Türk halklarının ortak bayramı olan ilk baharda yapılan Nevruz şenliklerinin simgesi olan geleneksel kıyafetler giymiş Keloğlan ve Kosa, yanında koç, arkasında ise siluet şeklinde siyah çarşafli kadın görmekteyiz.

Türk halklarının ortak bayramı olan; Nevruz bayramı her yıl 20-21 martta kutlanıyor.

Resimde, renkler soğuk ve sıcak dengeye göre tasarlanmıştır. Resmin genelinde kırmızı, lacivert ve sarı renkler kullanılmış olup, bu renklerin tonları ile denge oluşturulmuştur. Resmin arka planında da bulutu temsil eden beyaz renk kullanılmıştır. Resmin ön kısmında evler, lacivert renkle ifade edilmiştir. Resmin arka planına doğru gidildikçe netlikten uzaklaşıp silikleştiği görülür. Yukarılara ve gökyüzüne doğru kırmızı ve beyaz renk tonları görünmektedir. Resimde dikey, yatay, organik ve diyagonal çizgiler kullanılmıştır.

Resimdeki nesneler perspektif özelliğine göre oluşturulmuştur. Resimde açık ve koyu dengeler iyi bir şekilde verilmiştir. Birbirini tekrar eden bulutlar dokusal olarak ifade edilmiştir. İnsanlar, orijinal büyüklükte olup, hareket halinde olduğunu görmekteyiz. Sanatçı eserini sanatın ilke ve elemanlarını dikkate alarak oluşturmuştur.

Tarihi ve kültürel şehir temasının işlendiği bu resimde, şiirsel bir anlatım görülmektedir. Çalışma, şiirselliğinin yanı sıra müzikal bir ritim vurgusunun da izlerini taşımaktadır.

5.1.5. Doğa konulu kompozisyonları

5.1.5.1. Azerbaycan'ın Göyçay bağlarında

Resim 21.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Azerbaycan'ın Göyçay bağlarında.

Bulunduğu yer : Azerbaycan Milli Sanat Müzesi. (Bakü)

Tarihi : 1965.

Boyutları : 150 x 150 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Tabloda bol mahsul vermiş nar ağacı ve dalları tasvir edilmiştir. Ağacın altında otların üzerine serilmiş milli desenlerle işlenmiş Azerbaycan halısı görmekteyiz. Resmin sağ tarafında kova dikkat çekmektedir.

Bu narlar bereketli Azerbaycan toprağının mahsuludur. Nerimanbeyov Avrupa’da eğitimini tamamladıktan sonra Baküye döndü. Sanatının ilk dönemlerinde Azerbaycan’ın bölgelerini gezdi. Bu seferler zamanı nar bağları ile ünlü Göyçay şehrini de gezdi. ”Göyçay bağlarında” (Res. 21) adlı tablosunu da bu yıllarda yaptı.

Tuğrul Nerimanbeyov sadece atölye sınırları içinde çalışmamış, sanatının ilk dönemlerinden itibaren açık havada da kompozisyonlar yapmıştır. ”Göyçay bağlarında” (Res. 21) adlı çalışması da, açık havada yapılmış eserlerindendir.

Çalışma, tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Açık havada ışık ve renk özellikleri ağır basan, desen anlayışının ihmal edilmediği görülmektedir. Resmin genelinde kırmızı ve yeşil renkler kullanılmış olup, bu renklerin tonları ile denge oluşturulmuştur. Resimde açık ve koyu dengeler iyi bir şekilde verilmiştir. Resimde dikey, yatay ve diyagonal çizgiler kullanılmıştır.

Nerimanbeyov ağacın dallarında sarı yapraklar ve sonbahar mevsiminde yetişen meyve olan narı resmederek tabloda Sonbahar havası yaratmıştır.

5.1.5.1. Azərbaycan'ın Talış dağlarında

Resim 22.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Azerbaycan'ın Talış dağlarında.

Bulunduğu yer : -

Tarihi : 1978.

Boyutları : 150 x 150 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Tabloda Azerbaycan'ın güneyinde bulunan Talış dağlarının eteyinde bir yaylak manzarası tasvir edilmiştir. Talış; Azerbaycan'ın genellikle güney illerinde yaşayan etnik kökenli halktır.

Eserde ön planda çoban kıyafetli ve şapkalı elinde bebek tutmuş erkek, yanında uzun siyah saçlı, geleneksel kıyafetli kadın, at belinde çocuk, onların etrafında otlamağa çalışan koyunlar, hemen arkalarında yere serilmiş kilim, semavar ve demlik, arka planda ise ağaçlar, dağlar ve hafif bulutlu gökyüzü görülmektedir.

Bu eser, tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Resimde renkler amacına yönelik kullanılmıştır. Sıcak-soğuk ilişkisi gözetilerek harmoni vurgusu göze çarpmaktadır. Arka planda yer alan soğuk değere karşın ön planda sıcak değerler görülmektedir. Resmin genelinde açık renkler kullanılmıştır. Arka kısımda genellikle mavi ve yeşil rengin farklı tonsal vurguları, ön kısımda kırmızı, kahverengi ve onların tonsal değerleri tasvir edilmiştir. Yumuşak ve sert dokuların kullanımını fark etmekteyiz. Dikey, yatay, diyagonal çizgiler, geometrik ve organik formların kullanımı görülmektedir. Açık hava perspektifinin kullanımı da göze çarpmaktadır.

“Talış dağlarında” (Res. 22) adlı çalışma, doğa ve insan ilişkisini anlatmaktadır. Tabloda insanlar; kadın, erkek, çocuklar ve diğer canlılar sonu

görünmeyen mavi su akını ile çevrelendiğini görmekteyiz. Ressam burada Doğu folklorunda, suyun dünyanın başlangıcı ve devamı olması felsefî fikrini gerçekleştirmektedir. Bu eser, sanatçının farklı bir üslup ve yorum gücüyle yüzeye aktarılmıştır. Eser, özgün üslupla yorumlanmıştır. İzleyene farklı bir duygu ve atmosferi yaşatması yönüyle başarılıdır. İnce detayların büyük bir sabırla nakşedildiği bu eser, ifadecilik yönüyle ön planda kendini göstermektedir. Farklı bir doğa manzarası betimlemesinin yapıldığı eserde, karakterlerin iç dünyasının ifadesini, hislerini çeşitli renk çalarları ile lirik anlatımı görülmektedir. Fırça darbelerinin kullanılmasındaki ustalığa da şahit olmaktadır.

5.1.5.3. Bağda kebabhane

Resim 23.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Bağda kebabhane.

Bulunduğu yer : -

Tarihi : 1982.

Boyutları : 120 x 100.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Nerimanbeyov bu tabloyu gerçek bir olaydan yararlanarak meydana getirdi. Sanatçı gördüğünü aynı biçimde vermiştir. Doğa temasının ele alındığı bu resimler, sanatçının duygusal özelliklerini ve duyularını en iyi şekilde ortaya koyabildiği türden çalışmalardır. Ressamın belli bir dönemde çok kullandığı bir anlayış bu tabloda da karşımıza çıkmaktadır.

Gökyüzünün açık olmasından, resim günün belirli bir vaktinde gündüz çizildiğini kavramaktayız. Resimde yaşlı çınar ağacı altında açık havada kurulmuş kebapthane, masa etrafında oturmuş müşteriler, mangalda şiş kebab yapan kebabçılar, siparişleri masalara götüren garson, hafif bulutlu gökyüzü, uçan kuşlar, etrafta dolaşan kedi yavruları yer almaktadır. Tablonun sağ alt tarafında masa etrafında oturur vaziyette, bir elinde şarap şişesi, diğer elinde kadeh tutmuş, şarap içmesine ressam kendi küçük portresini yapmıştır. Arkasında ise, çocuğunu masanın üzerine koymağa çalışan kadın görmekteyiz.

Tablo tuval üzerine yağlı boya tekniği ile yapılmıştır. Resimde bazı nesneler önde bazı nesneler ise arkada yer verilerek perspektif ilkesine dikkat edilmiştir. Çalışmada dikey, yatay ve diyagonal çizgiler yer almaktadır.

Resimdeki renkler, sanatın plastik özelliklerine göre ve renk armonisine dikkat edilerek düzenlenmiştir. Resimdeki soğuk ve sıcak renkler bir harmoni içerisinde verilmiştir. Tablo çok çekici bir üslup ve hoşbir renk cümbüşü

içinde belirtilmiştir. Resimdeki gökyüzü, yanan mangalın dumanına karışmış ağacın yaprakları, küçük insan figürleri çok çeşitli renk armonileri ile vurgulanmıştır. Resimdeki figürlerin hareketliliği çalışmaya coşkulu ve canlı bir görüntü katmıştır. Resimdeki renk uyumu ve renk geçişleri güzel bir ahenk içerisinde dans eder gibidirler. Resmin görselliklerine dikkat edildiğinde resmin izlenimci bir üslup ile ortaya konduğunu fark edebilmekteyiz.

5.1.5.4. ayevinde sabah

Resim 24.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Çayhevinde sabah.

Bulunduğu yer : –

Tarihi : 2000.

Boyutları : 150 x 130 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Tablo tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Resmin ön orta kısmında beyaz örtülü masa üzerine semavar, demlik ve içinde meyve olan tabak, arka tarafta güllü, çiçekli ortamda elinde içinde meyve olan tepsi tutmuş genç kız, hafif bulutlu gökyüzü, uçan kuşlar, etrafda dolaşan kedi yavruları yer almaktadır.

Resimde bazı nesneler önde bazı nesneler ise arkada yer verilerek perspektif ilkesine dikkat edilmiştir. Çalışmada genelde dik çizgiler kullanılmıştır, ama yatay ve diyagonal çizgiler de yer almaktadır. Ve resmin dokusuna uyularak organik yumuşak fırça darbeleri kullanılmıştır.

Resimdeki renkler, sanatın plastik özelliklerine göre ve renk armonisine dikkat edilerek düzenlenmiştir. Resimdeki soğuk ve sıcak renkler bir harmoni içerisinde verilmiştir. Birbiri ile kaynaşan renkler güzel bir uyum içerisinde vurgulanmıştır. Tablo çok çekici bir üslup ve hoşbir renk cümbüşü içinde belirtilmiştir. Resmin geneline açık tonlar hâkimdir. Açık olan değerlerin dengesini sağlamak için resimde koyu renkler de oluşturulmuştur. Resimde ağırlıklı renk olarak mavi yer almaktadır. Ayrıca, yeşil, beyaz, sarı, kırmızı ve mor renklerin tonları da kullanılmıştır.

Doğa temasının ele alındığı bu resimler, sanatçının duygusal özelliklerini ve duyularını en iyi şekilde ortaya koyabildiği türden çalışmalardır. Tabloda

sanki bahar havası var. İçerik açısından Tuğrul kendi ruhunu tuvale aktarmasıyla daha ağır basar. Ressamın belli bir dönemde çok kullandığı bir anlayış bu tabloda da karşımıza çıkmaktadır. Açık havada ışık ve renk özellikleri ağır basmaktadır. Boyanın renk lekeleri halinde sürüldüğünü gördüğümüz figürlerde, konturların eridiğini, desen anlayışının düşünülmediğini söyleye biliriz.

Resim günün sabah saatlarında çizilmiştir. Resimdeki renk uyumu ve renk geçişleri güzel bir ahenk içerisinde dans eder gibidirler. Resmin görselliklerine dikkat edildiğinde resmin izlenimci bir üslup ile ortaya konduğunu fark edebilmekteyiz.

“Bizim bahçe (kapı önü)” (Res. 25) adlı tabloyla karşılaştıracak olursak, burada fırça darbelerinin daha yumşak kullanıldığını, lekeler halinde dağıldığını söyleyebiliriz.

5.1.5.5. Bizim bahçe (kapı önü)

Resim 25.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Bizim bahçe (Kapı önü).

Bulunduğu yer : -

Tarihi : 2011.

Boyutları : 150 x 130 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Tablo tuval üzerine yağlı boya tekniği ile yapılmıştır. Resmin ön planında beyaz örtülü masa üzerine semavar, demlik ve çayı servis eden geleneksel kıyafetli genç kız, arka planında ise evin merdivenleri, hafif bulutlu gökyüzü yer almaktadır. Çalışmanın orta kısmında belirgin bir şekilde havada uçuşan iki melek görülmektedir. Tablonun sağ alt tarafında elinde palet ve fırçasıyla bu manzarayı resm edercesine ressam kendi küçük portresini yapmıştır.

Resimde bazı nesneler önde ve bazı nesneler de arkada yer alıp, perspektif kuralına uyulduğu görülmektedir. Bu nesneler orijinal büyüklüklerine göre tasarlanmıştır. Çalışmada dik, eğri ve diyagonal çizgiler yer almaktadır.

Resimdeki renkler, sanatın plastik özelliklerine göre ve renk armonisine dikkat edilerek düzenlenmiştir. Resimdeki soğuk ve sıcak renkler bir harmoni içerisinde verilmiştir. Birbiri ile kaynaşan renkler güzel bir uyum içerisinde vurgulanmıştır. Tablo çok çekici bir üslup ve hoşbir renk cümbüşü içinde belirtilmiştir. Resimde ağırlıklı renk olarak mavi yer almaktadır.

Doğa temasının ele alındığı bu resimler, sanatçının duygusal özelliklerini ve duyularını en iyi şekilde ortaya koyabildiği türden çalışmalardır. Tabloda sanki yaz havası var. Sanatçı içindeki ruh halini tuvale aktarmıştır. Tuğrul Nerimanbeyovun belli bir dönemde çok kullandığı bir anlayış bu tabloda da karşımıza çıkmaktadır. Açık havada ışık ve renk özellikleri, boyanın renk lekeleri halinde sürüldüğünü, figürlerde, konturların eridiğini görmekteyiz.

Sanatçı, büyük olasılıkla bahçede kenarda oturarak bu eseri oluşturmuştur. Adeta doğa ile bütünleşen sanatçı, eserini ölümsüzleştirmek için bu manzarayı hissederek başarıyla tuvaline aktarmıştır. Resim günün belirli bir vaktinde gündüz çizilmiştir. Resimdeki renk uyumu ve renk geçişleri güzel bir ahenk içerisinde dans eder gibidirler. Resmin görselliklerine dikkat edildiğinde resmin izlenimci bir üslup ile ortaya konduğunu fark edebilmekteyiz.

5.1.4. Pazar konulu kompozisyonları

5.1.4.1. Bakü etrafında pazar

Resim 26.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Bakü etrafında pazar.

Bulunduğu yer : –

Tarihi : 1968.

Boyutları : 130 x 120 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Resimde Bakü’de hafif bulutlu bir havada şehirden kenarda kurulmuş pazar manzarası tasvir edilmiştir. Eserin merkezinde dolu bir at arabasını arkadan çekerek atı durdurmağa çalışan erkek, dört tarafında ise bazara kendi bahçelerinin sebze ve meyvelerini, besledikleri hayvanları, pişirdikleri ekmekleri vb. satmağa çalışan köylüler ve pazara alış-veriş yapmağa gelen insanlar yer almaktadır. Resimde yukarı sağ köşede farklı yönlerde bakan iki köpek göze çarpmaktadır. Resmin arka planında binalar görülmektedir.

Çalışma, tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Fırça darbeleri, dokunun yapısına uygun şekilde kullanılmıştır. Renkler, amacına uygun kullanılmıştır. Soğuk–sıcak ilişkisinin keskin bir şekilde vurgulandığı görülmektedir. Resmin genelinde sıcak renkler; sarı ve sarının tonları ağırlıklı olarak kullanıldığını görmekteyiz. Resmin merkezindeki at ve insan figürleri ve arka planda gökyüzündeki bulutlar genellikle soğuk renklerle yapılmıştır. Resimde büyük parça renklere karşın küçük renk parçacıklarının kullanıldığını görmekteyiz. Diyagonal, yatay ve dikey çizgilerin kullanıldığını fark etmekteyiz. Uzaklık–yakınlık ilişkisine dikkat edilerek, perspektif ögesi göz ardı edilmemiştir.

5.1.4.2. Şantiniketon'da pazar (Hindistan)

Resim 27.

Sanatçısı	: Tuğrul Nerimanbeyov.
İsmi	: Şantiniketon'da pazar. (Hindistan)
Bulunduğu yer	: Azerbaycan Milli Sanat Müzesi. (Bakü)
Tarihi	: 1972.
Boyutları	: 170 x 180 cm.
Tekniği	: Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Nerimanbeyov 1971 yılında Hindistana sanat gezisine çıktı. Burada Hindistan halkının hayatını anlatan bir sıra eserler yaptı. “Şantiniketon'da pazar” (Res. 27) isimli eseri de bu gezinin sonucunda ortaya çıktı.

Resimde Asiya'nın tarihi ve kültürel açıdan en zengin ülkelerinden biri, kalabalık bir nüfusa sahip Hindistan'ın Şantiniketon ketinde kurulmuş bir pazar manzarası tasvir edilmiştir.

Eserin yukarı kısmında pazarın baş köşesinde geleneksel kıyafetde iki insan; erkek ve kadın, pazarın her tarafında ise kendi el emeyi, göz nuru el işlemlerini, halılarını, kilimlerini, ipek kumaşlarını vb. satmağa çalışan esnaf ve pazara alış-veriş yapmağa gelen hintliler, sihirbazlık gösterisi yapan bir erkek ve etrafda meraklı bakışlarla onu izleyen çocuklar ve büyükler yer almaktadır. Resimde yukarı sağ tarafta yük taşıyan deve, sol tarafta yere uzanan siyah inek ve aşağı ortada ise uzanmağa çalışan beyaz inek ve beline konan siyah kuş göze çarpmaktadır. İnek Hintli inancına göre kutsaldır, insanlar onları uzandıkları yerde asla rahatsız etmezler. Resmin arka planında ağaçlar görülmektedir.

Çalışma, tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Soğuk–sıcak ilişkisinin keskin bir şekilde vurgulandığı görülmektedir. Resmin genelinde soğuk renkler ağırlıklı olarak kullanıldığını görmekteyiz. Resimde büyük parça renklere karşın küçük renk parçacıklarının kullanıldığını görmekteyiz. Diyagonal, yatay ve dikey çizgilerin kullanıldığını fark etmekteyiz. Uzaklık–yakınlık ilişkisine dikkat edilerek, perspektif ögesi göz ardı edilmemiştir.

5.1.4.3. Şeki'de pazar (Azerbaycan)

Resim 28.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Şeki'de pazar. (Azerbaycan)

Bulunduğu yer : Azerbaycan Milli Sanat Müzesi. (Bakü)

Tarihi : 1977.

Boyutları : 100 x 90 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Nerimanbeyov'un "Şeki'de pazar" (Resim 28) adlı eserinde, Bakü'nün 370 km kuzeybatısında, Büyük Kafkas Dağlarının güney yamaçlarında yer alan tarihi ve kültürel açıdan zengin Azerbaycan'ın eski yerleşim yerlerinden biri olan Şeki şehrinden bir pazar manzarası tasvir edilmiştir. Ayrıca, Şeki Azerbaycan'ın halı ve ipekleri ile de ünlü bir kentidir.

Eserde iki tür; açık ve kapalı alanda pazar kurulduğunu görmekteyiz. Kapalı alanda ağırlıklı olarak sebze ve meyve satan, açık havada ise merkezde yük dolu at arabası, yukarı tarafta at belinde insan figürü, etrafında ise pazara kendi bahçelerinin sebze ve meyvelerini, besledikleri hayvanları, ipekleri, halıları vb. satmağa çalışan köylüler ve pazara alış-veriş yapmağa gelen silüet halinde insan figürleri yer almaktadır. Resimde aşağı sağ kısımda boğuşan iki köpek göze çarpmaktadır. Resmin arka planında yüksek dağlar ve bulutlu gökyüzü görülmektedir.

Çalışma, tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Soğuk-sıcak ilişkisinin keskin bir şekilde vurgulandığı görülmektedir. Resmin genelinde soğuk renkler; sarı ve sarının tonları ağırlıklı olarak kullanıldığını görmekteyiz. Bu soğuk renk ögesine karşılık olarak, resmin merkezinde küçük sıcak renklerin dengeli oluşturdukları görülür. Resimde büyük parça renklere karşın küçük renk parçacıklarının kullanıldığını görmekteyiz. Diyagonal, yatay ve dikey çizgilerin kullanıldığını fark etmekteyiz. Uzaklık-yakınlık ilişkisine dikkat edilerek, perspektif ögesi göz ardı edilmemiştir.

5.1.4.4. Semarkant Bibihanım halı pazarı (Özbekistan)

Resim 29.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Semarkant Bibihanım halı pazarı. (Özbekistan)

Bulunduğu yer : –

Tarihi : 1986.

Boyutları : 130 x 150 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Sanatçının “Semerkant Bibihanım halı pazarı” (Res. 29) adlı eserinde, Türk Cumhuriyetleri’nden biri olan Özbekistan’ın tarihi ve kültürel açıdan en zengin şehirlerinden biri olan Samerkant’ın en önemli mimari yapılarından biri tarihi Bibihanım’ın önünde kurulmuş halı pazarı manzarası tasvir edilmiştir.

Resmin arka planında hafif bulutlu gökyüzü ve tarihi Bibihanım ve diğer tarihi yapılar yer almaktadır. Resmin ön planını ise bu tarihi ortamda kurulmuş halı pazarı oluşturmaktadır. Pazarda el emeyi, göz nuru halıları, kilimleri pazara satmağa getiren ve bunları almağa gelen insanlar görülmektedir. Bundan başka yükle dolu develer ve at arabası göze çarpmaktadır.

Çalışma, tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Renkler, sanatın ilke ve elemanlarına göre tasarlanmış, amacına uygun kullanılmıştır. Renklerin soğuk–sıcak zıtlıklarına uyularak denge oluşturulmuştur. Resmin genelinde sıcak renkler ağırlıklı olarak kullanıldığını görmekteyiz. Ressam burada mavi ve sarı rengin tonlarına ağırlık vermiştir. Resimde büyük parça renklere karşın küçük renk parçacıklarının kullanıldığını görmekteyiz. Resimde dikey, eğri, yatay ve diyagonal çizgilerin kullanıldığını görmekteyiz. Bazı nesneler ön planda iken bazı nesneler ise arka planda yer alarak perspektif ögesine dikkat edilmiştir.

Tarihi mimari yapılar ve pazardaki insan figürü detaylarının yüzleri net şekilde görülmemektedir. Nerimanbeyov’un tabloyu masalvari bir tarzda, usta bir şekilde yansıta bilmesi ayrıca takdire değer bir başarıdır. Renkçi bir çalışma olarak değerlendire bileceğimiz bu çalışmada, Doğu ve Batı sanatından etkiler göze çarpmaktadır.

Nerimanbeyov’un Samerkantla ilk tanışlığı öğrencilik yıllarında Özbekistanda sürgünde olan annesini ziyarete giderken başladı. Özbekistan’da olarken Semerkantla, özellikle de onun mimari yapıları; Bibihanım, Gur Emir ve Registanla yakından tanışlık, Doğu sanatına has incelik ve güzelliği daha derinden duyup hiss etmeye yardım etdi.

Sanatçı kendisi şöyle söyledi: *“Bu tür sanat eseri yanında yaşayanda insan kendinden asılı olmayarak dünyaya estetik bakışını şekillendiriyor”*.⁹⁰

O, bu muhteşem sanat eserlerinin mimari sırlarını öğrenmek maksadıyla günlerce oraya gidip geldi. “Semarkant Bibihanım halı pazarı” (Res. 29) adlı eserini de bu dönemde yaptı.

Pazar konusu Nerimanbeyov’un sanatının farklı yıllarında çok kullandığı bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ressam bu eserlerini farklı ülkelerde, şehirlerde gerçek bir olaydan yararlanarak meydana getirdi. Sanatçı gördüğünü aynı biçimde vermiştir.

Nerimanbeyov bu eserlerinde (Res. 26, 27, 28, 29) sağlam bir desen anlayışını ön planda tutarak, halk hayatı tasvirlerinde halkın günlük yaşantısını, sevincini, neşesini, üzüntüsünü ortaya koymuştur. Bunu yaparken de geleneksel renk uyumuna dikkat etmiştir. Bu eserlerde Doğu pazarı onun renkarenk kalabalık ortamı büyük ustalıkla verilmiştir.

Sanatçı ayrıca böyle bir konuyu ele almakla halk hayatını, geleneklerini iyi bildiğini göstermiştir. Genel olarak baktığımızda, Tuğrulun sanatında halk sanatı örneklerinden etkilenecek, milli geleneklere bağlılığı inkar edilemez. Ressamın kendi fikir ve düşüncelerini anlatmak için bulduğu üslub arayışında bir kendinehaslık var. Yetenekli ressam fırçasını özgürce ve dans ettiren bir edayla kullanmış, doğu pazarlarına has hareketliliği ve renkarenkliği en iyi şekilde anlatmağı başarabilmiştir.

⁹⁰ Samet Möhbettin, 2011, s. 10.

5.1.6. Şehir konulu kompozisyonları

5.1.6.1. Bakü'de bahar

Resim 30.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Bakü'de bahar.

Bulunduğu yer : -

Tarihi : 1964.

Boyutları : 210 x 130 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Bu çalışma, tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmış bir resimdir. Resimde ön planda yol kenarında cami mimarisinde yapılmış Flarmoniya binası (konser salonu), arka kısımda ise Hazar denizinde barınan gemiler, kayıklar, yüzen bir yelkenli, tarihi İçeri Şehir evleri ve Kız Kalesi görmektedir. Resmin sol taraflarında ağaçlar olan park alanı, sağ tarafında ise aşağıya doğru uzanan yol göze çarpmaktadır. Resmin arka planında denizen görüntüsü ve Bakü’de bulunan tarihi İçeri Şehire has mimari görseellikleri özellikle, geleneksel Bakü evlerini, camileri ve göğe doğru yükselen minareleri görmektedir. Tuğrul Nerimanbeyov her zaman manzara resimlerinde daha çok Azerbaycan’ın başkenti Bakünü resmetdi. Çünkü doğduğu şehir olan Bakü ressamın özel hayatının bir hissesi, sevinc ve üzüntüsünün, başarı ve başarısızlığının canlı şahididir.

”Bakü’de bahar” (Res 30) isimli eser, Bakü’nün silüetini ve dönemin Baküsü’nde bir manzarayı anlatmaktadır. Sanatçı, bu resimde bir şehrin coğrafik ve mimari özelliklerini tasvir eden temaları işlemiştir. Resimde doğa teması vurgulanmaya çalışılmıştır. Resimdeki soğuk ve sıcak renkler bir harmoni içerisinde verilmiştir. Birbiri ile kaynaşan renkler güzel bir uyum içerisinde vurgulanmıştır.

Resmin genelinde mavi, sarı ve kırmızı renklerin çoğunlukta kullanıldığını görmektedir. Resmin arka kısmında deniz, mavi renkle ifade edilmiştir. Açık ve koyu dengeler iyi bir şekilde verilmiştir. Resimde dikey, yatay ve diyagonal çizgiler kullanılmıştır. Uzaklık-yakınlık ilişkisine dikkat edilerek, perspektif ögesi göz ardı edilmemiştir.

Resimdeki betimlemelerden ve anlatımdan bahar mevsimi olduğu, ağaçların çiçek açtığı, insanların yelkenle denize açıldığını kavrayabilmektedir. Çalışma aynı zamanda sanatçının duygularını iyi bir şekilde yansıtmakta ve lirik bir ifadeyle tasarlanmıştır. Çalışma, özgün bir üslupla oluşturulduğu ve farklı olduğundan başarılı bir resimdir.

5.1.6.2. Bakü'de güneşli gün

Resim 31.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Bakü'de güneşli gün.

Bulunduğu yer : –

Tarihi : 1980.

Boyutları : 125 x 140 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Resimde deniz, yüzen yelkenli gemi, mimari yapılar, gökyüzünde uçan melekler ve ışınlarını şehrin üzerine salan güneş yer almaktadır. Resmin sol tarafında efsanevi Kız Kalesi, sol tarafında İçeri Şehir manzarası görülmektedir.

Bu eser, tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Resimde dalgalı deniz, gökyüzü ve güneşin ışığını görmekteyiz. Resimde dalgaların tasviri ve güneşin şehiri aydınlatması vurgulanmıştır. Çalışmayı sanatın plastik öğelerine göre incelediğimizde, kompozisyonun farklı bir şekilde ortaya konduğunu fark etmekteyiz. Sanatçı, tabloda iki dünyayı resmetmiş gibidir. Gerçek dünya ve hayal dünyası olarak esere baktığımızda, gerçek dünyayı deniz, yelkenli gemi ve mimari yapılar temasının oluşturduğunu, hayal dünyasını ise gökyüzünde uçan melekler temasının oluşturduğunu görmekteyiz. Güneşin yansıttığı renk cümbüşü ve şehire vuran aydınlığı, tarihi yapıların silueti ve gökyüzünde uçan melekler masalvari bir görüntü oluşturmuştur.

Resimde fırça darbeleri, dokunun yapısına uygun şekilde kullanılmıştır. Resmin genelinde soğuk renkler kullanılmıştır. Soğuk–sıcak ilişkisinin keskin bir şekilde vurgulandığı görülmektedir. Resimde mavi, beyaz, mor, turkuvaz, sarı ve kırmızı renklerin çoğunlukta kullanıldığını görmekteyiz.

Ressam denizi hafif dalgalı hareketli, gökyüzü ve şehir silüetini de hareketli resmederek uyum oluşturduğu görülmektedir. Resimde büyük parça renklere karşın küçük renk parçacıklarının kullanıldığını görmekteyiz. Denizin sert soğuk renk öğesine karşılık olarak, denize serpiştirilen küçük sıcak renklerin dengeyi oluşturdukları görülür. Ayrıca güneşin denize yansıması dengeleyici bir bütünlük oluşturmuştur. Hafif dalgalı bir deniz, dalgaların ilhamla hareketliliğine eşlik eden güneş ışınları, izleyeni farklı bir atmosfere sokmaktadır. Gökyüzünden denize yansıyan parlak ışık, esere sıra dışı bir etki nüksettirmiştir. Sanatçı, farklı bir atmosferi titiz bir işçilikle ortaya koymayı başarmış ve içindeki ruh halini tuvale aktarmıştır. Soğuk rengin zıtlığına karşın sıcak renk değerleri kullanılmıştır.

Deniz kıyısında tarihi şehir temasının işlendiği bu resimde, şiirsel bir anlatım görülmektedir. Çalışma, şiirselliğinin yanı sıra müzikal bir ritim vurgusunun da izlerini taşımaktadır. Nerimanbeyov, ressamlığının yanı sıra aynı zamanda müzikal yeteneği ile de kendini ifade etmiştir. Mükemmel sesi olan opera sanatçısı gibi de ünlüydü. Sanatçı belli ki, bu müzikal yeteneğini resimle birleştirmeyi başarabilmiştir. “Bakü’de güneşli gün” (Res. 31) adlı bu eserinde, bize duygusal bir görüntü sunmasının yanı sıra, müzikal ve şiirsel bir havayı da soldurtmaktadır. Deniz ve insan ilişkisi, Bakü’yü tanıtan efsanevi, tarihi Kız Kalesi ve İçeri Şehrin görüntüsü, cami silueti, gökyüzü ve uçan meleklerin renk cümbüşü içinde vurgulanması esere tarihi bir hava katmıştır.

Tarihin her döneminde ayrı bir öneme sahip olan Bakü, onun tarihi mimari yapıları hem geçmişte hem de günümüzde sahip olduğu güzelliğiyle birçok Azerbaycan’lı resamlara konu olmuştur.

5.1.6.3. Sent Mişel (Fransa, Paris)

Resim 32.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Sent Mişel. (Fransa, Paris)

Bulunduğu yer : –

Tarihi : 1996.

Boyutları : 140 x 120 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Resmin konusu'nu şehir temalı açık bir dış mekan manzarası oluşturmaktır. Çalışmada, tarihi mimari yapıları göye doğru yükselen bir şehir manzarası ve gökyüzü silueti görülmektedir. Bu şehir Paris yakınlarında bulunan Sent Mişeldir.

Tuğrul Nerimanbeyov 1993 yılında Paris'e taşındı ve burada yaşadı. "Sent Mişel" (Res. 32) adlı çalışmasını da bu dönemde yaptı.

Eser, tuval üzerine yağlıboya tekniği ile tasarlanmıştır. Sıcak-soğuk renk harmonisine dikkat edilmiştir. Resimde büyük parça renklere karşın küçük renk parçacıklarının kullanıldığını görmekteyiz. Dikey, yatay ve diyagonal çizgilerin kullanımı söz konusudur. Açık hava perspektifi kullanımı göze çarpmaktadır. Dokusal tatların egemen olduğu çalışmada, sanatın plastik öğeleri yerli yerinde kullanılmış olduğu görülmektedir. Yer yer yumuşak doku, yer yer sert doku kullanımı göze çarpmaktadır.

Şehir manzarası ve hafif bulutlu gökyüzü betimlendiği bu eserde sanatçı, özgün bir üslup ile ideasını yorumlamıştır. Fırça darbelerinin kullanılmasındaki ustalığa da şahit olmaktadır.

5.1.6.4. Karabağ, Şuşa (Azerbaycan)

Resim 33.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Şuşa. (Azerbaycan, Karabağ)

Bulunduğu yer : –

Tarihi : 2010.

Boyutları : 135 x 150 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Tuğrul Nerimanbeyov çocukluk ve gençlik yıllarında sürekli gittiği memleketi Şuşa'nın, tarihi ve kültürel özelliklerini betimlendiği “Karabağ, Şuşa” adlı tablosunu, sanatının son yıllarında; 2010'da yaptı. Azerbaycan'nın Karabağ bölgesinin Şuşa kenti 8 Mayıs 1992'de Rus-Ermeni güçleri tarafından işgal edildi. Sanatçı ayrıca böyle bir konuyu ele almakla memleketini çok özlediğini ve bu şehrin tarihi, kültürel zenginliğini göstermiştir.

Resmin konusunu şehir temalı açık bir dış mekan manzarası oluşturmaktır. Eserin merkezinde Şuşa'da cami ve geleneksel Karabağ evleri ve başka mimari yapılar olan bir meydan tasvir edilmiştir. Ön planda geleneksel kıyafetli iki genç; sevdiyi kıza gül uzatan oğlan görmektedir. Kızın sağ eline bir kuş konmaktadır. Sağ tarafta oğlanın atı, sol tarafta at belinde oğlunu gezdiren baba, meydandan geçen deve kervanı, atlılar, özgürce dolaşan kedi, yukarı sağ ve sol tarafta müzisyenler, yukarı orta kısımda at belinde, elinde sazı, beyaz saçlı, sakallı Türk halk ozanı Dede Korkut figürleri yer almaktadır. Gökyüzünde sanki dans edercesine uçan, müzisyenleri alkışlayan, onlara çiçek atan melekler göze çarpmaktadır. Resimdeki nesnelerin hareketliliği çalışmaya coşkulu ve canlı bir görüntü katmıştır.

Farklı bir şehir görüntüsüyle karşı karşıyayız. Sanatçının her zamanki manzara çalışmalarından farklı bir üslup yorumlamasına şahit olmaktayız. Sadece, aynı yer olmasa da aynı amaca yönelik çalışma olan “Bakü'de güneşli gün” (Res. 31) isimli tablo böyle çalışılmış şehir manzarası örneğidir.

Bu çalışma, tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Resimde fırça darbeleri, dokunun yapısına uygun şekilde kullanılmıştır. Resmin genelinde baktığımızda soğuk renkler öne çıkmaktadır. Soğuk-sıcak ilişkisinin keskin bir şekilde vurgulandığı görülmektedir. Birbiri ile kaynaşan renkler güzel bir uyum içerisinde vurgulanmıştır. Resimde büyük parça renklere karşın küçük renk parçacıklarının kullanıldığını görmekteyiz. Gökyüzünde dalgalı

bulutlar soğuk renk ögesine karşılık olarak, gökyüzüne serpiştirilen meleklerin, yerde gezinen insanların elbiselerindeki küçük sıcak renklerin dengeyi oluşturdukları görülür. Ayrıca ressam gökyüzünü hafif dalgalı hareketli, gökyüzü ve şehir silüetini de hareketli resmederek uyum oluşturduğu görülmektedir. Sanatçı, farklı bir atmosferi titiz bir işçilikle ortaya koymayı başarmış ve içindeki ruh halini tuvale aktarmıştır.

Eseri sanatın plastik öğelerine göre incelediğimizde, kompozisyonun farklı bir şekilde ortaya konduğunu fark etmekteyiz. Sanatçı, tabloda iki dünyayı resmetmiş gibidir. Gerçek dünya ve hayal dünyası olarak esere baktığımızda, gerçek dünyayı şehir, insanlar, hayvanlar ve mimari yapılar temasının oluşturduğunu, hayal dünyasını ise özgürlüğü simgeler nitelikte olan gökyüzünde uçan melekler temasının oluşturduğunu görmekteyiz. Tarihi yapıların silüeti ve gökyüzünde uçan melekler masalvari bir görüntü oluşturmuştur.

Tarihi ve kültürel şehir temasının işlendiği bu resimde, şiirsel bir anlatım görülmektedir. Çalışma, şiirselliğinin yanı sıra müzikal bir ritim vurgusunun da izlerini taşımaktadır. O, “Karabağ, Şuşa” (Res. 33) isimli eserinde, bize duygusal bir görüntü sunmasının yanı sıra, müzikal ve şiirsel bir havayı da soldurtmaktadır.

Tabloda silüetin egemen olduğu görülmektedir. Duygusal, boyasal nitelikler ağır basan bir çalışmada, şehir ve insan ilişkisi, Şuşa’yı tanıtan tarihi evler ve camii silüeti, geleneksel kıyafetli insanlar, müzisyenler, müzik aletleri vb. çok çekici bir üslup ve renk cümbüşü içinde vurgulanması Azerbaycan halkının özellikle de, Şuşa şehrinin tarihi ve kültürel zenginliğini ortaya koymuştur. Bunu yaparken de geleneksel renk uyumuna dikkat etmiştir.

5.1.6.5. Eski dönemlerde Bakü İçeri Şehirde sokak

Resim 34.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Eski dönemlerde Bakü İçeri Şehirde sokak.

Bulunduğu yer : –

Tarihi : 1980.

Boyutları : 140 x 120 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

5.1.6.6. Eski dönemlerde Bakü İçeri Őhirde sokak

Resim 35.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Eski dönemlerde Bakü İçeri Şehirde sokak.

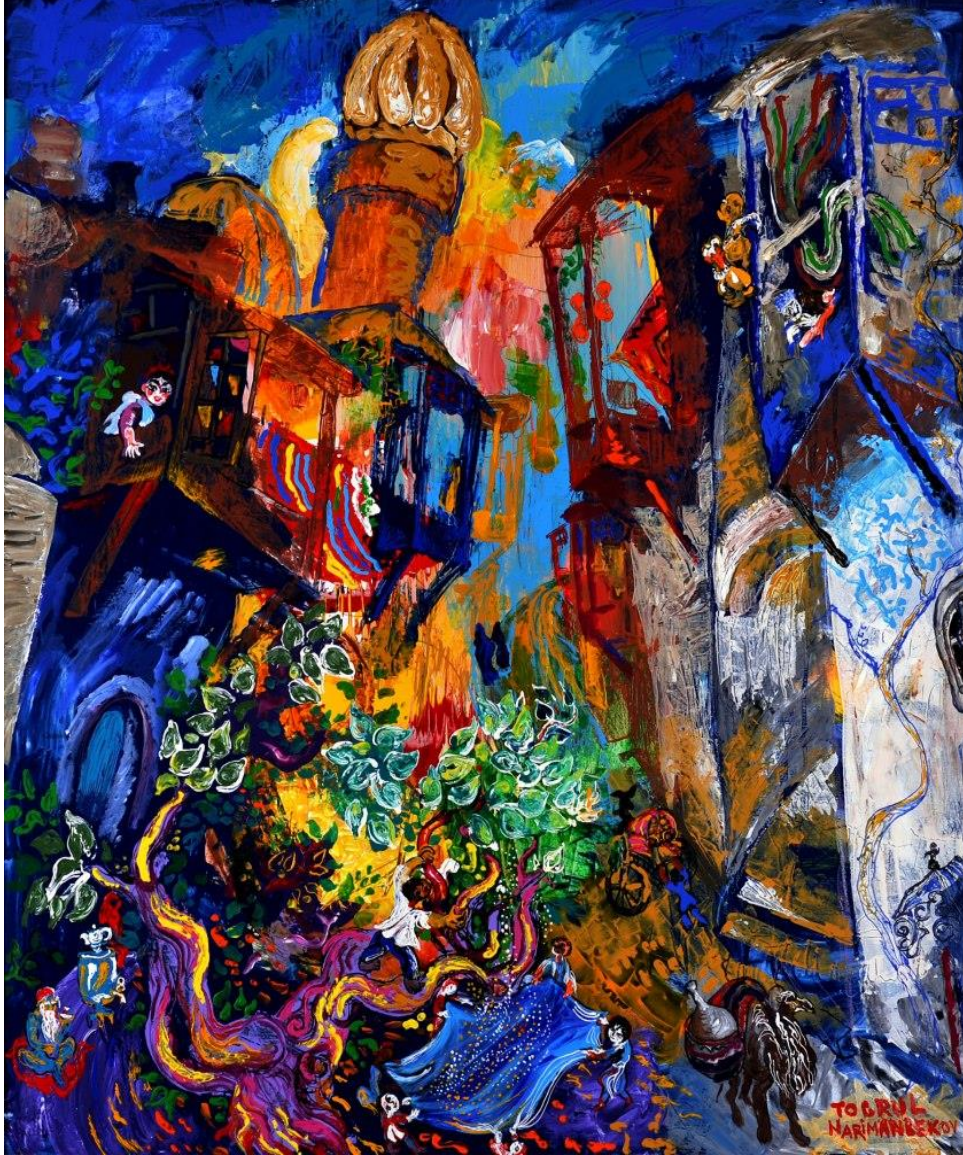
Bulunduğu yer : -

Tarihi : 2003.

Boyutları : 140 x 120 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

5.1.6.7. Eski dönemlerde Bakü İçeri Şehirde sokak.

Resim 36.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Eski dönemlerde Bakü İçeri Şehirde sokak.

Bulunduğu yer : –

Tarihi : 2003.

Boyutları : 140 x 120 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

5.1.6.8. Eski dönemlerde Bakü İçeri Őhirde sokak.

Resim 37.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Eski dönemlerde Bakü İçeri Şehirde sokak.

Bulunduğu yer : -

Tarihi : 2010 – 2011.

Boyutları : 140 x 120 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Bu çalışmalarda (Res. 34, 35, 36, 37) tarihi İçeri Şehirde bir sokak hali konu alınmıştır. Tuğrul Nerimanbeyov'un bu konuda benzer çalışmaları'nın varlığı bir hayli ilginçtir. Sanatçı aynı yerden çeşitli defalarla görüntüler yakalamış ve her birine bir diğerinden farklı duygularla seslenmiştir.

İçeri Şehir; Bakü'nün merkezinde Hazar Denizi kıyısında bulunan eski yerleşim yeridir.

Tarihi bir sokak manzarası betimlemesinin yapıldığı eserde, şairane bir havanın içinde kendimizi buluyoruz. İçeri Şehir temasının ele alındığı resimleri, Nerimanbeyov'un duygusal özelliklerini ve duyularını en iyi şekilde ortaya koyabildiği türden çalışmalardır. İçerik açısından Tuğrul kendi ruhunu tuvale aktarmasıyla daha ağır basar. Çünkü, İçeri Şehir doğumlu olan Nerimanbeyov, çocuklukta gördüğü, dönemin sokak görüntülerini hayaline sığdırıp, iyi bir şekilde analiz edip, tanımlamış ve günümüze kadar aktarmayı başarmıştır. Bu çalışmasında İçeri Şehri duyumsayarak anlatmaya çalışmış ve başarılı eserler ortaya koymuştur. Çoğu manzara çalışmalarında Bakü ve İçeri şehir'in anlatıldığı eserleri de dönemi anlatmada oldukça başarılıdır.

Dönemin toplumsal, sosyal, kültürel ve tarihi özelliklerinin betimlendiği resim, belge niteliği taşıyan bir öneme sahiptir. Azerbaycan toplum yapısına has olan geleneksel kıyafetler, kadınların çarşaf giyinmesi, semavar çayı, yük

taşıma ve ulaşım aracı olarak deve ve at kullanılması, tarihi cami ve geleneksel Bakü evleri dönemi anlatan özelliklerdendir. Eserdeki tarihi, geleneksel mimari görüntüler, izleyeni adeta tarihin derinliklerine sürüklemektedir. Yoğun mistik bir koku almamızı sağlayan İçeri Şehir, izleyeni başka diyarlara götürmektedir.

Dört resimde de (Res. 34, 35, 36, 37) ön planda koca ağaç ve altında semavar, demlik yer almaktadır. Sokağın sağ ve sol taraflarında geleneksel Bakü evleri ve balkondan dışarı bakan insan figürleri, yük dolu develeri ile ticaret yapan tüccarlar, sokakta yürüyen siluet halinde çarşafly Azerbaycan Kadınları, arka planda ise tarihi cami ve hafif bulutlu gökyüzü yer almaktadır. Dönemin Azerbaycan toplumunda siyah çarşaf kadınlara has bir giyim tarzıydı.

Ayrıca, Resim 34’de ağacın altında otlayan koyunlar, sol tarafta atını evinin kapısından içeri sokmağa çalışan, sağ tarafta kenarda at arabası, arkada ise at belinde erkek figürü ve evlerin balkonundan asılan çamaşırlar görülmektedir.

Resim 35’de ağacın başına tırmanarak oyun oynayan çocuk, sol tarafta evinin önünde yere serilmiş kilim üzerine uzanarak dinlenen, sağ tarafta at belinde sokaktan geçen erkek figürü, atın arkasından koşarak havlayan köpek, evlerin çatısında tırmanan farklı renkli kediler görülmektedir.

Resim 36’da dut ağacının başına tırmanıp zıplayarak aşağı dökmeye çalışan çocuk, altında ise kilim tutarak dutları yere dökülmeye izin vermeyen 5 çocuk, sol tarafta evinin önünde yere serilmiş kilim üzerine oturup semavar çayını yudumlayarak dinlenen, sağ tarafta yük dolu arabayı itmeye çalışan erkek figürü ve evlerin balkonundan asılan çamaşırlar görülmektedir.

Resim 37’de ağacın başına tırmanarak oyun oynamaya çalışan ve aşağıdan onu sesleyen çocuk, sol tarafta evinin önünde semavar çayı demleyen erkek, ağacın altında gölgelenen koyunlar, sağ tarafta boş araba, onun arkasında ise at belinde erkek figürü görülmektedir.

Bu alışmalar, tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Sanatın plastik öğeleri göz önünde bulundurularak oluşturulmuş olup, kullanılan renkler, amacına hizmet edecek şekilde yüzeye aktarılmıştır. Resimlerdeki soğuk ve sıcak renkler bir harmoni içerisinde verilmiştir. Birbiri ile kaynaşan renkler güzel bir uyum içerisinde vurgulanmıştır. Resmin arka planındaki gökyüzü ve sahip olduğu alan çok çeşitli renk armonileri ile vurgulanmıştır. Resimde bazı nesneler nde ve bazı nesneler de arkada yer alıp, perspektif kuralına uyulduğu görülmektedir. Tablolardaki, figürlerin net bir şekilde işlenmediği fark edilmektedir.

Resimlerde dikey, yatay ve diyagonal çizgiler yer almaktadır. Ayrıca, geometrik ve organik formların kullanımı göze çarpmaktadır. Eserlerde sokak hareketli bir şekilde analiz edilmiştir. Devamlı hareket halindeki figürler ile resme oldukça coşkulu ve canlı bir görüntü katılmıştır. Resimleri birbiri ile karşılaştıracak olursak gökyüzü Resim 34 ve 36'da koyu renkde, 35 ve 37'de ise açık renkde yansıtılmıştır.

5.1.6.9. Bakü İçeri Şehir Şirvanşahlar sarayı

Resim 38.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Bakü İçeri Şehir Şirvanşahlar sarayı.

Bulunduğu yer : -

Tarihi : 2007.

Boyutları : 135 x 150 cm.

Tekniği : Tuval üzerinde yağlıboya.

5.1.6.10. Bakü İçeri Şehir Şirvanşahlar sarayı yağmurlu günde**Resim 39.**

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Bakü İçeri Şehir Şirvanşahlar sarayı yağmurlu günde.

Bulunduğı yer : Azerbaycan Milli Sanat Müzesi. (Bakü)

Tarihi : 2007 – 2010.

Boyutları : 140 x 160 cm.

Tekniğı : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Bu iki çalışmada (Res. 39, 40) Bakü'nün merkezinde Hazar Denizi kıyısında yapılmış eski yerleşim yeri olan İçeri Şehir surları içerisinde bulunan tarihi mimari yapılar; Şirvanşahlar sarayı ve külliyesi konu alınmıştır.

Resim 39'da ön tarafta İçeri Şehrin surlarını, sol köşede yapraklarını dökmüş iki tane ağaç, hemen yanında siluet halinde koşan iki insan, arka planda ise Şirvanşahlar külliyesine ait; saray, cami, medrese ve birbirlerine benzer, ritmik bir dengede derinlik içerisinde, karşılıklı gelen küçük yapılar ve bulutlu gökyüzü görülmektedir.

Resim 40'da Şirvanşahlar sarayı ve külliyesi kuş bakışı resmedilmiştir. Ön tarafta İçeri Şehrin surlarını, orta kısımda farklı bir biçimde Şirvanşahlar külliyesine ait; saray, cami, medrese, hamam ve İçeri Şehri'n sınırları içinde birbirlerine benzer, küçük yapılar, yükselen cami minareleri, çiçek açmış ağaçlar, siluet halinde sokaktan yürüyerek ve at belinde geçen insan ve deve kervanı figürleri, evlerin çatısında özgürce dolaşan kediler, arka tarafta ise mavi dalgalı Hazar denizi, bulutlu gökyüzü ve başında tacı olan uçan melek görülmektedir.

Her iki eser, tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Resimlerin genelinde soğuk renkler kullanılmıştır. Soğuk-sıcak ilişkisinin keskin bir şekilde vurgulanmış, renkler bir harmoni içerisinde verilmiştir. Birbiri ile kaynaşan renkler güzel bir uyum içerisinde, arka planındaki gökyüzü ve sahip olduğu alan ise çok çeşitli renk armonileri ile vurgulanmıştır... Resimde bazı nesneler önde ve bazı nesneler de arkada yer alıp, perspektif kuralına uyulduğu görülmektedir. Tablolardaki, figürlerin net bir şekilde işlenmediği fark edilmektedir. Resimde gökyüzünün, ağaçların tasviri ve renklerin dokusundan havanın yağmurlu olduğu vurgulanmıştır.

Resim 39'de çalışmayı sanatın plastik öğelerine göre incelediğimizde, kompozisyonun farklı bir şekilde ortaya konduğunu fark etmekteyiz. Sanatçı, tabloda iki dünyayı resmetmiş gibidir. Gerçek dünya ve hayal dünyası olarak esere baktığımızda, gerçek dünyayı deniz, ağaçlar, mimari yapılar ve insan

temasının oluşturduğunu, hayal dünyasını ise gökyüzünde uçan melek temasının oluşturduğunu görmekteyiz. Tarihi yapıların silueti ve gökyüzünde uçan melekler masalvari bir görüntü oluşturmuştur.

Ressam denizi hafif dalgalı hareketli, gökyüzü ve şehir siluetini de hareketli resmederek uyum oluşturduğu görülmektedir. Resimde büyük parça renklere karşın küçük renk parçacıklarının kullanıldığını görmekteyiz. Denizin sert soğuk renk ögesine karşılık olarak, denize serpiştirilen küçük sıcak renklerin dengeyi oluşturdukları görülür. Sanatçı, farklı bir atmosferi titiz bir işçilikle ortaya koymayı başarmış ve içindeki ruh halini tuvale aktarmıştır. Soğuk rengin zıtlığına karşın sıcak renk değerleri kullanılmıştır.

Nerimanbeyov deniz kıyısında tarihi şehir temasını işlediği bu resimlerinde, bize müzikal ve şiirsel bir havayı da soldurtmaktadır. Sanatçı müzikal yeteneğini resimle birleştirmeyi başarabilmiştir. Deniz ve insan ilişkisi, Bakü'yü tanıtan tarihi İçeri Şehrin görüntüsü, saray ve cami silueti, gökyüzü ve uçan melekin renk cümbüşü içinde vurgulanması esere tarihi bir hava katmıştır.

Resimde dikey, yatay ve diyagonal çizgiler yer almaktadır. Resimde geometrik ve organik formların kullanımı göze çarpmaktadır. Eserde sokak hareketli bir şekilde analiz edilmiştir. Devamlı hareket halindeki figürler ile resme oldukça coşkulu ve canlı bir görüntü katılmıştır.

Doğa ve insan ilişkisini anlatan bu eser, sanatçının farklı bir üslup ve yorum gücüyle yüzeye aktarılmıştır. Farklı bir şehir manzarası betimlemesinin yapıldığı eser, özgün üslupla yorumlanmıştır. Şehir temasının ele alındığı resimler, sanatçıların duygusal özelliklerini ve duyularını en iyi şekilde ortaya koyabildiği türden çalışmalardır. Tabloda, sanatçı içindeki ruh halini tuvale aktarmıştır. Sıcak bölümlerde sanki bir soğukluk varmış gibidir. Sanki sıcak renkler üzerine soğuk renklerden bir kat boya sürülmüş hissini duyuyoruz.

5.1.8. Tiyatro konulu kompozisyon

5.1.8.1. Kral Lir (İngilis yazar W. Şekspirin eseri)

Resim 40.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Kral Lir. (İngilis yazar W. Şekspirin eseri)

Bulunduğu yer : -

Tarihi : 2008.

Boyutları : 160 x 140 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Nerimanbeyov sanatının son yıllarında yaptığı bu eserde ünlü ingilis yazar W. Şekspir'in "*Kral Lir*" eserinin kahramanı Kral Lir'in hayatının dramatik anları tasvir olunmuştur. Resmin ön orta kısmında eserin esas kahramanı Kral Lir görünmektedir. Yan kısımlarında ise eserin diğer kahramanlarının tasvirleri dikkat çekmektedir.

Tuğrul "Kral Lir" (Res. 41) adlı çalışmasında, bir tek Kral Lir'in iç dünyasını değil, hem de kendisinin dış ve iç dünyasını resm etmiştir. Sanatçının kendisi eserle ilgili şunları söylemiştir: "*Şimdiye kadar dünya sanat tarihinde bu tür resimler çok yapıldı. Dünyaca ünlü ressam Leonardo da Vinçi'nin dul kadın Mona Lizanı tasvir ettiği "Cakonda" portresi 20. y.y.'in sonlarında ters yüzüne çevrilerrk uzmanlar tarafından bilgisayarda araştırıldı. Malum oldu ki, bu porter Leonardo da Vinçi'nin kendi portresidir. Yaptığım "Kral Lir" isimli çalışmamda da benim dış görünüşümden, iç dünyamdan, hayatımın dramatik ve acılı anlarından bazı kısımların olması doğaldır. Çünkü onu ben yaptım. O hisler, duygular benden süzülerek o renklere karıştı ve tuval üzerine aktı*".⁹¹

Çalışma, tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Resimdeki renkler, sanatın ilke ve elemanlarına dikkat edilerek oluşturulmuştur. Resimdeki soğuk ve sıcak renkler bir harmoni içerisinde verilmiştir. Resmin büyük bir kısmı koyu renk değerleriyle az bir kısmı da açık renk değerleriyle

oluşturulmuştur. Resmin geneline bakıldığında; dik, eğri, yatay ve diyagonal çizgileri görmekteyiz. Resimde bazı nesneler ön planda iken bazıları da arka planda yer alarak perspektif ilkesine dikkat edilmiştir. Tablonun genelinde sert doku belirgindir. Özellikle resimdeki soğuk renklere karşın sıcak renklerin resmin belirgin yerlerinde kullanılması çalışmanın plastik öğelerini ortaya koymaktadır.

Resimdeki ölümü ve matem andıran toprak ve sarımsı renk tonlarının kullanılışı da çalışmanın psikolojik yönüne dikkat edildiğini göstermektedir. Düşman kuvvetlerinin mağlubiyeti bu eserde renklerle ve fırça vuruşlarıyla adeta abideleştirilmiştir. Sanatçının çalışmadaki renkleri çarpıcı bir şekilde ortaya koyduğu ve yüzeye aktardığı görülür. Resmin ön planındaki ve mavi tonların dengeleyicisi olarak geminin ön yüzeyindeki sarımsı toprak rengin kullanılışı renklerin hem psikolojik hem de sıcak-soğuk uyumlarına dikkat edildiğini göstermektedir.

Sanatçıların eserlerini ortaya koyarken yaşadıkları heyecanı, mutluluğu ve ruh halini, sanat alıcısı olarak bizler; okuyarak, dinleyerek veya izleyerek duyumsarız. Bir anlamda bizler, yaşadığımız toplumun kültürel boyutuna katkıda bulunmuş oluruz. Dillerimiz, kültürlerimiz farklı olsa da sanat eserleri karşısında herkes, sanatın evrensellik özelliğinden dolayı aynı etkiyi hissedebilmektedir.

⁹¹ http://525.az/site/?name=xeber&news_id=10639 (15. 04. 2014, 11:35)

5.2. Portre

5.2.1. Desen portreleri

5.2.1.1. Nazim Hikmet'in portresi (Türkiye'li şair)

Resim 41.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Nazim Hikmet'in portresi. (Türkiye'li şair)

Bulunduğu yer : Özel koleksiyon.

Tarihi : 1960.

Boyutları : 30 x 25 cm.

Tekniği : Kağıt üzerine kömürkalem (füzen).

Tanımı : Nerimanbeyov'un ilk dönem resimleri içerisinde yer alan desen portrelerindendir. Kağıt üzerine kömürkalem (füzen) tekniğinde yapılmış bu eserde dikey biçimde, yarım boy olarak, Sovyetler Birliği döneminde Rusya'da yaşamış Türkiye'li şair Nazim Hikmet'in portresi resimlenmiştir.

Ressam, beyaz bir fon önünde takım elbiseli, kravat takmış, saçlarını arkaya taramış ve sağ profilden göğüs hizasına kadar ünlü şairin portresini yapmıştır. Bakışları ileriye sabit bir biçimde yönlendirilmiştir.

Tuğrul Nerimanbeyov tüm portrelerinde insanın iç dünyasının, fikir ve düşüncesinin tasvirine daha çok önem vermiştir. Ressam, bu portre eserinde de şairin iç zenginliğini ustalıkla göstermeği başarmıştır. Hayatı mücadelelerle geçmiş şairin hayatına yıllar çeşitli karakterli imzalar atmıştır. Bu imzalarda hayatın hem sertliği, hem de ılımlılığı vardır.⁹² Ressam bu karakteristik hayat imzalarını çeşitli çizgilerle şairin yüz ifadelerinde ve bakışlarında yansıtmıştır. Şairin yüz çizgilerinde sanki mücadele ile dolu yılların sertliği, ağrısı, acısı vardır. Ama keskin bakışlarında kendine ve sabaha büyük inam hissi var. Ömrü gurbette geçmiş şairin bakışlarında vatan sevgisi, vatan hasreti duyulur.⁹³

Eserin sol alt köşesinde Nazım Hikmet'in imzası ve sağ alt köşesinde ise 1960 tarihi dikkat çekmektedir.

⁹²⁻⁹³ S. Möhbettin, 1984, s. 7.

5.2.1.2. Resul Rza'nın portresi (Azerbaycan'lı şair)

Resim 42.

- Sanatçısı** : Tuğrul Nerimanbeyov.
- İsmi** : Resul Rza'nın portresi. (Azerbaycan'lı Şair)
- Bulunduğu yer** : Özel koleksiyon.
- Tarihi** : 1964.
- Boyutları** : 30 x 25 cm.
- Tekniği** : Kağıt üzerine kömürkalem (füzen).

Tanımı : Nerimanbeyov'un ilk dönem resimleri içerisinde yer alan desen portrelerinden biri de yine kağıt üzerine kömürkalem (füzen) tekniği ile yapılmış eserde dikey biçimde, yarım boy olarak, Azerbaycan'lı şair Resul Rza'nın portresi resimlenmiştir.

Beyaz bir fon önünde dağınık saçları, üzgün bakışı ve sol profilden boynuna kadar ünlü şairin portresini yapmıştır. Bakışları ileriye sabit bir biçimde yönlendirilmiştir.

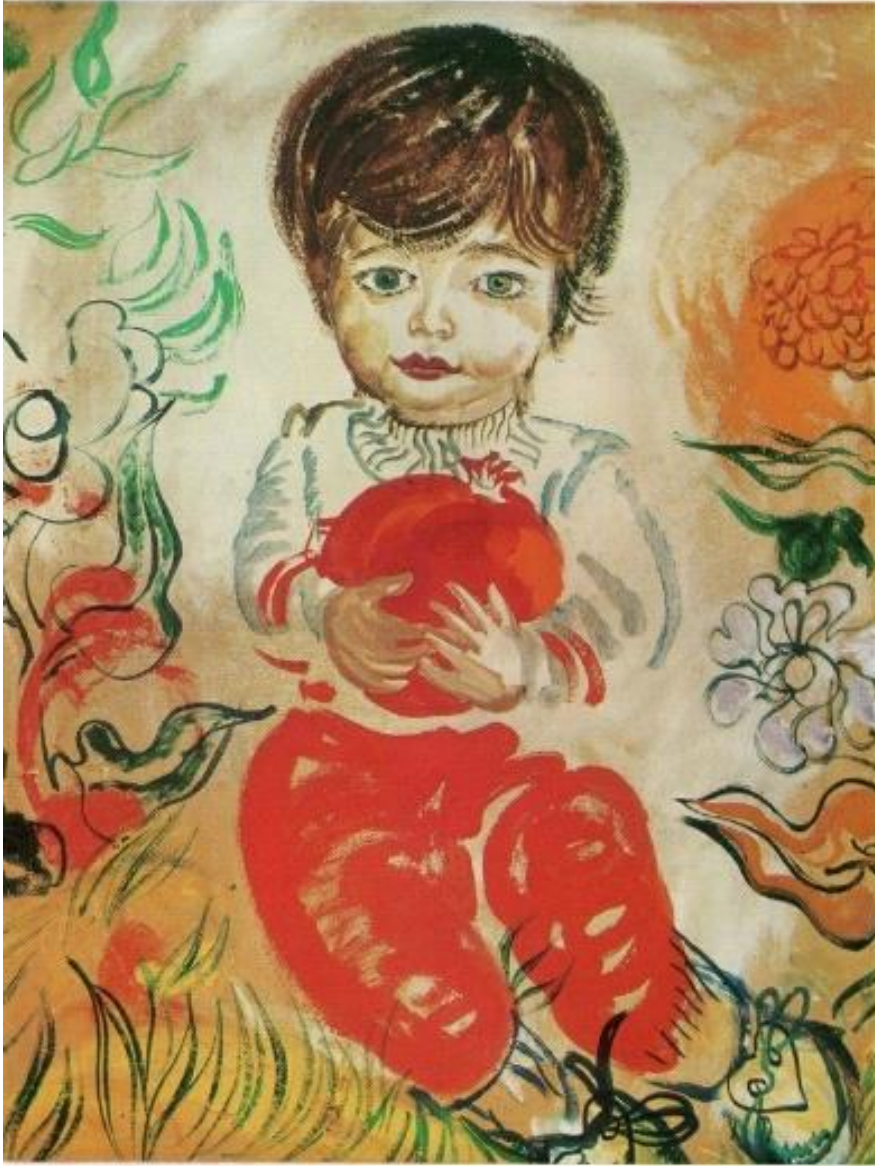
Nerimanbeyov, 1955'de Avrupa'da eğitimini tamamlayıp Bakü'ye döndükten sonara bir sıra Azerbaycan'lı sanatçı, şair ve yazarlarla yakından arkadaşlık etmiştir. Ressam'ın en yakın arkadaşlarından biri de Azerbaycan'ın ünlü şairi Resul Rza'dır.

Arkadaş oldukları için şairin şiirlerini iyi bilen, onun felsefi önemini hertaraflı anlayan ressam bu desen portresinde Resul Rza şiirlerinin felsefi yönünü, şaire has olan özellikleri; onun bakışlarında, yüz çizgilerinde göstermeyi bilmiştir. Eserde şairin iç zenginliği ve ruh hali de ustalıkla verilmiştir.⁹⁴

⁹⁴ S. Möhbettin, 1984, s. 8.

5.2.2. Çocuk portreleri

5.2.2.1. Günay

Resim 43.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Günay.

Bulunduğu yer : Özel koleksiyon.

Tarihi : 1975.

Boyutları : 80 x 60 cm.

Tekniği : Kağıt üzerine karışık teknik.

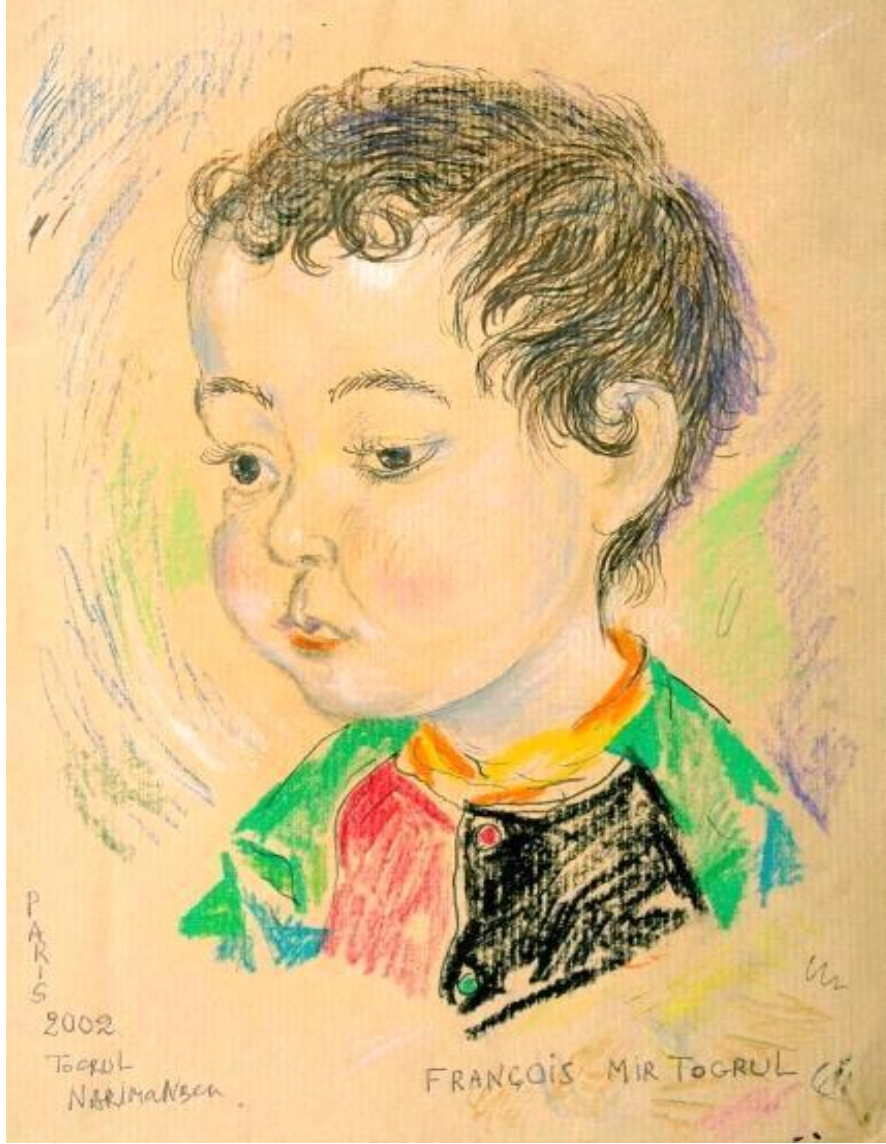
Tanımı : Tuval üzerine yağlıboya ile yapılmış eserde dikey biçimde, resmin merkezinde elinde nar tutmuş küçük bir kız çocuğu portresi yer almaktadır. Cepheden resmedilmiş çocuğun sağında ve solunda güller, çiçekler görmekteyiz. Figür kısa saçlı, renkli gözlü, beyaz gömlekli, kırmızı pantolonludur. Bakışları ifadesiz olan figürün, sınırları koyu ve keskin konturlar ile belirlenmiştir. Eserde soğuk ve sıcak renkler bir arada kullanılmıştır. Ayrıca figürün içinde yer alan renkler fonda da kullanılarak renk dağılımını sağlanmıştır.

Nerimanbeyov, küçük çocuğu doğanın bir parçası olarak güllerin içinde elinde, nar tutmuş şekilde resmetmiştir. Sanki bu küçük kız onu çevreleyen güllerin, çiçeklerin ve al-kırmızı narların ayrılmaz bir hissesi, onların mahsuludur.⁹⁵

Nar, Tuğrul Nerimanbeyov eserlerinin simgesine çevrilmiştir. Neredeyse her eserinde küçük de olsa nar resmi görmekteyiz. Milli folklorda gül, çiçek temizlik, nar ise sır, bolluk, bereket ve birlik anlamı taşıyor. Ressamın çocukları doğada, güllerin, çiçeklerin narların ehatesinde, nar fonunda, ellerinde nar tutmuş şekilde resmetmesinin felsefi anlamı; nar temizlik remzine çevrilmiş çocukların ellerinde hem de temizlik sembolüdür.⁹⁶

⁹⁵⁻⁹⁶ E. Abdullayeva, 2013, s. 25.

5.2.2.2. Fransua Mirtoğrul (T. Nerimanbeyov'un oğlu)

Resim 44.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Fransua Mirtoğrul. (T. Nerimanbeyov'un oğlu)

Bulunduğu yer : Özel koleksiyon.

Tarihi : 2002.

Boyutları : 130 x 90 cm.

Tekniği : Kağıt üzerine renkli ve keçeli kalem.

Tanımı : Resmin merkezinde dikey biçimde, açık renkli bir fonönünde, cepheden yarım boy olarak resmedilmiş bir oğlan çocuğu portresi görülmektedir. Kısa kıvrırcık siyah saçlı, saçları dağınık, kızarmış yanaklı, renkli gömlekli olarak resmedilmiştir. Ceketinde üç ayrı renk dikkat çekmektedir. Figür yönünü sağ tarafa doğru dönmüş ve bakışları da aynı yönde ve hafif aşağıya çevrilmiştir. Bakışları ifadesiz olan figürün, sınırları koyu ve keskin konturlar ile belirlenmiştir. Eserde soğuk ve sıcak renkler bir arada kullanılmıştır. Ayrıca figürün içinde yer alan renkler fonda da kullanılarak renk dağılımını sağlamıştır. Resme açık bir renk hakimdir. Oldukça başarılı ve gerçekçi bir biçimde işlenmiştir.

Bu çocuk Tuğrul Nerimanbeyov'un oğlu Fransua Mirtoğrul'dur. Resim yapmağa büyük ilgisi olan oğlu ile ilgili ünlü ressam şu sözleri söylemiştir: *“Resim yapmağa büyük hevesi var. Çok güzel, enteresan resimler yapıyor. Ben onun geleceğine inanıyor ve büyük umutla bakıyorum”*.⁹⁷

Nerimanbeyov, bu eserini 2002 yılında Paris döneminde yaptı. Eserin sol alt köşesinde Tuğrul Nerimanbeyov'un imzası, Paris yazısı ve 2002 tarihi ve sağ alt köşesinde ise Fransız dilinde oğlunun ismi *Francois Mirtogrul* yazısı dikkat çekmektedir.

⁹⁷ <http://nizami.libmks.az/home/2244-azrbaycan-rssam-torul-nrimanbyov.html>
(27. 05. 2014, 19:05)

5.2.3. Otoportreleri

5.2.3.1. Otoportre

Resim 45.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Otoportre.

Bulunduğu yer : Azerbaycan Milli Sanat Müzesi. (Bakü)

Tarihi : 1976.

Boyutları : 130 x 90 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Atölyede dağınık saçları, top sakalı, elinde fırçası, üzerinde kahverenk kazağı, derin bakışları ile uzaklara bakan ressamın kendi portresi tasvir edilmiştir.

Nerimanbeyov, sanatının orta dönemlerinde tuval üzerine yağlıboya tekniği ile resmettiği bu çalışmada kendisini dağınık bir mekanın ortasında buluyoruz. Ressamın elinde resmedercesine tutmuş fırça var. Ressam fırçasını resmin solunda tutmasına karşın kendisini seyirciye baktırarak resme hareket vermiştir. Bulunduğu Alana değinecek olursak bize dağınık görünen bu mekan daha dikkatli incelendiğinde arka görünümde. Tuğrul'a ait resimlerin ve masa üzerinde boyaların olduğu bir atölye ortamı farkedilir.

Bu boya ve resimlerin fazlasıyla bulunduğu bir mekanda kendisini resmeden Nerimanbeyov, içindeki ruh halini tuvale aktarmıştır. Belki de kendisinin bir ressam gibi her zaman arayış içinde olduğunu bize göstermeye çalışmıştır.

Ressamın arayışları insane psikolojisinin alt katlarına derinden inmek, onun yaşantılarını tüm çarları ile üze çıkarmak ve yaşadığı dünyanın gözle görünmeyen güzelliklerini rankle doğal, inandırıcı şekilde tuvale aktarma isteğidir.⁹⁸

⁹⁸ S. Möhbettin, 2011, s. 23.

5.2.3.2. Üç figürlü otoportre

Resim 46.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Üç figürlü otoportre.

Bulunduğu yer : SSCB Kültür Bakanlığı. (Rusya, Moskova)

Tarihi : 1979.

Boyutları : 150 x 140 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Bu eser, tuval üzerine yağlı boya tekniği ile yapılmıştır. Resimde uzaklık-yakınlık ilişkisine dikkat edilerek, perspektif ögesi göz ardı edilmemiştir. Resimde ön planda masa üzerinde 3 ayrı çerçevede ressamın kendi portresi, üzerine nota yazılmış kağıt, palet ve fırça, arka planda ise tablonun dört tarafını sarmış ağaç dalları, yapraklar, güller, çiçekler içinde Hazar denizinin mavi suları ve kıyısında bulunan tarihi yapıları ile öne çıkan İçeri Şehir ve Bakü'nün simgelerinden biri olan efsanevi Kız Kalesi tasvir edilmiştir.

Kendini üç görünümde; *ressam, şarkıcı, sıradan insane* görünümünde resmeden Tuğrul, kendi iç dünyasını anlatmıştır. O, insanların yaddaşında iyi insan, yetenekli fırça ustası, güzel sesli şanatçı gibi kalmayı istiyordu.⁹⁹

⁹⁹ S. Möhbettin, 2011, s. 23.

5.2.3.3. Bakü İçeri Şehir fonunda otoportre.

Resim 47.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Bakü İçeri Şehir fonunda otoportre.

Bulunduğu yer : Azerbaycan Milli Sanat Müzesi. (Bakü)

Tarihi : 2009.

Boyutları : 160 x 140 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Tuval üzerine yağlı boya ile yapılmış eserde tablonun ortasında dikey biçimde, yağmurdan sonar tarihi İçeri Şehir’de geleneksel mimaride yapılmış Bakü evleri, hamam ve yükselen camii minareleri olan eski bir sokak manzarası önünde, yarım boy bir erkek portresi görülmektedir.

Kahve renk ceketi, beyaz saçlı, top sakallı, elinde paleti ve fırçası ile, ressam kendi portresini yapmıştır. Başı üzerinde ise siyah renkli şapka yer almaktadır. Ressam, yüzü hafifçe sola doğru dönmüş, ama bakışları bize doğru bakan bir biçimde resmedilmiştir. Yüzünde donuk bir ifade görülmektedir. Duruş, bakışlar öylesine gerçekçi ve başarılı bir biçimde verilmiştir ki izleyicide adeta bir fotoğraf karesiymiş izlenimi uyandırmaktadır. Eserin sol alt kısmında Tuğrul Nerimanbeyov’un imzası yer almaktadır.

Resimde uzaklık-yakınlık ilişkisine dikkat edilerek, perspektif ögesi gözardı edilmemiştir. Ön planda elinde paleti ve fırçası olan bir ressam, arka planda ise tarihi yapıları ile öne çıkan eski bir sokak manzarası görmekteyiz. Nerimanbeyov, bu eserde kendi otoportresini ve Bakü’de tarihi İçeri Şehir’de eski bir sokak manzarası anlatmaktadır. Sanatçı, bu resimde bir şehrin mimari özelliklerini tasvir eden temaları işlemiştir. Resimdeki soğuk ve sıcak renkler bir harmoni içerisinde verilmiştir. Bir biri ile kaynaşan renkler güzel bir uyum içerisinde vurgulanmıştır. Nerimanbeyov, semayı açık resmederek, resmi basıklığından bu şekilde uzaklaştırmıştır.

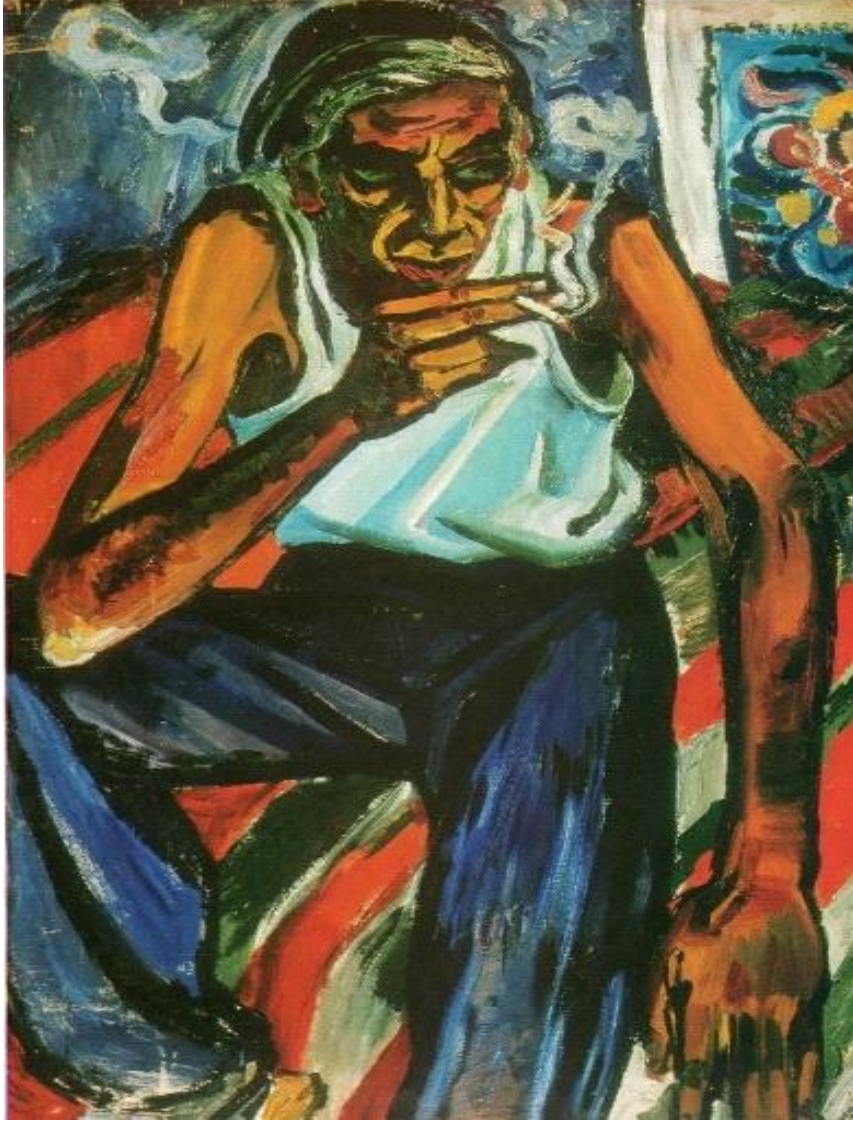
Arka kısındaki manzarayı inceleyecek olursak. İçeri Şehir’de yaşayan insanlar meraklı bakışlarla evlerinin balkonlarından seyrediyor, sokaktan deve kervanları geçiyor, aycı yeni demlenmiş nefis semavar çayını kendine has tarzda servis etmenin telaşı içinde, sokak kedileri özgürce dolaşıyor. Bu İçeri Şehir’de insanların günlük yaşantısıdır.

Tablodan bahar kokusu geliyor. Resimdeki betimlemelerden ve anlatımdan bahar mevsimi olduğu, ağaçların iek açtığını kavrayabilmekteyiz. Eser bir anlamda, dönemin tarihi belge olma özelliğini de yansıtmaktadır.

Nerimanbeyov, “Bakü İçeri Şehir fonunda otoportre” (Res. 47) adlı eserini, sanatının son döneminde yaptı. Ressam bu çalışmasında, tablonun merkezinde şapkalı duruş şeklini Fransız fovist ressam Raoul Dufy’nin sanat yönünden etkilendiği izlenimini hissettirmektedir.

5.2.4. Ve diğ er portreleri.

5.2.4.1. Sigara içen Settar Behl l zade'nin portersi (Azerbaycan'lı ressam)

Resim 48.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov

İsmi : Sigara içen Settar Behlülzade'nin portresi.
(Azerbaycan'lı ressam)

Bulunduğu yer : –

Tarihi : 1961

Boyutları : 175 x 120 cm

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya

Tanımı : Resmin merkezinde dikey biçimde, mavi ve beyaz renkli zemin önünde, cepheden oturur vaziyette, uzun beyaz saçlı, sigara içen tam boy bir erkek portresi resmedilmiştir. Yüzü hafifçe sola doğru yönelmiş, bakışları da aynı şekilde sol tarafa doğru çevrilmiş ve izleyiciye vermemiş, kaçırmıştır.

Nerimanbeyov henüz sanatının başlarındayken; 1961'de yaptığı bu tablo Azerbaycan'lı ressam Settar Behlülzade'nin portresidir. Settar Behlülzade; Çağdaş Azerbaycan resim sanatının en ünlü fırça ustalarından biridir. Nerimanbeyov'un da yakın arkadaşı olmuştur. Onlar 20. yy'ın 60'lı yıllarının başlarından itibaren birlikte Azerbaycan'ın bölgelerini gezdiler.

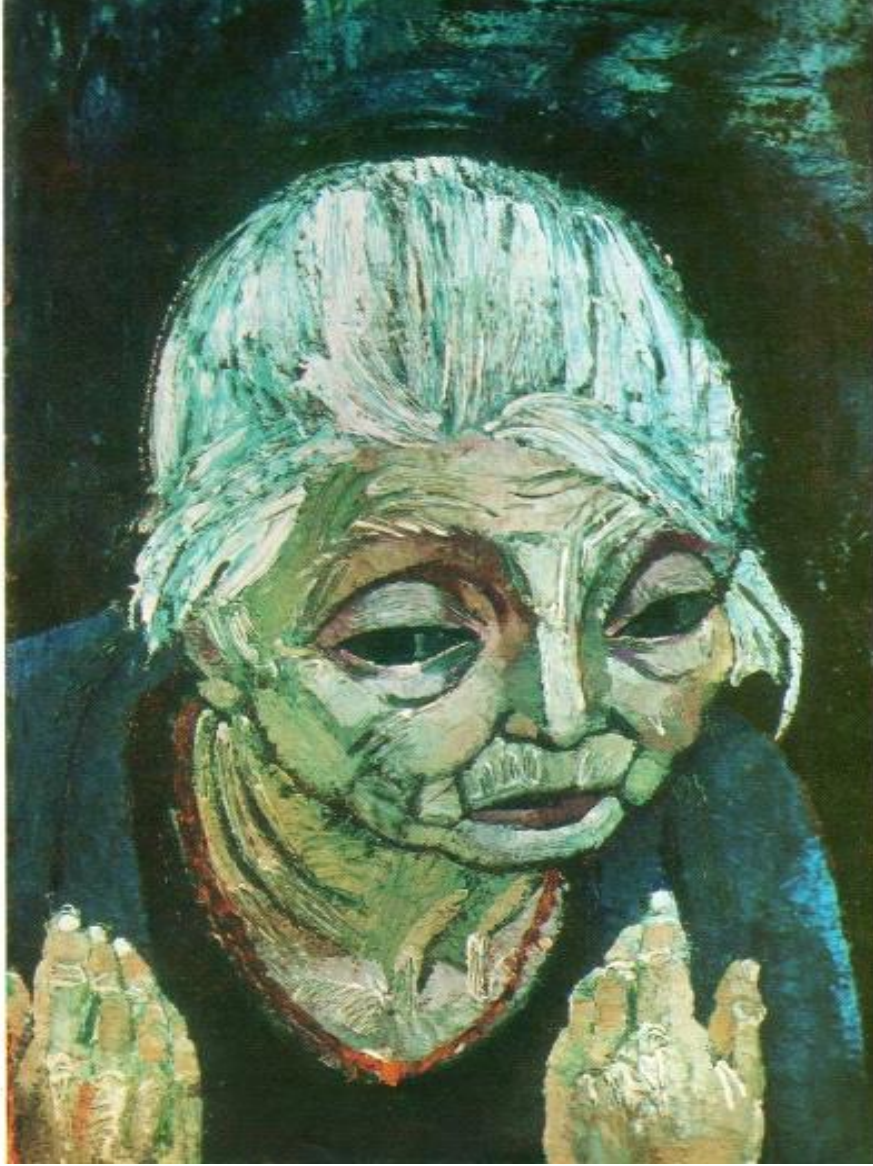
Çalışma, tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Resme koyu bir renk hakimdir. Işık esere sağ taraftan, ressam Settar Behlülzade'nin yönünü dönmüş olduğu taraftan gelmekte ve resme bir derinlik kazandırmaktadır.

Bu porter karakterin psikoloji derinliğine göre özellikle seçilmektedir. İlk anda Settar'ın ifadeli bakışları dikkat çekicidir. Tabloda Settar Behlülzade'nin büyük iç dünyasının gözle görünmeyen özelliklerini duyabiliyoruz.¹⁰⁰ Nerimanbeyov, ünlü ressamı keskin bakışlı şekilde tasvir ederek dikkati onun ellerine yöneltir. Ressamın elleri uzun ve koca ağacın dalları şeklinde tasvir edilmiştir.¹⁰¹

¹⁰⁰ S. Möhbettin, 1984, s. 6.

¹⁰¹ E. Abdullayev, 2013, s. 21.

5.2.4.2. Anne (T. Nerimanbeyov'un dadısı Anna Andrayevna)

Resim 49.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Anne. (T. Nerimanbeyov'un dadısı Anna Andrayevna)

Bulunduğu yer : –

Tarihi : 1963.

Boyutları : 140 x 90 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Siyah ve mavi bir fon önünde resmin merkezinde cepheden tasvir edilmiş beyaz saçlı, yüzünde kırışlar olan yaşlı bir kadın portresidir. İri gözlü ve yuvarlak yüzlü olan figürün bakışlar ifadeli ve gözlerini hafifçe aşağıya çevirmiştir. Eser oldukça az rankle tasvir edilmiş, mavinin tonları ve siyah rengi ile tamamlanmıştır.

Nerimanbeyov'un "Anne" ismini verdiği bu eserin kahramanı anne babası sürgündeyken ağabeyi Vidadi'ye ve kendisine bir süre dadılık yapan Polonya asıllı Anna Andrayevna'dır. Bu cesur, mert ve iyiliksever yaşlı kadın donarlık yaparak karşılığında para veya erzak alarak çocuklara baktı.¹⁰²

Anne oldukça kaygılı görünür. Sanki o bir şeylere üzülmüyor. Belki yılların daha çabuk geçtiğine, saçları erken beyazladığına üzülmüyor. Bir zamanlar gözü ile odalar görmüş, evlatlarını savaşa kurban vermiştir. O yılların acıları şimdi de annenin çığırı hatırlatan yüz çizgilerinde, erken beyazlamış saçlarında takılıp kalmıştır. Hayatın annenin yüzüne vurduğu bu mühür yıllar geçse de silinmemiş, aksine daha da kabarmıştır.¹⁰³

Rus sanat tarihçisi Grigoriy Anisimova göre: "Kadının bakışları, bir yerlere; uzaklara bakıyor öyle uzaklarken, o zor geçeceğini düşündüğü kendi geleceğini gözü önünde canlandırır. Lakin, bu onurlu kadının bakışları o kadar ılımlı ve sevecendir ki, ilk defa gördüğün andan itibaren ömrünün sonuna kadar unutamiyorsun. Eserin kahramanı romantik ve realistik düşünce tarzından çok uzaktır".¹⁰⁴

Eserle ilgili ressamın kendisi ise şunları söylemiştir: *"Tabloyu yaparken çalışma sürecimde kadının çizgileri arka planda idi, bana göre eserde esas olan psikolojik sorunu göstermektir. Anne; yer yüzündeki, ılımlılığın remzidir"*.¹⁰⁵

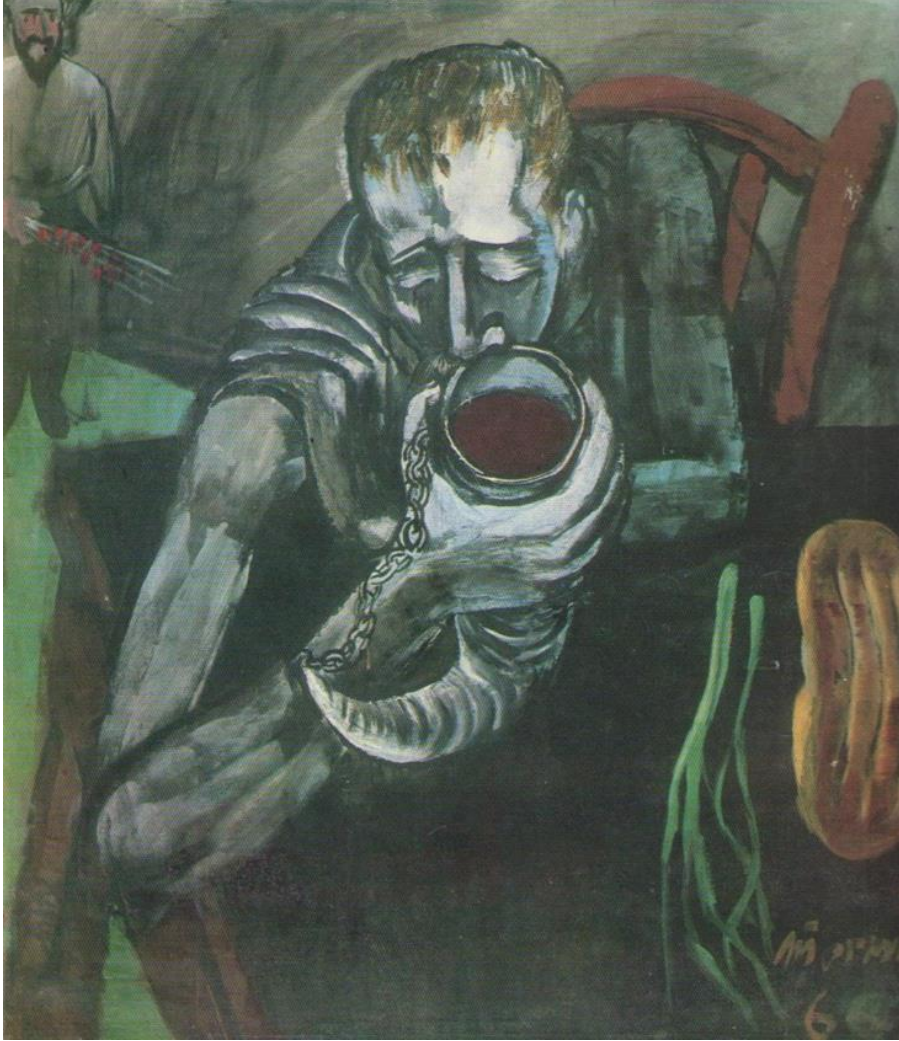
"Anne" (Res. 49) tablosunu "Sigara içen Settar Behlülzade" (Res. 48) isimli tabloyla karşılaştıracak olursak her iki çalışmada koyu koloritin olmasını, yüz çizgilerinin daha keskin verilmesini, fırça darbelerinin sert basıldığını söyleyebiliriz.

¹⁰² S. Möhbettin, 2011, s. 54-55.

¹⁰³ S. Möhbettin, 1984, s. 6.

¹⁰⁴⁻¹⁰⁵ G. Anisimov, 1978, s. 123-124.

5.2.4.3. Niko Pirosmani'nin portresi (Gürcistan'lı ressam)

Resim 50.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Niko Pirosmeni'nin portresi. (Gürcistan'lı ressam)

Bulunduğu yer : –

Tarihi : 1966.

Boyutları : 120 x 100 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmış eserde resmin merkezinde yarımkaranlık bir ortamda, bir kebabçıda masa etrafında oturan, gözleri aşağı çevrilmiş, elinde içi şarapla dolu kel boynuzu içen erkek portresi tasvir edilmiştir. Bu, Gürcistan çağdaş resim sanatının ünlü fırça ustalarından biri olan Niko Pirosmeni'nin portresidir. Masanın üzerinde soğan ve tandır ekmeği, arkada ise elinde şiş tutmuş kebabçı görmekteyiz.

Nerimanbeyov bu tablosunda insanın büyüklüğünü, onun psikolojisini, düşünce ve hislerini çeşitli çizgiler ve renkler vasıtası ile kabarık vermiştir. Resme koyu bir renk hakimdir. Kahverengi fonunda tasvir edilmiş Pirosmeni'nin iç dünyasının açılmasında bu renk tonunun önemi büyüktür. Eserle ilk görüşte seyirciler Niko Pirosmeni ile iletişim kurabiliyor, ne için yarımkaranlık kebabçıya kapanıp, şarapla dolu kel boynuzunu açgözlükle içmesinin sebeplerini öğreniyorlar. Sanki şarabın etkisinden sarhoş olmuş Niko, kendisi hakkında kederli bir hikaye söylüyor. Bu hikayede Gürcü resim sanatının babası sayılan Niko Pirosmeni'nin eşsiz hayat ve sanat aşkı, vatanına sonsuz sevgi hissi duyulur. Sanatçı, insanlar onu anlamadıkları için çok üzülüyor. Bunun için de Niko şarapla dolu kel boynuzunu içerek ani de olsa dertten, kederden uzaklaşıp sıkılan kalbini oyalamaya çalışıyor.¹⁰⁶

¹⁰⁶ S. Möhbettin, 1984, s. 6-7.

5.2.4.4. Annem'in portresi (İrma Lya Rude)

Resim 51.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Annem'in portresi. (İrma Lya Rude)

Bulunduğu yer : -

Tarihi : 1981.

Boyutları : 130 x 125 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Tuval üzerine yağlıboya ile yapılmış eserde resmin merkezinde dikey biçimde, açık renkli zemin önünde, siyah kıyafetli, beyaz saçlı, oturur vaziyette, siyah eldiven tutmuş sağ elini yumuşak bir biçimde diğer elinin üzerine koymuş cepheden genç güzel bir kadın gerçekçi bir biçimde tasvir edilmiştir. Kadın hafifçe sola doğru dönmüş, başını eğmiş ve bakışları da aynı şekilde sol tarafa doğru sabit bir biçimde resmedilmiştir. Yüzünde donuk bir ifade görülmektedir. Duruş, bakışlar öylesine gerçekçi ve başarılı bir biçimde verilmiştir ki, izleyicide adeta bir fotoğraf karesiymiş izlenimi uyandırmaktadır. Eserin sağ alt köşesinde Tuğrul Nerimanbeyov'un imzası ve 1981 tarihi dikkat çekmektedir.

Hayatı zorluklarla geçmiş, uzun yıllar sürgünde yaşamış bu kadın Tuğrul Nerimanbeyov'un annesi İrma Lya Rude'dir. Modacı ressam olan İrma hanım aslen Fransa'nın güney batısında bulunan Kaskonya eyaletindendir. Ressamın anne ve babası Tulusa Üniversitesi'nde eğitim alırken tanışmış ve evlenmişler.¹⁰⁷

Tuğrul'un aynı mevzuda farklı yıllarda yaptığı bu iki portre eseri; "Anne" (Res. 49) ve "Annem'in portresi" (Res. 51) isimli tablolarının her ikisi de konu olarak orijinaldir ve eser oldukça az renkle tasviredilmiş, mavinin tonları ve siyah rengi ile tamamlanmıştır. Bu portretlerde dikkati çeken esas özelliklerden biri de, ressam tezatlı ve azaplı yollardan geçmiş annenin yaşadığı zorlukları, üzüntüleri onların yüz ifadelerinde anlatabilmiştir.

¹⁰⁷ http://525.az/site/?name=xeber&news_id=10639 (15. 04. 2014, 11:35)

5.2.4.5. Mahatma Gandin'in portresi

(Hindistan'ın siyasi ve ruhani lideri)

Resim 52.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.
İsmi : Mahatma Gandin'in portresi.
 (Hindistan'lı siyasi ve ruhani lider)

Bulunduğu yer : –

Tarihi : 1981.

Boyutları : 120 x 130 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Resmin merkezinde dikey biçimde, cepheden, beyaz geleneksel elbisesi, gözünde gözlüyü, ayağında ayakkabısı olmayan, bir elinde bastonu, diğer eli ile Hindistanda sokakta gezerek halkı selamlayan siyah derili Hindistan Özgürlük Hareketinin siyasi ve ruhani lideri Mahatma Gandhi tasvir edilmiştir. Nerimanbeyov'un 1971 yılında Hindistana olan sanat seferinden sonar 1972 yılından itibaren bu ülkeyle ilgili seri eserler yaptı. Bu eserlerden biri de *"Mahatma Gandin'in portresi"* tablosudur.

Gerçek ismi Mohandas Karamçand Gandhi olan bu lider Hindistanda resmi şekilde "Halkın atası" ilan edilmiştir. Aynı zamanda da ona "Ulu ruh" anlamını taşıyan "Mahatma" ismi verilmiştir.¹⁰⁸

Tablo tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Fonda Hindistanda alışık olduğumuz kalabalık, hareketli sokak manzarasını sıcak renk tonları ile renkareng yapmıştır. Beyaz renkli elbisesinin sınırları da koyu ve keskin konturlar ile belirlenmiştir. Resimdeki nesneler perspektif özelliğine göre oluşturulmuştur. Öndeki insane figürü daha belirgin olarak ifade edilmiş, arka plandaki nesneler ise daha soluk bir şekil almıştır. Resmin arka planına doğru gidildikçe netlikten uzaklaşıp silikleştiği görülür. Resimde açık ve koyu dengeler iyi bir şekilde verilmiştir. İnsan figürü, original büyüklükte olup, elinde bastonu ile hareket halinde olduğunu görmekteyiz.

¹⁰⁸ http://az.wikipedia.org/wiki/Mohandas_Karam%C3%A7and_Gandi
 (27. 02. 2015, 21:15).

5.2.4.6. İren Lyudvik'in portresi

(Almanya'lı koleksiyoner Prof. Piter Lyudvik'in eşi)

Resim 53.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : İren Lyudvik'in portresi.
(Almanya'lı koleksiyoner Prof. Piter Lyudvik'in eşi)

Bulunduğu yer : –

Tarihi : 1982.

Boyutları : 130 x 110 cm.

Tekniği : Tuval üzerinde yağlıboya.

Tanımı : Resmin merkezinde tuval üzerine yağlıboya ile yapılmış, dikey biçimde, cepheden göğüs hizasına kadar resm edilmiş, yarım boy bir kadın portresi görülmektedir. Yeşil kıyafetli; kıyafeti'nin boyun kısmında beyaz renkli uzun bir kolyenin bulunduğu, kısa saçlı, renkli gözlü, makyajlı, yüzünde hafif gülümseme, zarif, şık görünümü ile olgun bir kadın portresidir. Kadın hafifçe sağa doğru dönmüş ve bakışlarıda aynı şekilde sağ tarafa doğru sabit bir biçimde resmedilmiştir. Yüzünde donuk bir ifade görülmektedir. Duruş, bakışlar öylesine gerçekçi ve başarılı bir biçimde verilmiştir ki, izleyicide adeta bir fotoğraf karesiymiş izlenimi uyandırmaktadır. Eserin sol üst köşesinde Tuğrul Nerimanbeyov'un imzası ve 1982 tarihi dikkat çekmektedir.

Tuğrul Nerimanbeyov severek resmettiği bu çalışmasında İren Lüdvik'i dağınık bir mekanın ortasında buluyoruz. Bulunduğu alana değinecek olursak bize dağınık görünen bu mekan daha dikkatli incelendiğinde arka görünümde Tuğrula ait resimlerin ve masa üzerinde saksıda gül olduğu bir atölye ortamı fark edilir.

Almanyalı koleksiyoner Prof. Piter Lyudvik ve eşi İren Lüdvik SSCB döneminde Tuğrul Nerimanbeyovla görüşmüş, onun atölyesine gitmiş ve ressamın sanatını yüksek değerlendirmişler.¹⁰⁹

¹⁰⁹ S. Möhbettin, 2011, s. 41.

5.2.4.7. Mistislav Rastrapoviç'in portresi (Rusya'lı besteci)

Resim 54.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Mistislav Rastrapoviç'in portresi. (Rusya'lı besteci)

Bulunduğu yer : –

Tarihi : 1991.

Boyutları : 130 x 120 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Tuval üzerine yağlıboya ile yapılmış eserde tablonun merkezinde dikey biçimde, cepheden oturur vaziyette, kısa beyaz saçlı, gözünde gözlüyü, beyaz gömlekli, takım elbiseli, keman (kantrabas) çalan tam boy bir erkek portresi resmedilmiştir. Bu Bakü'de doğmuş ünlü Rusya'lı Besteci Mistislav Rastrapoviç'in portresidir.

Resmin arka kısmında ünlü bestecinin konser verdiği Moskova (Rusya), Nyu York (ABD), Londra (İngiltere), Paris (Fransa) gibi dünyanın önemli şehirlerinin ve doğduğu şehir olan Bakü'nün (Azerbaycan) isimleri yazılmıştır. Ve bu şehirlerin simgeleri sayıla bilecek önemli mimari yapıları tasvir edilmiştir. Çalışmanın yukarı sağ kısmında güllü, çiçekli ortamda sanki müzik eşliğinde dans edercesine belirgin bir şekilde havada uçuşan iki melek görülmektedir.

Resim'de dikey, yatay ve diyagonal çizgiler kullanılmıştır. Resimdeki soğuk ve sıcak renkler uyumlu şekilde verilmiştir.

Ensturman çalan müzisyen temasının işlendiği bu resimde, müzikal bir ritim vurgusunun izlerini taşımaktadır. Ressamlığının yanı sıra aynı zamanda müzikal yeteneği ile de kendini ifade etmiş Nerimanbeyov, mükemmel sesi olan opera sanatçısı gibi de ünlüydü. Sanatçı belli ki bu müzikal yeteneğini resimle birleştirmeyi başarabilmiştir.

5.2.4.8. Anar'ın portresi (Azerbaycan'lı yazar)

Resim 55.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Anar'ın portresi. (Azerbaycan'lı yazar)

Bulunduğu yer : -

Tarihi : 2002.

Boyutları : 130 x 120 cm.

Tekniği : Tuval üzerine akrilik.

Tanımı : Nerimanbeyov sanatının son yıllarında yaptığı eserde resmin merkezinde dikey biçimde, cepheden göğüs hizasına kadar resm edilmiş, yarım boy dağınık beyaz saçlı, ağzında piposu, gözünde büyük gözlüyü, üzerinde siyah cizgili gömlekle bir erkek portresi görülmektedir. Bu Azerbaycan'ın ünlü yazarı Anar'ın portresidir. Yüzü hafifçe sağa doğru yönelmiş, bakışları da aynı şekilde sağ tarafa doğru çevrilmiş ve de izleyiciye vermemiş, kaçırmıştır.

Resim'in sağ köşesinde yazar'ın Türk halklarının ortak geçmişi olan “*Dede Korkut*” hikayeleri hakkında yazdığı kitap ve resmin dört tarafında bu hikayeleri anlatan semboller görmektediriz.

Azerbaycan'lı yazar Anar'ın “*Dede Korkut*” kitabı SSCB döneminde Rusya'nın başkenti Moskova'da “*Detskaya izdatelstva*” (Çocuk yayınevi) yayınevinde basıldı.¹¹⁰

Resmin genelinde mavinin tonları çoğunlukta kullanıldığını görmekteyiz. Açık ve koyu dengeler iyi bir şekilde verilmiştir. Resimde dikey, yatay ve diyagonal çizgiler kullanılmıştır. Resimdeki soğuk ve sıcak renkler bir harmoni içerisinde verilmiştir. Birbiri ile kaynaşan renkler güzel bir uyum içerisinde vurgulanmıştır.

¹¹⁰ S. Möhbettin, 2011, s. 39.

5.2.4.9. Bakülü Güzel'in portresi

Resim 56.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.
İsmi : Bakülü Güzel'in portresi.
Bulunduğu yer : –
Tarihi : 2005.
Boyutları : 150 x 130 cm.
Tekniği : Tuval üzerinde yağlıboya.

Tanımı : Eserde dikey biçimde, açık sema, uzakta yüksek dağlar fon önünde, resmin merkezinde cepheden göğüs hizasına kadar resm edilmiş, yarım boy bir genç kız portresi görülmektedir. Mavi ve lacivert renkli, yakası süslemeli oldukça gösterişli bir elbisesi, boynunda kolyesi, uzun uçları kıvrırcık saçları, büyük yeşil gözleri, kolunda altın bileziği, şık görünümlü Bakülü güzel bir kız portresidir. Kadın hafifçe sola doğru dönmüş ve bakışları da aynı şekilde sol tarafa doğru sabit bir biçimde resmedilmiştir. Yüzünde durgun donuk bir ifade biçimiyle resmedilmiştir. Eserin sol alt kısmında Tuğrul Nerimanbeyov'un imzası yer almaktadır.

Tuğrul Nerimanbeyov sadece atölye sınırları dahilinde çalışmamış, açık havada da resimler yapmıştır. Genç ve güzel kız çiçek açmış güllerin, ağaçlara, güllere konmuş kuşların içinde çok çekici bir üslup ve hoşbir renk cümbüşü içinde belirtilmiştir. Tabloda sanki bahar havası var.

Çalışma, tuval üzerine yağlıboya tectiği ile yapılmıştır. Resmin genelinde kahverengi, mavi, lacivert, yeşil, sarı ve pembe renklerin çoğunlukta kullanıldığını görmekteyiz. Resmin arka kısmında dağlar sarının tonları, sema ise mavi ve pembe renkle ifade edilmiştir. Açık ve koyu dengeler iyi bir şekilde verilmiştir. Resimdeki soğuk ve sıcak renkler bir harmoni içerisinde verilmiştir. Birbiri ile kaynaşan renkler güzel bir uyum içerisinde vurgulanmıştır. Tabloda genç güzel kız çok çekici bir üslup ve hoşbir renk cümbüşü içinde belirtilmiştir. Resim'de dikey, yatay ve diyagonal çizgiler kullanılmıştır.

5.3. Natürmort

5.3.1. İlk dönem natürmortları

5.3.1.1. Güller

Resim 57.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Güller.

Bulunduğu yer : Azerbaycan Milli Sanat Müzesi. (Bakü)

Tarihi : 1955.

Boyutları : 100 x 79 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Tuval üzerine yağlıboya ile yapılmış eserde siyah ve mavi bir fon önünde resmin merkezinde masanın üzerinde içinde farklı renkli güller olan vazo, ön kenarında kitap, sağ kısmında buruşmuş mavi çizgili sofrası, sol kısmında ise tabak içinde farklı meyveler resmedilmiştir.

Adeten, natürmortu ölü, haraketsiz, enerjisiz resim dalı hesap ediyorlar. Ama bu sözleri Nerimanbeyov natürmortları ile ilgili söyleyemeyiz. Çünkü, onun natürmortları oldukça canlı ve enerjilidir. Bu natürmortlar iyi anlamda “*sakinlik bozucusu*”, hem de moral kaynağıdır. Rivayete göre bir seyirci Azerbaycan Milli Sanat Müzesi’nde Tuğrul Nerimanbeyov’un “*Natürmort*” eserlerinde tasvir olunan meyveleri gerçek zannederek onlara el uzatdı.¹¹¹

¹¹¹ S. Möhbettin, 2011, s. 194.

5.3.1.2. Meyveler

Resim 58.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Meyveler.

Bulunduğu yer : Azerbaycan Milli Sanat Müzesi. (Bakü)

Tarihi : 1959.

Boyutları : 137 x 120 cm.

Tekniği : Karton üzerine yağlıboya.

Tanımı : Tuval üzerine yağlıboya ile yapılmış eserde cam kenarında masada buruşmuş beyaz sofranın üzerinde büyük tabağın içinde farklı meyveler tasvir olunmuştur. Masanın bir köşesinde ise saksıda gül ve etrafında masa ve beyaz sofranın üzerine dağılmış meyveler görmektediriz.

Resmi gözümüzde canlandırırken bir sonraki hareketi asanlıkla tahmin etmek mümkündür: sofranın kayarak düşecek, meyveler gürültüyle yere yuvarlanacak, tabak ise paramparça olacak.¹¹²

“Güller” (Resim 57) ve “Meyveler” (Resim 58) isimli eserleri Nerimanbeyov’un ilk dönem natürmortlarındandır. Ressam bu dönem yaptığı natürmort eserlerinde, yabancı sanatçıların eserlerinden etkilendiği izlenimini hissettirmektedir.

O, 1920–1930 yıllarında Sovyet sanatında ünlü olmuş “*Kerpic valet*” resim okulunun sanatçıları; P. Konçalovski, İ. Maşkov ve A. Lentulov’un sanatını örnek almıştır. Tuğrul Nerimanbeyov fırçasının ürünü olan “Güller” (Res. 57) ve “Meyveler” (Res. 58) isimli natürmortlarında da “*Kerpic valet*” resim okulunun etkisini net şekilde görmektediriz.¹¹³

¹¹² E. Abdullayev, 2013, s. 46.

¹¹³ S. Möhbettin, 2011, s. 194.

5.3.2. Orta dönem natürmortu

5.3.2.1. Şarkı

Resim 59.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Şarkı.

Bulunduğu yer : -

Tarihi : 1982.

Boyutları : 140 x 140 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Tuğrul Nerimanbeyov, natürmortlarını sadece atölye sınırları dahilinde yapmamış, açık havada da natürmortlar yapmıştır.

Eserin ön orta kısmında açık havada masanın üzerinde farklı meyvelerle dolu tabak tasvir edilmiştir. Bu meyveler bereketli Azerbaycan toprağının mahsuludur. Resmin sol alt köşesinde milli desenlerle yapılmış hircunun içinde testi, arka kısımda ise bulutlu havada uzaktan yüksek dağların tepesini görmektediriz. Uzaklık-yakınlık ilişkisine dikkat edilerek, perspektif ögesi göz ardı edilmemiştir. Çalışma, tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Resimdeki soğuk ve sıcak renkler bir harmoni içerisinde verilmiştir. Birbiri ile kaynaşan renkler güzel bir uyum içerisinde vurgulanmıştır.

“Şarkı” (Res. 59) isimli eseri Nerimanbeyov, sanatının orta döneminde yaptığı natürmortlarındandır. Ressam bu natürmort eserinde, Fransız ressam Marc Chagall’ın sanat yönünden etkilendiği izlenimini hissettirmektedir.

5.3.3. Son dönem natürmortları

5.3.3.1. Bakü Kız Kalesi fonunda natürmort

Resim 60.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Bakü Kız kalesi fonunda natürmort.

Bulunduğu yer : -

Tarihi : 2000.

Boyutları : 150 x 130 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Nerimanbeyov'un "Bakü Kız Kalesi fonunda natürmort" (Res. 60) isimli eseri de açık havada yapılmış natürmortlarından.

Tablo tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Uzaklık-yakınlık ilişkisine dikkat edilerek, perspektif ögesi göz ardı edilmemiştir. Ön orta kısımda açık havada sofranın üzerinde 3 farklı meyve – nar, hayva, hurma ve yanında milli desenle yapılmış huncunun içinde testi tasvir edilmiştir. Resimde arka planda hafif bulutlu gökyüzü, Hazar denizinin coşkun mavi dalgaları, deniz kıyısında bulunan efsanevi Kız Kalesi ve tarihi İçeri Şehir'in mimari yapıları; hamam ve yükselen cami minaresi manzarası resmedilmiştir Resmin sağ aşağı köşesinde ise uçan kuş görmekteyiz. Bu iyiliksever Simurg kuşudur.

Bakü'nün simgesi sayılan Kız Kalesi 12. y.y'da Hazar Denizi kıyısında, tarihi İçeri Şehir'in önünde savunma amaçlı yapılmıştır.

Tuğrul Nerimanbeyov'un natürmortları renk elvanlığı ile zengindir. Bu natürmortlarda bereketli Azerbaycan toprağının nimetleri büyük sevgile resmedilmiştir. Resimde renkler soğuk ve sıcak dengeye göre tasarlanmıştır. Denizin mavi dalgaları gökyüzünün mavi renkleri ile kaynaşp bir harmoni içerisinde verilmiştir. Birbiri ile kaynaşan renkler güzel bir uyum içerisinde vurgulanmıştır.

5.3.3.2. Narlar ve kuşlar

Resim 61.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Narlar ve kuşlar.

Bulunduğu yer : –

Tarihi : 2009.

Boyutları : 150 x 150 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Tablonun arka kısmında bulutlu havada uzaktan yüksek dağların tepesini ve semada uçan kuşlar görmekteyiz. Ön kısmında ise mahsul vermiş nar ağacının dallarına konmuş simurg kuşu, farklı meyvelerle dolu tabak ve otların üzerine salınmış milli desenli Azerbaycan halısı ve hurcun içinde testi, ağacın arka kısmında ise ağzına kadar meyve ile dolu sebet tasvir edilmiştir. Bu meyveler bereketli Azerbaycan toprağının mahsuludur.

Tuğrul Nerimanbeyov'un belli bir dönemde çok kullandığı bir anlayış bu natürmort eserinde de karşımıza çıkmaktadır. O, sadece atölye sınırları içinde çalışmamış, sanatının orta ve son dönemlerinde açık havada da natürmortlar yapmıştır. "Narlar ve kuşlar" (Res. 61) isimli eseri de, açık havada yapılmış natürmort eserlerindendir.

Açık havada ışık ve renk özellikleri ağır basan, desen anlayışının ihmal edilmediği görülmektedir. Bulutlar, dağlar, ağacın dalları, meyveler, kuşlar, halı vb. çok çekici bir üslup ve hoşbir renk cümbüşü içinde belirtilmiştir. Yetenekli fırça ustası bunu yaparken de geleneksel renk uyumuna dikkat etmiştir.

Nerimanbeyov ağaçları yapraksız ve dallarda mevsimlik meyveler resmederek tabloda Sonbahar havası yaratmıştır.

5.4. Duvar Resmi

5.4.1. Masallar dünyasında

Resim 62.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Masallar dünyasında.

Bulunduğu yer : Azerbaycan Devlet Kukla Tiyatrosu'nun foyesi. (Bakü)

Tarihi : 1975 – 1978.

Tekniği : Yağlıboya.

Tanımı : Genel olarak resme bakıldığında göze çarpan en önemli unsur ön planda, kompozisyonun merkezinde sanki uçan bir halının üzerinde geleneksel kıyafetde iki çocuk; kız ve oğlan bulunmaktadır. Kızın elinde gül, oğlanın ise eline kuş konduğu göze çarpaktadır. Duvar resminin dört tarafında ise masal karakterlerinin figürleri yer almaktadır. Resmin sol kısmında ağacın dallarında nar figürlerine rastlamaktayız. Resmin arka planında ise mavi renkle su unsuru vurgulanmaktadır. Resmin üst tarafını koca bir ağacın dalları kaplamaktadır. (Res. 63. Detay)

Resim 63. “Masallar dünyasında” duvar resmi. (Detay)

Renkçi üslupta yapılan resimdeki renkler, sanatın plastik özelliklerine göre ve renk armonisine dikkat edilerek düzenlenmiş, renkler soğuk ve sıcak dengeye göre tasarlanmıştır. Resmin genelinde kırmızı ve sarı tonlar ağırlıkta kullanılmıştır. Resmin bir bölümünde suyun rengini temsil eden mavi, beyaz renklerin tonları kullanılmıştır. Arka plandaki ağacın dalları ışık gölge ilkesine dikkat edilerek kahverenk tonları ile ifade edilmiştir. Toğrul genel olarak mavi ve kırmızı renkleri ağırlıklı olarak kullanmıştır. Kırmızı renk yaşamağı, mücadile etmeğı, mavi renk ise ılımlılığı, iyilikseverliğı sembolize ediyor.

Kompozisyonun merkezindeki kız ve oğlanın ayağının altında milli desenlerle yapılmış Azerbaycan halısı, resmin genelindeki doğa unsurları ve insan figürleri hoş bir renk cümbüşü içerisinde belirtilmiştir. Resimde dik, eğri ve diyagonal çizgiler yer alırken, hem geometrik formlar bulunmaktadır. Resimde bazı nesneler önde ve bazı nesneler de arkada yer alıp, perspektif kuralına uyulduğu görülmektedir.

Nerimanbeyov bu çalışmada, masallar dünyasının betimlemesini yapmıştır. Duvarın genelinde çok sayıda figür yer almaktadır. Yetenekli fırça ustası bu duvar resmi çalışmasında, farklı masal karakterlerini ölümsüzleştirmiş ve aynı zamanda bizi çocukların dünyasına götürmeyi başarmıştır. Ressamın bu türden olan eserleri masallı çocuk dünyasına adete bir köprüdür. Eserde anlatılan masallar Azerbaycan Halk Masallarını ve “Bin bir gece” masallarını simgelemektedir. Özgün bir üslupla meydana getirilmiş olan bu çalışma, masalvari bir yorumla duvara aktarılmıştır. Eserde, ressamın renkler dünyası insanın gözünün önünde Azerbaycan masallarından önemli anları canlandırmaktadır. Gözümüzün önüne gah Azerbaycan masallarının kahramanı cesur Melikmemmed, gah güçlü, lakin akılsız dev, gah iyiliksever simurg kuşu, gah ak koç, kara koç, gah zor anlardan kolayca çıkmağı başaran önlemler Cırtan, gah da Azerbaycan masallarının çoğunda anahtar rolünü oynayan, felsefî anlam taşıyan nar gelmektedir. Eserde kompozisyonun merkezinde kız ve oğlan figürünü, tüm insanların anne babası olarak kabul edilen Adem ve Havva anlamında yapmıştır. Resimde Azerbaycan’ın güzel doğası ve zengin nimetleri de vurgulanmaktadır.

Genel olarak baktığımızda duvar resim sanatının tarihi çok eskidir. O Doğu ve Batı ülkelerinde zamanla gelişerek önemli noktaya gelmiştir. Ayrı-ayrı dönemlerde Avrupa ressamaları duvar resimleri yapmışlar. İtalya, Almanya, Fransa, İngiltere vb. ülkelerde kiliseler çeşitli zaman kesiyinde bu ülkelerin ünlü ressamaları tarafından dine aid muhteşem duvar resimleri ile bezedilmiştir. Bu işde Leonardo da Vinçi, Rafael, Rubens vb. önemli rol oynamıştır

İran, Azerbaycan, Türkiye, Hindistan ve diğer Doğu bölgelerinde de duvar ressamlığına büyük önem vermişler. Henüz orta çağlarda Tebriz minyatür okulunun ünlü sanatçıları Soltan Muhammedin, Kemalettin Behzadin, Ağamirekin minyatürleri esinlenerek şah saraylarında, insanların sürekli toplandıkları medeni mekanlarda muhteşem duvar resimleri yaratılmıştır. Duvar resimlerini bu tür yerlerde gerçekleştirmekde esas maksat bu mekanları güzelleştirmek, insanlara estetik zevk vermektir.

Azerbaycan resim sanatının diğer dallarında olduğu gibi, duvar resim sanatında da büyük başarılar elde edilmiştir. Bu başarıların kazanılmasında özellikle Tuğrul Nerimanbeyovun hizmetleri çok büyüktür. Onun sanatında duvar resimleri önemli yer tutmaktadır.

“Ben de duvar resimleri yaptım. Çok zor bir işdir. Tuval üzerinde çalışmak çok kolaydır, yanlış yaparsan yaptığın çalışmayı hiç ortaya çıkarma, ya da kazıyıp dök, yok et. Ama duvar resimlerinde bir yanlış yapsan onu hiçbir türlü gizleye bilmiyorsun. Ya gerek hepsini yıkasan, ya da yol verdiğin hatayla beraber kalsın. Bunun için duvar resmi yaparken her şeyi yerli-yerinde olan hazır bestelenmiş bir müzik gerekiyor ki, eseri korkmadan duvara aktarasın.”¹¹⁴

Nerimanbeyov 1975–1978 yılları arasında Azerbaycan Devlet Kukla Tiyatrosu’nun foyesinin duvarlarına “Masallar dünyasında” (Res. 64) adlı duvar resmini yaptı. Bu onun ilk duvar resmi denemesi ve ilk başarılı çalışmasıdır. Sovyet ideolojisinin hakim olduğu dönemlerde Nerimanbeyovun bu çokmenalı konuyu cesaretle ve yenilikçi tarzda yapması ressamın olanüstü yeteneğinden haber vermektedir. Toğrul’un duvar resimleri çağdaş Azerbaycan duvar resim sanatı için örnek olan büyük öneme sahiptir.

¹¹⁴ <http://nizami.libmks.az/home/2244-azrbaycan-rssam-torul-nrimanbyov.html>
(17. 05. 2014, 14:53)

5.4.2. Çiçeklen, aziz yurdum benim

Resim 64.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : Çiçeklen, aziz yurdum benim.

Bulunduğu yer : Azerbaycan Milli Meclis (Parlamento) binası'nın foyesi.
(Bakü)

Tarihi : 1990 – 2007.

Tekniği : Yağlıboya.

Tanımı : Kompozisyonun merkezinde alt kısımda koca çınar ağacı, sağında ve solunda milli desenlerle yapılmış Azerbaycan halısı üzerinde elinde baharın gelişini sembolize eden semeni tutmuş oğlan ve kız figürleri, üst kısımda ise Bakü'nün simgelerinden biri olan efsanevi Kız Kalesi bulunmaktadır. Kız Kalesinin arkasında, sağında ve solunda toplam üç tane Azerbaycan'ın üç renkli bayrağı göze çarpaktadır. (Res. 65, Detay) Resmin sağ tarafında ünlü Azerbaycan–Türk şair ve düşünürü Nizami Gencevi'nin, sol tarafında ise diğer ünlü Azerbaycan–Türk aşk şairi Muhammet Fuzuli'nin, hemen üst kısımda ise Türk halklarının ortak geçmişi olan Dede Korkut hikayelerinin anlatıcısı ulu ozan aksakallı Dede Korkutun büyük figürleri ve duvarın dört tarafında ise kadın, çocuk, atlı erkek, kuş ve vb. küçük figürleri yer almaktadır. Resmin sağ kısmında ağacın dallarında kırmızı nar figürlerine rastlamaktayız. Resimde mavi renkle su unsuru vurgulanmaktadır. (Resim 66, 67 Detay)

Resim 65. “Çiçeklen, aziz yurdum benim” duvar resmi. (Detay)

Resim 66. “Çiçeklen, aziz yurdum benim” duvar resmi. (Detay)

Resim 67. “Çiçeklen, aziz yurdum benim” duvar resmi. (Detay)

Nerimanbeyov'un diğ er duvar resmleri gibi “Çiçeklen, aziz yurdum benim” (Res. 64) adlı duvar resmi de, geleneksel halk kaynaklarından, Tebriz ve ortağ Herat miniyatür resim sanatından etkilenmiş değ erli sanat eserleridir.

Çalışma renkçi üslupta yapılmıştır. Resimdeki renkler, sanatın plastik özelliklerine göre ve renk armonisine dikkat edilerek düzenlenmiş, soğuk-sıcak ilişkisine dikkat edilmiştir. Resmin bir bölümünde suyun rengini temsil eden mavi, beyaz renklerin tonları kullanılmıştır. Kompozisyonun merkezindeki ağacın sağ ve sol taraflarında kız ve oğlanın ayağının altında milli desenlerle yapılmış Azerbaycan halısı, resmin genelindeki tarihi ve kültürel değ erler, doğ a unsurları ve insan figürleri hoş bir renk cümbüşü içerisinde belirtilmiştir. Resimde dik, eğri ve diyagonal çizgiler yer alırken, hem geometrik formlar bulunmaktadır.

Nerimanbeyov bu çalışmada, Azerbaycan'ın tarihi, kültürel, milli değ erlerinin betimlemesini yapmıştır. Duvarın genelinde çok sayıda figür yer almaktadır. Sanatçı bu duvar resmi çalışmasında, Azerbaycan mimarlığının en önemli yapılarından biri olan Bakü'nün simgesi Kız Kalesini, Azerbaycan-Türk şairleri olan Nizami Gencevi, Muhammet Fuzuli, Türk halklarının ulu ozanı Dede Korkutu vb. duvara aktararak Azerbaycan-Türk tarihini, edebiyatını, bayramlarını vb. ölümsüzleştirmiştir. Özgün bir üslupla meydana getirilmiş olan bu çalışma, renkçi ve masalvari bir yorumla duvara aktarılmıştır. Burada ressamın renkler dünyası insanın gözünün önünde Azerbaycanın tarihi, kültürel ve doğ asından önemli anları canlandırmaktadır.

Nerimanbeyov bu değ erli sanat eserini 1990 yılında Azerbaycan Milli Meclisinin (parlamento) foyesinin duvarlarına yapmıştır. Lakin, Milli Meclis 2007'de tamir edilenden sonra sanatçı bu çalışmasını yeniden düzenledi. (Res. 68)

Resim 68. "Çiçeklen, aziz yurdum benim" duvar resmi, 2007, Azerbaycan Milli Meclisinin (Parlamento) binasının foyesi. (Genel görüntü, foto.).

5.5. Tiyatro Dekoru

5.5.1. “Bin bir gece” balesi (Azerbaycan’lı Besteci Fikret Emirov)

Resim 69.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : “Bin bir gece” balesi. (Bağdad pazarı)

(Azerbaycan’lı Besteci Fikret Emirov)

Bulunduğu yer : Azerbaycan Devlet Resim Galerisi. (Bakü)

Tarihi : 1980.

Boyutları : 70 x 90 cm.

Tekniği : Dikt. üzerine yağlıboya.

Resim 70.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : "Bin bir gece" balesi. (Saray)

(Azerbaycan'lı Besteci Fikret Emirov)

Bulunduğu yer : Azerbaycan Devlet Resim Galerisi. (Bakü)

Tarihi : 1980.

Boyutları : 70 x 90 cm.

Tekniği : Dikt. Üzerine yağlıboya.

Resim 71.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : “Bin bir gece” balesi. (Süper perde)

(Azerbaycan’lı Besteci Fikret Emirov)

Bulunduğu yer : Azerbaycan Devlet Resim Galerisi. (Bakü)

Tarihi : 1980.

Boyutları : 70 x 90 cm.

Tekniği : Dikt. üzerine yağlıboya.

Tanımı : Tuğrul Nerimanbeyov resim sanatının farklı dallarında çalışmalar yaptı. Onun kendi orijinallığı, çağdaşlığı ile seçilerek dikkat çeken tiyatro dekorları ve eskizleri Azerbaycan resim sanatının değerli örnekleridir. Nerimanbeyov, 1969–1980 yılları arasında Azerbaycan Devlet Akademik Opera ve Bale tiyatrosu sahnesinde oynanılan 4 balenin ve 1 operanın sahne dekoru ve giyim eskizlerini yaptı. Sanatçının en değerli tiyatro dekoru çalışmalarından biri de, 1980 yılında Azerbaycan’lı Besteci Fikret Emirov’un “Bin bir gece” balesine yaptığı sahne dekorudur.¹¹⁵

Yetenekli fırça ustasının “Bin bir gece” adlı balesine yaptığı çalışmanın sahnelerinde, Resim 69’da sanatçı bize Bağdat şehir manzarasını ve pazarını farklı bir şekilde anlatmağa çalışmıştır. Resimde ön tarafta Bağdat pazarında alış veriş telaşında olan siluet halinde insanlar, arka planda ise Bağdat’ın tarihi camiileri ve bulutlu gökyüzü görülmektedir. Resim 70’de çiçekli bir ortamda masllardaki saray ve bale yapan insan figürleri, Resim 71’de ise çalışmanın merkezinde masalvari bir tarzda koca bir ağacın dallarına konan başında tacı olan kuşlar tasvir edilmiştir. Arka planda uzakta camii, sol tarafta uçan simurg kuşu ve ay yıldızlı gökyüzü görülmektedir. Duvarı dalgalı şekilde ağaç ve dallarıyla kaplayan ressam boşlukları su ile doldurmuştur

Resim’de çalışmayı sanatın plastik öğelerine göre incelediğimizde, çalışmaların farklı bir şekilde ortaya konduğunu fark etmekteyiz. Tarihi yapıların silueti ve gökyüzünde uçan kuşlar, melekler masalvari bir görüntü oluşturmuştur. Renkler kendi zenginliğine göre çekici ve tekrarsızdır. Nerimanbeyovun renkler dünyasının parlaklığı ve zarifliyi, renklerin, çizgilerin farklılığı ve güzelliği doğal uyum yaratmaktadır. Sanatçı, Doğu folklorunda, özellikle hint efsanelerinde suyun ve ağacın dünyanın başlangıcı ve devamı olduğu mifik–felsefi fikrini bu çalışmasında da vurgulamaktadır. Devamlı hareket halindeki figürler ile resme oldukça coşkulu ve canlı bir görüntü katılmıştır.

Her üç sahnedeki resimler, yağlıboya tekniği ile tasarlanmıştır.

Soğuk-sıcak ilişkisi keskin bir şekilde vurgulanmış, birbiri ile kaynaşan renkler güzel bir uyum içerisinde verilmiştir. Resimde büyük parça renklere karşın küçük renk parçacıklarının kullanıldığını görmekteyiz. Sert soğuk renklere karşılık olarak, sıcak renklerin dengeyi oluşturdukları görülür. Resimlerde bazı nesneler önde ve bazı nesneler de arkada yer alıp, perspektif kuralına uyulduğu görülmektedir. Resimlerdeki, figürlerin net bir şekilde işlenmediği fark edilmektedir. Resimde dikey, yatay, diyagonal çizgiler ve geometrik formlar yer almaktadır.

Masal ve insan ilişkisini anlatan bu eser, sanatçının farklı bir üslup ve yorum gücüyle yüzeye aktarılmıştır. Tabloda, sanatçı içindeki ruh halini tuvale aktarmıştır. Nerimanbeyov'un "Bin bir gece" adlı sahne dekorları seyircileri Şehrizat masallarına has olan sihirler ve hayal dünyasına götürmektedir. Lakin sanatçı bu çalışmasında geleneksel Azerbaycan sanatı ve 1910–1920 yıllarında rus tiyatro dekoru sanatına has olan orientalizm geleneklerinden (tiyatro ressamı *P. Kuznesov*, *N. Konçarova* ve *N. Repih*) etkilenmiştir.¹¹⁶

Nerimanbeyov doğu masallarını betimlediği bu tiyatro dekorlarında, bize müzikal ve masalvari bir havayı da soldurtmaktadır. Tuğrul Nerimanbeyov profesyonel müzisyen olduğu için müzikal tiyatrodaki müzik ile renklerin uyumunu yapmanın yollarını çok iyi biliyordu. Sanatçı müzikal yeteneğini resimle birleştirmeyi başarabilmiştir.

Tuğrul Nerimanbeyova Azerbaycan'ın ünlü bestecisi Fikret Emirov'un "Nesimi" (1974) ve "Bin bir gece" (1980) balelerine yaptığı tiyatro dekorlarına göre Azerbaycan Devlet ödülleri verilmiştir.¹¹⁷ Bu tiyatro dekoru ve giyim eskizleri oldukça çağdaş, milli ve dünyevidir. Bu sebepten de bu eserler dünyanın hangi tiyatro sahnesinde oynanılsa bizde olduğu gibi, oralarda da aynı sevgi ve saygı ile karşılanıyor.

¹¹⁵⁻¹¹⁶ S. Möhbettin, 2011, s. 24

¹¹⁷ F. Halilzade, *Azerbaycan qazetesi*, (7. 08. 2010), s. 4.

5.6. Kitap illüstrasyonu

5.6.1. “Dede Korkut” kitabı

Resim 72.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : “Dede Korkut” kitabı. (Korkut ata)

Bulunduğu yer : –

Tarihi : 2007.

Boyutları : 50 x 35 cm.

Tekniği : Kağıt üzerine suluboya.

Resim 73.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : “Dede Korkut” kitabı. (Korkut ata)

Bulunduğu yer : –

Tarihi : 2007.

Boyutları : 50 x 38 cm.

Tekniği : Kağıt üzerine suluboya.

Resim 74.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : “Dede Korkut” kitabı. (Sevgi sahnesi)

Bulunduğu yer :

Tarihi : 2007.

Boyutları : 50 x 38 cm.

Tekniği : Kağıt üzerine yağlıboya.

Resim 75.

- Sanatçısı** : Tuğrul Nerimanbeyov.
- İsmi** : “Dede Korkut” kitabı. (Av sahnesi)
- Bulunduğu yer** : –
- Tarihi** : 2007.
- Boyutları** : 50 x 38 cm.
- Tekniği** : Kağıt üzerine suluboya.

Resim 76.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : “Dede Korkut” kitabı. (Dirse Han Oğlu Boğaç Han).

Bulunduğu yer : –

Tarihi : 2007.

Boyutları : 50 x 38 cm.

Tekniği : Kağıt üzerine suluboya.

Resim 77.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : “Dede Korkut” kitabı. (Karaca çoban)

Bulunduğu yer : –

Tarihi : 2007.

Boyutları : 50 x 38 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Resim 78.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : “Dede Korkut” kitabı. (Karaca çoban)

Bulunduğu yer :

Tarihi : 2007.

Boyutları : 50 x 38 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Resim 79.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : “Dede Korkut” kitabı. (Kültürel özellikler)

Bulunduğu yer : –

Tarihi : 2007.

Boyutları : 50 x 38 cm.

Tekniği : Kağıt üzerine suluboya.

Resim 80.

Sanatçısı : Tuğrul Nerimanbeyov.

İsmi : “Dede Korkut” kitabı. (Oğuz elinde şenlik)

Bulunduğu yer : –

Tarihi : 2007.

Boyutları : 50 x 38 cm.

Tekniği : Tuval üzerine yağlıboya.

Tanımı : Grafik sanatların bir kolu sayılan kitap illüstrasyonları 20. yüzyılda hızla gelişerek, kendinin en iyi dönemini yaşadı. Bu alanda profesyonel anlamda başarılı çalışmalar yapmış Azerbaycan ressamlarından biri de Tuğrul Nerimanbeyovdur. Resim sanatının her dalında kendisini deneyen sanatçı ünlü Azerbaycan'lı yazar Anar'ın Türk halklarının ortak geçmişi olan “Dede Korkut” hikayelerinden esinlenerek yazdığı aynı isimli kitaba başarılı illüstrasyonlar yaptı. Bu kitap Sovyet döneminde Moskova'da “Detskaya izdatelstva” yayın evinde basıldı.¹¹⁸

Azerbaycanlı yazar Anarın “Dede Korkut” kitabı aynı adlı destanının motifleri esasında yazılmıştır. Oğuz Türklerinin bilinen en eski epik destanlarından. İlim dünyasında 19. y.y.'dan bilinen bu kahramanlık dastanının şimdilik 15.-16. y.y.'lardan kalma iki elyazması (Drezden ve Vatikan) bulunmuştur. Dastanda 12 boy var. Bu hikayeler Türk halklarının soykökünü, tarihi coğrafyasını, dilini, düşünce tarzını, dünyagörüşünü, sosyal-siyasi, ahlaki bakışlarını, zengin maneviyatını, kültürel özelliklerini yansıtmaktadır.

Bu kitap illüstrasyonu çalışmasında da “Dede Korkut” hikayeleri konu alınmıştır. Türk halklarının ortak kahramanlık destanının betimlemesinin yapıldığı eserde, masalvari bir havanın içinde kendimizi buluyoruz. Sanatçı bu çalışmasında “Dede Korkut” hikayelerini duyumsayarak anlatmaya çalışmış ve başarılı eserler ortaya koymuştur. Kitap ve kitaba yapılan illüstrasyonlar Türk halklarının geçmişini iyi bilmesi adına büyük öneme sahiptir. Türk halklarının toplum yapısına has olan geleneksel kıyafetler, ud, at, tarihi cami ve diğer mimari yapılar dönemi anlatan özelliklerdendir. Eserdeki tarihi, geleneksel kıyafetler ve mimari görüntüler, izleyeni adeta tarihin derinliklerine sürüklemektedir. Eserde düşman tehlikesine karşı tayfalararası birlik fikri vurgulanmıştır. Tuğrul'un illüstrasyonlarının esas kahramanı oğuz elinin başçısı, aksakalı Dede Korkuttur. Onunla bağlı olan her şey yaşama sevinci, sevgi, saygı, güzellik duygusu ile anlatılmaktadır.

Bu alışmalar, tuval ve kağıt üzerine sulu ve yağılıboya tekniğı ile yapılmıştır. Sanatın plastik öğeleri göz önünde bulundurularak oluşturulmuş olup, kullanılan renkler, amacına hizmet edecek şekilde yüzeye aktarılmıştır. Resimlerdeki soğuk ve sıcak renkler bir harmoni içerisinde verilmiştir. Birbiri ile kaynaşan renkler güzel bir uyum içerisinde vurgulanmıştır. Resmin arka planındaki gökyüzü ve sahip olduğu alan çok çeşitli renk armonileri ile vurgulanmıştır. Resimde bazı nesneler nde ve bazı nesneler de arkada yer alıp, perspektif kuralına uyulduğu görülmektedir. Tablolardaki, figürlerin bazılarının net bir şekilde işlenmediği fark edilmektedir.

Resimlerde dikey, yatay ve diyagonal çizgiler yer almaktadır. Ayrıca, geometrik ve organik formların kullanımı göze çarpmaktadır. Eserlerde sahneler hareketli bir şekilde analiz edilmiştir. Devamlı hareket halindeki figürler ile resme oldukça oşkulu ve canlı bir görüntü katılmıştır.

¹¹⁸ S. Möhbettin, 2011, s. 39.

5.7. Sanat alanında diğer çalışmaları

5.7.1. Opera sanatçısı ve şair

Tuğrul Nerimanbeyov farklı yetenekleri olan bir sanatçıdır. O, çevresince çok sevilen ve müzikal bir ruh inceliğine sahip oluşuyla da ün yapmıştır. Tuğrul resimle olduğu kadar, müzikle de ilgilenmiştir. O, iyi bir ressam olmakla beraber aynı zamanda da, güzel sesi olan ses sanatçısı (vokal, opera) ve şiir yazma yönleriyle de bilinmekteydi.

*“Okumağı çok seviyorum. Okumak benim hayatımın ayrılmaz bir parçasıdır. Okumayanda kendimi rahatsız, okuduktan sonra ise rahat hiss ediyorum. Resm yaparken ben her zaman okuyorum. Allah insana iki yetenek vermişse, onun birini bırakıp diğeri ile ilgilenmesi, bence, nankörlüktür. Ona göre de, ben resm yapmak kadar okumağı da hayatımın önemli bir misyonu olarak kabul ediyorum. Resim yaparken, insan istediklerini tuvala aktarır ve onlar artık insandan ayrılır, ama okumak insanın içindedir. Okuyarken iç dünyamda neler oluyor, ses nasıl yaranıyor, benim için bu, hala da bir mucizedir”.*¹¹⁹

O, Vilnüs'te (Litvanya) Güzel Sanatlar Üniversitesin'de resim bölümünde eğitim alırken aynı zamanda da Vilnüs Konservatuarında klasik vokalı da öğrenmeye başladı. Onun güzel sesi vardı. Klasik operalardan, özellikle İtalya bestecilerinin eserlerinden ariyaları ustalıkla seslendiriyordu.¹²⁰ O kendisi hakkında şöyle söylerdi: *"Ressam olmasaydım, büyük ihtimalle, heykeltıraş, belki de vokalist olurdum. Ressamlıkta her şey önceden bellidir. Başlangıç da, çalışma süresi de, sonluk da. Vokal ise tamam başka bir dünyadır. Ben her sabahımı kuşlar gibi şarkıyla açıyorum"*.¹²¹

¹¹⁹ <http://nizami.libmks.az/home/2244-azrbaycan-rssam-torul-nrimanbyov.html> (17. 05. 2014, 14:53)

¹²⁰ S. Möhbettin, 2011, s. 42.

¹²¹ http://525.az/site/?name=xerber&news_id=9235 (7. 05. 2014, 15:21)

Tuğrul Bakü'ye her geldiğinde sürekli Azerbaycan Devlet Akademik Opera ve Bale Tiyatrosu'nda provalar yapardı. Bazen ise provalarını evde yapardı. Eşi Sevil hanım (ikinci eşi) konservatuar eğitimi olan bir müzisyen olduğu için pianoda ona o eşlik ederdi.¹²²

Azerbaycan bağımsızlık kazandıktan sonra Bakü'de Nerimanbeyov iki defa; 1996 yılında “*Kirha*” konser salonunda ve 1998 yılında Azerbaycan Devlet Akademik Opera ve Bale Tiyatrosunda büyük konserler verdi. Nerimanbeyov 1999 yılında İtalya'da özel hocalardan profesyonel müzik eğitimi aldı. 2000 yılında ise İtalya'nın Bolonya kentinde “*Oratoria di San Rosso*” konser salonunda konser verdi. (Resim 81, 82, 83). O, 2000 yılından itibaren Azerbaycan Devlet Akademik Opera ve Bale Tiyatrosu'nun solisti oldu.¹²³

Nerimanbeyov'un çok sayıda şiirleri var. O, bu şiirleri şair olmak ve ya kimese kendi şairlik yeteneyini göstermek maksadıyla yazmıyordu. Sadece ilham geldiğinde, şiire manevi ihtiyac duyduğunda yazıyordu. “*Her bir insanın yüreğinde Vatanla ilgili bir nağme var. Günler, aylar ötüp geçdikce bu nağme alevleniyor. Benim şiirlerim Vatana sevgiden yaranmış, nağmelerdir*”.¹²⁴

“*Şiirlerimin bazıları basında çıktı, bazıları ise henüz yayınlanmadı. Yazdıklarımı toplayıp düzenlemek gerekiyor. Parisde resim siparişlerim çok olduğu için bunu yapmaya zamanım yetmiyor. Belki de, şiirlerimin yayınlanması ile ben dünyadan göçtükten sonra arşivimi araştıran sanat tarihçileri, araştırmacılar ilgilenecekler*”.¹²⁵

¹²²⁻¹²³ <http://nizami.libmks.az/home/2244-azrbaycan-rssam-torul-nrimanbyov.html> (17. 05. 2014, 14:53)

¹²⁴ S. Möhbettin, 2011, s. 42.

¹²⁵ http://525.az/site/?name=xeber&news_id=10639 (15. 04. 2014, 11:35)

Resim 81. Tuğrul Nerimanbeyov'un Bolonya'da (İtalya), "*Oratoria di San Rosso*" salonunda konseri. (Fotoğraf).

Resim 82. Tuğrul Nerimanbeyov'un Bolonya'da (İtalya), "*Oratoria di San Rosso*" salonunda konseri. (Fotoğraf).

Resim 83. Tuğrul Nerimanbeyov'un Bolonya'da (İtalya), "*Oratoria di San Rosso*" salonunda konseri. (Fotoğraf).

ALTINCI BÖLÜM

VI- KARŞILAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME

Tuğrul Nerimanbeyov'un sanat yaşamı içerisinde yabancı ressamlar'ın çalışmalarından etkilendiği görülür. Nerimanbeyov'un geçirmiş olduğu sanat anlayışının değiştiği süreçlerde oluşturmuş olduğu çalışmaların benzer ve farklı yönleri Avrupa ve Rusya resim sanatı'nın 19. ve 20. yüzyıl örneklerini veren sanatçılar'ın çalışmalarında da gözlenir. Özellikle Nerimanbeyov'un sanat eğitimini Sovyetler dönemi'nde Avrupa kültürü'nün taşıyıcı olarak kabul edilen Litvanya'nın başkenti Vilnüste Litvanya Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde almış olması bunun açık örneği olduğu düşünülebilir. Bu üniversite onun eğitim gördüğü yıllarda müfredat programı olarak sosyalist format uyguluyor olsa da, içerik olarak modern ve dünya sanatı örneklemelerine açıktır. Üniversite hocaları Tuğrul'a dünyaya sınırlı çerçeveden değil, dünyevi açıdan bakmağı öğretmiştir. Ünlü sanatçılarla kurduğu yakınlık ve başarılı öğrenci arkadaşlarıyla iyi iletişimi, onun sanat zevkinin ve estetik bakışının şekillenmesini olumlu yönde etkilemiştir. Litvanya'da eğitim aldığı yıllarda daha önceler Azerbaycan ve Özbekistan'da gördüğü, Doğu sanatına has zarifliyin, güzelliğin aksine olarak Batıya has barok üslubunun ihtişamı ve gotik mimarisinin sertliği ile karşılaştı. Bu Doğu inceliyi ile Batı sertliği zamanla ressamın tablolarında doğal şekilde kaynayıp–kavuşacak, milli ve beşeri tarzda modernist eserlere çevrilecek. Sanatsal eğitimi sonrasında Azerbaycan'da yaşadığı sürece değişik tarzları benimseyerek sanatında yeni ve denenmemiş olanı yaratan sanatçı, dönem dönem oluşturduğu farklı çalışmalarını yabancı ressamların çalışmaları ile birlikte incelenmelidir.

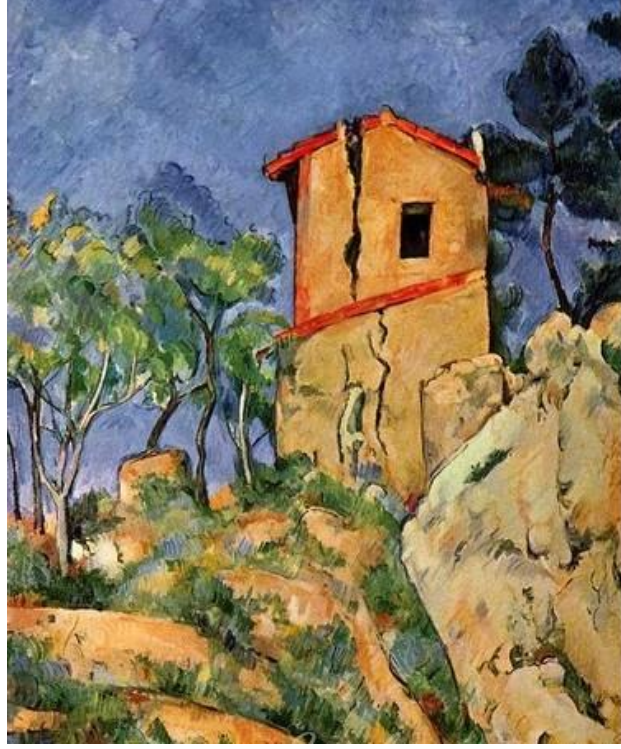
Özellikle soyut kavramın en uç boyutlarda ve yeni bir içlevde yansıtıldığı 20. yüzyıl Avrupa Sanatı'nda sanatsal etkilenmelerin olması doğal bir durum olarak görülmektedir. Bunun en açık örneği de Cezanne'dır. Zira Cezanne zamanında ve sonrasında gelen birçok ressamı etkilemeyi başarmıştır. Nerimanbeyov'da Cezanne'nin birçok çalışmasından etkilenmiştir.

Nerimanbeyov'un Azerbaycan'da ürettiği ilk dönem natürmortlarında ve portrelerinde Cezanne'nın ve aynı zamanda da Cezanne'dan etkilenen Rusya'lı avangart ressam P. Konçalovsky'nin etkisi görülmektedir. Özellikle fırça vuruşlarındaki benzerlik Nerimanbeyov'un sonraki süreçlerinde oluşturduğu tarzı üzerinde bir etki bırakmıştır. Bir çok ressamlar sanatının çeşitli dönemlerinde her hangi bir sanatçıyı kendisine örnek alır veya herhangi bir akıma yönümlü olur. *“Ben her zaman Fransız romantizmini beyniyordum. O zaman, yani başlangıçta henüz resim okulunda okurken Ejen Delakrua, sonra Kyustav Kurbe benim en sevimli ressamlarım olmuşlar. Ben Cezannizmle de çok ilgileniyordum. Onun için de Cezannizm'i öğrenmeye başladım. O zamanlar Avrupa ressamları da Cezannizm okulundan yararlanıyorlardı. Bu da dünya resim sanatı'nın gelişmesine çok büyük katkı yaptı”*.

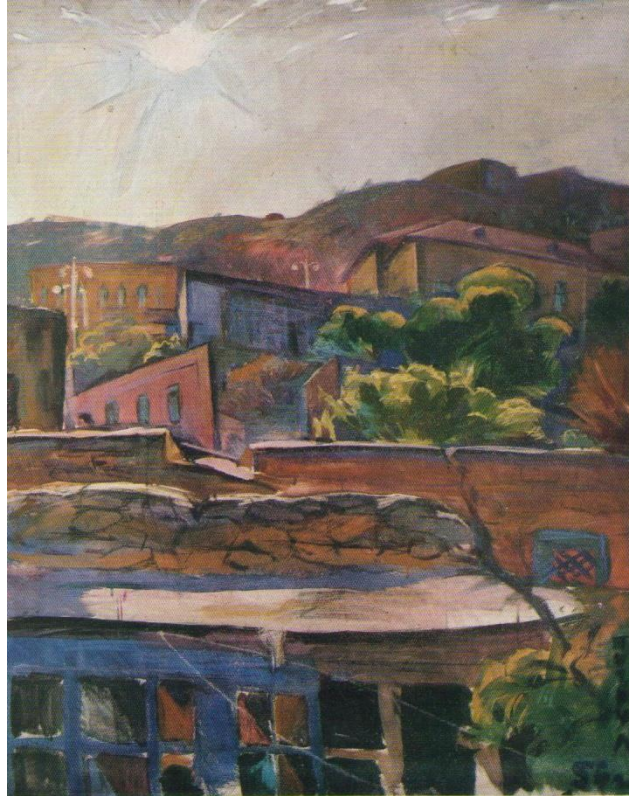
*18. y.y. da sanat, natüralizm'den soyuta kayan bir anlayışa tanıklık eder. Bu geçiş döneminde aracılık görevini de Cezanne üstlenir. 20. y.y. hemen ortalarına kadar tüm sanat anlayışları, aynı ilgi içinde gelişirler, O çağda Cezanne soyutun yanında kübizme de öncülük etmiştir.¹²⁶ Hatta daha da ötesinde tüm çağdaş geometrik soyut sanatların başına Cezanne'ı getirip koymak da mümkündür. Onun hakkında söylenen Soyut Resmin Babası lakabı buradan gelmektedir. “Özellikle son dönem başyapıtları, 20. y.y. sanatını derinden etkiledi. Modern Resm'in Gauguin, Matisse, Picasso, Braque, Delaunay, Mondrian, Malevich, Jasper Johns gibi en önemli temsilcileri, Cezanne'ı kendi gelişimleri içinde en önemli öncü olduklarını belirtirler. Gerçekten de, 20. y.y.'ın ilk yıllarında Cezanne'ın yeni mekan anlayışı ve geleneksel perspektif kurallarına karşı çıkışı, resim için yepyeni bir çıkış oldu”.*¹²⁷

¹²⁶ İ. Tunalı, *“Felsefenin Işığında Modern Resim”*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2011. s.123.

¹²⁷ N. Nonhoff, Cezanne, (Çev. S. Bulutsuz), İtalya, 2005, s. 87.

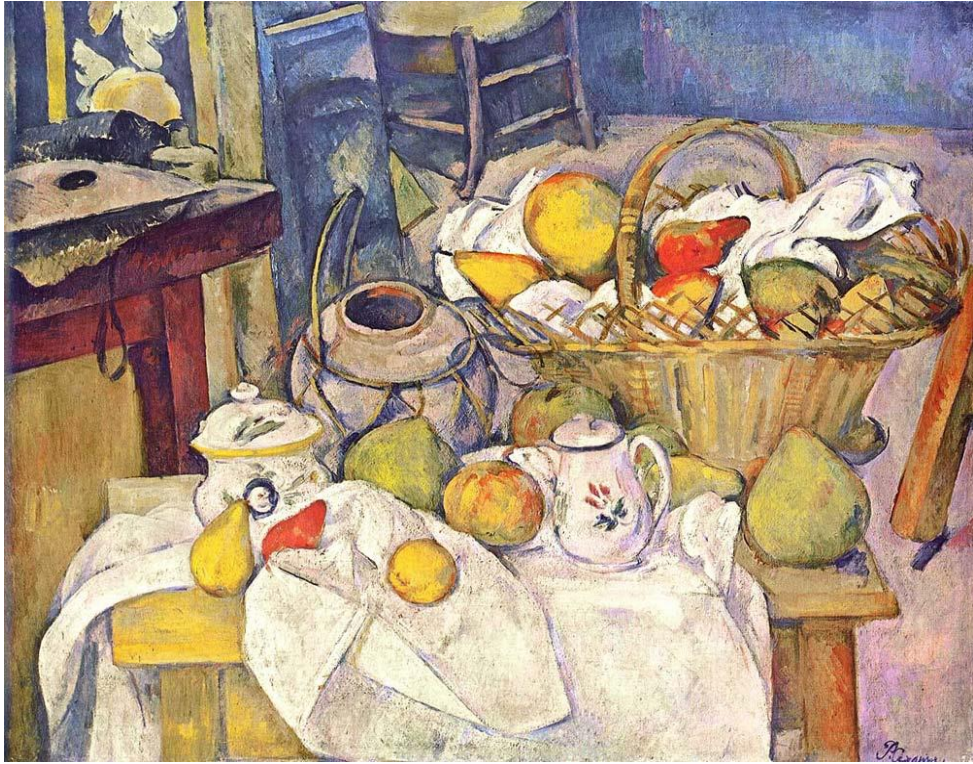

Resim 84. P. Cezanne, Bellevue'da Güvercinli Ev, 1894, t yab.

Resim 85. T. Nerimanbeyov, Bakü o len vakti, 1956, t yab.

Cezanne 1870 lerin sonlarına doğru oluşturmuş olduğu manzara resimleri Nerimanbeyov'un ilk zamanlarda oluşturmuş olduğu manzaralarla teknik açıdan benzerlik taşır. Cezanne'nin Marsilya yakınlarında bir balıkçı köyü olan Estaque resimlerini yaparken, Nerimanbeyov ise Bakü'de cami ve geniş manzaralar çalışmıştır. Cezanne yaptığı manzaralarla ulaşmaya çalıştığı en önemli şey denge faktörü idi. Denge ile birlikte bu çalışmaları yeni bir fırça vuruşu ile tamamlaya bilirdi. Daha önceki çalışmalarında kullandığı dinamik fırça vuruşlarının yerini, ilk manzara resimlerinde yan yana düzenli fırça vuruşlarının aldığını görmekteyiz. Nerimanbeyov'un manzaralarında bu yöndeki benzerlikler farkedilir bir özellik olarak dikkat çeker. Her iki sanatçı da manzara resimlerindeki derinlik problemini geleneksel yöntemlerle çözmüştür. Bu yöntemin en basiti yakın yüzeylere ağaçlar koyarak geçiştirmektir. (Res. 84, 85)

Resim 86. P. Cezanne, Meyve sepetiyle Natürmort, 1890, tüyab.

“Cezanne için tüm resim türleri eşit değerdedi. İster manzara yada natürmort, ister portre yapsın amacı her zaman yeni bir gerçeklik yaratmaktı. O, hiçbir zaman doğanın yanıltılmış resmini yapmak istememiştir; uyguladığı tekniklerle, resme bakanın, iki boyutlu bir tuval üzerindeki bir imgeye baktığının ayırdına varmasını istiyordu. Çiçek ve meyve gibi bol ve gösterişli malzemeye sanatçıların bir gerçeklik yanılsaması yaratmak amacıyla kullanageldiği natürmort türü bile, Cezanne için görsel algıyı sorgulama aracı idi. Natürmort gerçekte, bu amaca daha uygundu. Doğa sürekli değişirken, yada modeller uzun süre aynı biçimde duramazken, natürmort için düzenlenen malzeme aylar değilse de günler boyunca değişmeden kalabiliyordu. Böylece Cezanne, bir nesneyi çeşitli açılardan göstermeye yönelik sayısız denemeye olanak veren bu tür aracılığıyla en büyük tutkusunu gerçekleştire biliyordu”¹²⁸

Nerimanbeyov’da da benzer şeyleri tekrar çalıştığını ve bu sabrını Cezanne gibi natürmortlar yerine portre ve kompozisyonlarına da taşıdığını görürüz. Her ne kadar fazla natürmort çalışması üretmemiş olsa da, Cezanne’nin manzaralarında uyguladığı fırça vuruş tekniği Nerimanbeyov’un natürmortlarında görülür. Zaman zaman canlı renkler kullanan Cezanne’a göre Nerimanbeyov da sürekli canlı renkler peşinde olmuştur. (Res. 86, 87, 88)

¹²⁸ N. Nonhoff, Cezanne, (Çev. S. Bulutsuz), Literatür Yayıncılık, İtalya, 2005, s. 54.

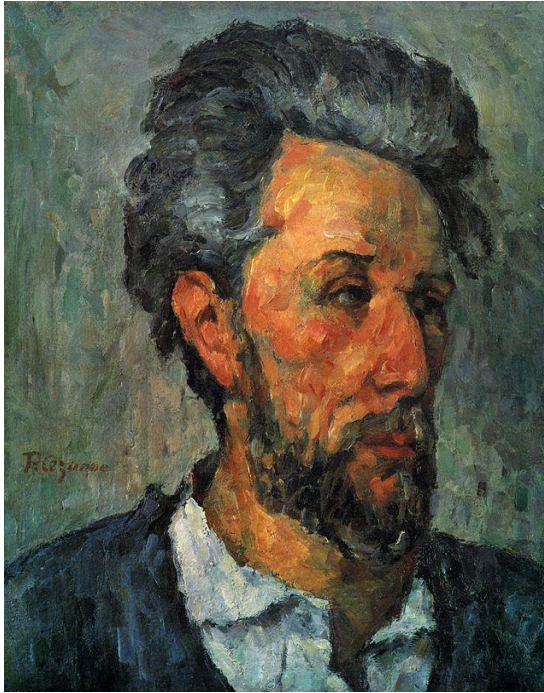

Resim 87. P. Konchalovsky, Meyveler, 1911, t yab.

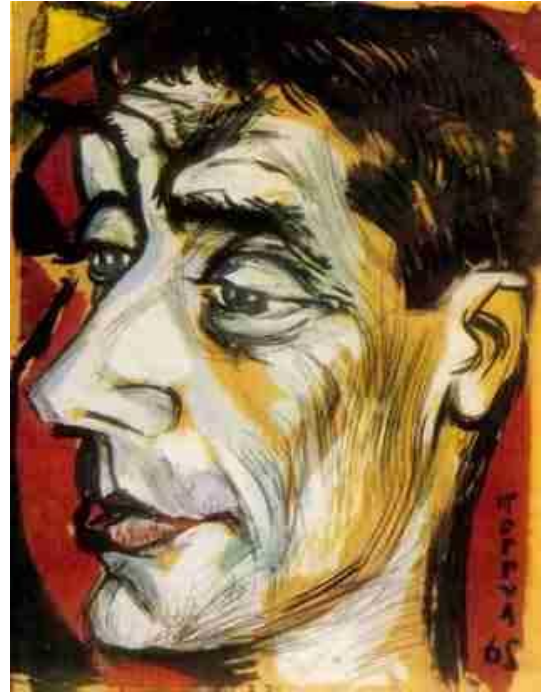

Resim 88. T. Nerimanbeyov, Meyveler, 1959, t yab.

“Cezanne’nın natürmortları sürekli kullandığı birkaç basit nesne ile sınırlıydı. Bu çalışmalarında Nerimanbeyov gibi gölge oyununa başvurmada yalnızca renk kullanarak yapmayı başarmıştır. Elmayı gördüğü gibi, yani çeşitli renk tonlarından oluşan bir nesne olarak resmetmek istemiştir. İlk zamanlarında sadece objeleri ele alan Cezanne, daha sonraları bu düzeni bir mekân olgusu içerisinde yerleştirmeye ilgilenmiştir. Eser içerisinde masa, çekmece, sandalye ve zemin, natürmort için mekansal gönderme yaratır. Ama bu nesneler “doğru” bir perspektifle gösterilmezve geleneksel perspektif çizgileri bozulur. Masanın ön kenar ve köşesi örtünün gizlediği yerden kırılmış gibidir. Resmin sağındaki sandalyenin ayağı, doğrusal perspektif kurallarına uygun çizilmemiştir”¹²⁹ Nerimanbeyov’un natürmortlarında herhangi bir perspektifsel sorun görülmemektedir. Ancak objelerindeki kübist anlayış onları belirlenen keskin alanlara ayırdığını gösterir.

Resim 89. P. Cezanne, Victor Chocquet’in portresi, 1877, tüyab.

Resim 90. T. Nerimanbeyov, Erkek portresi, 1965, tüyab.

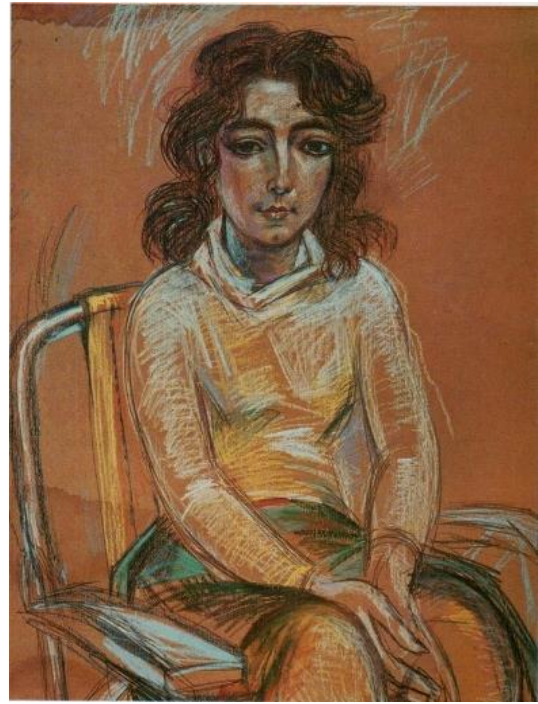
¹²⁹ N. Nonhoff., Cezanne, (Çev. S. Bulutsuz), Literatür Yayıncılık, İtalya, 2005, s. 56.

Cezanne'nin "Victor Chocquet'in portresi" (Res. 89) adlı çalışması ile Nerimanbeyov'un "Erkek portresi" (Res. 90) adlı eseri arasında, en önemli benzerlik figürlerin duruşlarıdır.

Anatomik olguları incelendiğinde Nerimanbeyov'un portre çalışmadaki abartı dikkati çekmektedir. Nerimanbeyov'un erkek figüründe kas yapıları ve ışık gölge oyunları desendeki güçlülüğünü öne çıkarırken doku üzerindeki girinti ve çıkıntılarla bu gölge oyunları desteklenmektedir. Işık soldan alınırken figürün kas yapısı aynı zamanda abartılmıştır.

Resim 91. P. Cezanne, Madame Cezanne'nin portresi, 1886,

Resim 92. T. Nerimanbeyov, Öğrenci Ayşe, 1981, karton üzerine pastel boya.

Tuğrul Nerimanbeyov'un kendi tarzını aradığı çalışmalarının bir kısmı portre eserlerinden oluşmuştur. Cezanne'nin "Madame Cezanne'nin portresi" (Res. 91) ve Nerimanbeyov'un "Öğrenci Ayşe" (Res. 92) adlı eseri de, bir portre çalışmasıdır. İlk bakıldığında rahatlıkla görülebilen bu benzerliğin oluşmasına en büyük etken figür ve mekan anlayışlarıdır. Her iki portrede ana figür benzer oturuş ile sabit -bir eylem yapmaksızın- oturmaktadır.

Nerimanbeyov'un çalışmalarındaki donuk bakışlı, ruhsuz duruşlar Cezanne'nin 1880'li yıllarındaki portre ve otoportrelerinde de mevcuttur. Sakin sabit duruşlu portrelerde hareket görmek biraz zordur. Her iki ressam'ın portrelerindeki renkler de genel anlamda soluk ve mattır. Resimde toprak rengi ve gri tonlar ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Her iki portrede karakterlerin giysilerine ve yüzlerine düşen ışık parçaları, yapay bir ışık kaynağından yansır. Duruşları kompozisyonun bütününe uygundur.

Cezanne dışında Nerimanbeyov'un döneminden daha öncesinde yaşamış olan üç ayrı ressamın sanat anlayışı ile bütünleştirebiliriz. Bu ressamların Nerimanbeyov'un sanat anlayışı ile birlikte anıla bilmesinin en önemli sebebi; sanat anlayışı bağlamında tarihte ilk ve en önemli bir yere sahip olmalarıdır. Bunlar arasında dünyaca ünlü Holland ressam Van Gogh, en öne çıkan isimlerdendir. Dönemsel çalışmalarında portreleri Nerimanbeyov'un portre anlayışı ile örtüşmektedir. O sanat anlayışı ile oluşturduğu çalışmaları dışındaki lekesel ve yüzeyde karışıklık yaratan çok renkli alışmaları, Nerimanbeyov'un eserlerine göre ileri boyutta farklı olduğu gözlenir. Tuğrul kendine ruhen en yakın olan sanatçı Van Goghu hesap etmiştir. Nerimanbeyov'un çok sevdiği ressam Van Gogh'un eserlerinde ayçiçekler sembol olduğu gibi nar da onun eserlerinde bir simgeye dönüştü ve tablolarının kartviziti oldu. Ressam'ın eserlerine baktığımızda, çoğusunda küçük de olsa mutlaka bir nar meyvesini görüyoruz. (Res. 93, 94)

Resim 93. V. Van Gogh,
Ayçiçekler, 1888, tıyab.

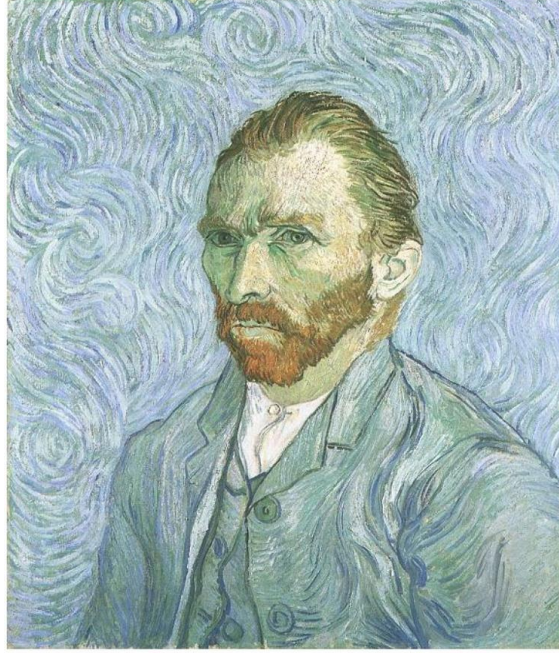

Resim 94. T. Nerimanbeyov,
Dağların eteyinde nar, 2009, tıyab.

Van Gogh'un portre çalışması olan otoportresindeki figür yine Nerimanbeyov'un otoportre çalışmasındaki figürle aynı olduğu söylenebilir. Her iki portre arasında benzerlik figürlerin bakışlarıdır. Farklılıklar ise, mekan ve Nerimanbeyov'un yüzüne düşen mavi ışıklardır. Ve de Van Gogh'dan farklı olarak Nerimanbeyov kendisini tarihi İçeri Şehir fonunda elinde palet ve fırça resmetmiştir. (Res. 95, 96)

Resim 95. T. Nerimanbeyov, Otoportre, 2007, tıyab.

Resim 96. V. Van Gogh, Otoportre, 1889, t yab.

Dünyaca çok ünlü ressamlardan biri olan Marc Chagall'ın da Nerimanbeyov üzerinde sanatsal bağlamda etkisi olduğu söylenbilir. Ancak bu etki her iki ressam'ın da çalışmaları üzerinde detaylı incelemeler doğrultusunda farkedilebilir. Chagall'ın hayvan, melek ve keman figürlerini Nerimanbeyov'un eserlerinde de görebiliriz. (Res. 97, 98)

Resim 97. M. Chagall, Yalnızlık, 1933, t yab.

Resim 98. T. Nerimanbeyov, Şarkı, 1970, tıyab.

Chagall'ın "Meyve tabağı" (Res. 99) adlı natürmortu incelendiğinde, Nerimanbeyov'un 1980'li yıllardan sonra zamanlarındaki sanat anlayışı ile bağdaştırılabileceği görülür. Nerimanbeyov'un "Şarkı" (Res. 100) adlı çalışması içerisindeki mekan anlayışı, doğa unsuru Chagall'ın "Natürmort"undaki benzerlikleri ile kıyaslanabilir. Bu durum zaten ilk bakıldığındaki soyutlama hareketleri ile anlaşılır. Natürmort'un en baskın ögesi olan açık havada meyve tabağı hemen fark edilir. Renk ve doku kavramlarının benzerliği açıkça görülür.

Resim 99. M. Chagall, Meyve tabağı, 1910–1914, tıyab.

Resim 100. T. Nerimanbeyov, Şarkı, 1982, tıyab.

Tuğrul 1970’li yıllardan sonra yaptığı eserlerinde 1920’li yıllarda Rusiyada ünlü olmuş rus cezzane’çılarında Raoul Dufy’nin renkle müziğin mükemmel uyumunu yaptığı eserlerinin etkisini görmekteyiz.

Resim 101. R. Dufy, Yelkenlerin yarışı, 1934, tüyab.

Resim 102. T. Nerimanbeyov, Baküde güneşli gün, 1980, tüyab.

”Yelkenlerin yarışı” (Res. 101) adlı resminde, Dufy hareketli deniz manzarası oluşturma düşüncesini geliştirmek istemektedir. Çok sayıda yelkenlilerin, farklı ülke bayraklarının, denizin ve gökyüzünün mavi tonlarının ışık duygusu yaratan beyaz yansımalarla karıştığı, eşit olmayan bir renk çemberi ile kuşatılmıştır.

Nerimanbeyov’un şehir manzaralarında ise Dufy’ye benzer bir kompozisyon oluşumuna rastlanmaktadır. Fırça vuruşlarında benzerlikler özellikle ”Baküde güneşli gün” (Res. 102) adlı eserinde fark edilmektedir. Bir başka benzerlik de ise kompozisyonun görünüş alanı ve yelkenli figürleridir. Her iki ressam da denizi, mavinin kendi içerisindeki tonları ile tuvaline taşımayı bilmiştir. Ama, Dufy\den farklı olarak Nerimanbeyov tarihi mimari yapılar ve gökyüzünde uçan melekler resmetmiştir.

Resim 103. R. Dufy, Otoportre, 1899, tüyab.

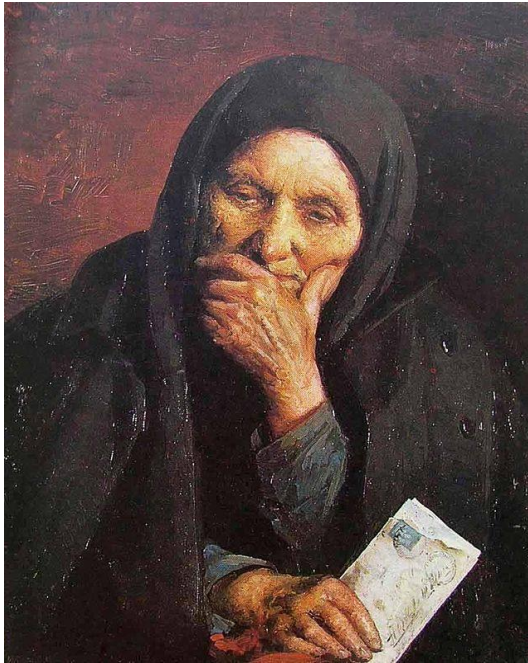
Resim 104. T. Nerimanbeyov, Otoportre, 2003, tüyab.

Nerimanbeyov’un, portre çalışmaların en mükemmeline oluşturmaya amaçlayarak yaptığı Bakü dönemindeki porte çalışması ile Dufy’nin, otoportre çalışmasındaki benzerlik dikkati çekmektedir. Nerimanbeyov bu otoportresinde

(Res. 104) Dufy'nin otoportresinde (Res. 103) olduğu gibi kendisini aynı şekilde; şapkalı, aynı bakış yönü ile resmetmiştir. Her iki portre arasında farklılıklar ise, Nerimanbeyov'u tarihi İçeri Şehir'de hareketli bir sokakta resim yaparcasına elinde palet ve fırça görmekteyiz.

Tuğrul Nerimanbeyov Azerbaycan'da eğitimini tamamlayıp, 1950 yılında Litvanya Güzel Sanatlar Üniversitesin'de eğitim almağa gitti. Vilnüs'te öğrencilik yıllarında yaptığı bazı eserlerinde Litvanya'lı ressam Yuri Moiseviç Pen'in sanat anlayışından etkilendiğini görebiliriz.

Nerimanbeyov'un ilk eserlerinden biri olan "Türkiye'nin sokağı" (Res. 106) adlı eserinin kahramanı siyah çarşafly yaşlı kadınla, Pen'in "Amerika'dan mektup" (Res. 105) adlı eserindeki yaşlı kadınla benzerliği açıkça farkedilmektedir. Her iki tablo arasında benzerlik renk dokusu ve kadının yüz ifadeleridir.

Resim 105. Y. Moiseviç Pen,
Amerikadan mektup, 1903, tüyab.

Resim 106. T. Nerimanbeyov,
Türkiye'nin sokağı, 1950, tüyab.

Yuri Moiseviç Pen'in bir başka çalışması olan "Marc Chagall'ın portresi" (Res. 107) adlı eseri ile Nerimanbeyov'un "Ağabeyim'in portresi" (Res. 108) adlı eseri arasında mekan farklılığı olsa da, figürlerin bakışı, yüz ifadeleri aynıdır.

Resim 107. Y. Moiseviç Pen, Marc Chagall'ın portresi, 1914, tüyab.

Resim 108. T. Nerimanbeyov, Ağabeyim'in portresi, 1953, tüyab.

Avrupada resim eğitimi almış olan Nerimanbeyov'un yabancı resamlardan bu denli etkilenmesinin yanında Azerbaycan'da olgunluk dönemini geçirmesi, geleneksel sanatlardan ve minyatür sanatından etkilenmesi kendine özgü üslubunun en iyi şekilde oluşturmaya temel olmuştur. Bu oluşan temel ile Nerimanbeyov çok çeşitli tarzda eserlerini belirli süreçler halinde yaratmıştır.

SONUÇ

Dünya üzerinde 19. yüzyılda yaşanmaya başlanan modernlik süreci sanatta da birtakım değişimlerin olmasını sağlamıştır. Bu anlayışla birlikte sanatçılar oluşturmuş oldukları yapıtlarda klasik anlayışlarını değiştirmişlerdir. Genel anlamıyla görünmeyeni, var olmayanı yansıtmayı amaçlamışlar, yeni tasarımlar ve bunları eserlerinde kullanacakları yeni öğeler yaratmışlardır. Farklı bakış açıları ve doğada bulunan nesnelerden iyiden iyiye uzaklaşan sanatçılar, deformasyonu da işlerinin içerisine dahil etmişlerdir. Deforme etmenin yanı sıra yeni kompozisyonlar için geometrik şekillerden ve bunlara uyumlu renklerden faydalanmışlardır. Bu değişim ile artık her sanatçı kendi tarzını daha özgün bir dille yaratacak, dünyasını dilediği kurgu ve malzeme ile oluşturabilecektir.

Genel olarak Sovyetler Birliği çatısı altında Batılılaşma sürecine giren Azerbaycan ressamaları 19. yüzyıl sonlarından itibaren Batı Resim tarzını benimsemişlerdir. Bu süreç 1920 yılında Azerbaycan'ın Sovyetler Birliği tarafından işgali ile beraber kurumsallaşarak Çağdaş Azerbaycan Resmi'nin temellerinin atılmasına yol açmıştır.

Azerbaycan Çağdaş Resim Sanatı'nda Doğu ile Batı sanatının uyumunu en iyi şekilde yapan ressam olarak bilinen Tuğrul Nerimanbeyov, 1930 yılında Bakü'de dünyaya gelmiştir. İlk eğitimine doğduğu kentte başlayan sanatçı; 11 yaşındayken yaptığı karakalem ve suluboya resimleri ile kendini fark ettirmiştir. Çocukluktan yaşadığı zorluklar, gördüğü adaletsizlikler Tuğrul'un azimini daha da artırdı. Küçük yaşlarında başlayan resim ilgisi, eğitimi süresince devam etmiş ve kısa süre içinde bir tutkuya dönüşmüştür. Resme olan kabiliyeti nedeniyle Tuğrul Nerimanbeyov, 1946 yılında Azerbaycan'da Azim Azimzade Ressamlık Okulu'nda, 1950'de ise resim konusundaki bilgi ve becerisini artırmak amacıyla Litvanya'ya giderek Vilnüs Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde eğitim almış, 1955 yılında başarıyla mezun olmuştur.

Nerimanbeyov Bakü'de doğup oranın kültür ve dili ile gençlik dönemini

geçirmiş bir sanatçıdır. Gençlik döneminde Bakü’de başladığı, Vilnüs’te devam ettirdiği sanat eğitiminde çok çalışmış, birçok eser üretmiştir. Üretkenlik ve çalışkanlığının yanı sıra onu diğer Azerbaycan’lı ressamlardan ayıran en önemli ayrıcalığı çocukluk ve gençlik dönemlerini Azerbaycan, Özbekistan ve Litvanya’da geçirmiş ve eğitim almıştır. Bu sayede o dönemlerini dini ve etnik birçok farklı olgularla birlikte geçirmiştir. Bu farklılıklar genç Tuğrul’a zengin bir iç dünya kazandırmış, Tuğrul da bu durumu en iyi şekilde kullanmayı bilmiştir

Nerimanbeyov Litvanya’da geçirdiği eğitim yıllarından sonra 1955’te Azerbaycan’a geldi. Bu dönemde Azerbaycan’da sanatçıların hayata ve sanata bakışlarında farklılıklar vardı. Çocukluk ve gençlik dönemlerindeki kazanımları onu sanatına yakınlaştırdı. Tuğrul Nerimanbeyov’un zengin bir dünyaya sahip olması kendi hayatındaki sanatsal gelişmelere de aynı oranda yarar sağlayabileceği anlaşılabilir. Çok kültürlü bir yapı ve almış olduğu sanat eğitimi ile çalışmalarına devam etti. Sanatçı her zaman kendisini farklı akımlarda farklı dallarda denedi. O, bu dönemde resim sanatının çeşitli dallarında özellikle de manzara, portre, natürmort daha sonralar ise duvar resmi, tiyatro dekoru ve kitap illüstrasyonları dallarında çok sayıda başarılı çalışmalar yaptı. Ressam kültürel zenginliğini sanatına çok doğru noktalara değinerek yansıtdı, sanat hayatında birçok farklı açı yakaladı. O, sanata geldiği ilk günden, ilk adımlarından başlayarak, kendi tarzı olan sanatçı olmağa çalıştı. Nerimanbeyov özgün tarzına göre başkalarından seçildi, kendine has orijinal bir yolla gitdi.

Eğitim aldığı zamanlardan sonraki süreçte çalışmalarını etkilenmelerle sürdüren Nerimanbeyov, kendini bulma aşamalarında birçok sanatçıdan ilham almıştır. Sonraki aşamada; 1970’li yıllarda sanatçı tarzını tam anlamıyla oturtmuştur. Tüm sanatçıların gelişim ve olgunlaşma sürecinde olduğu gibi; Nerimanbeyov da, yabancı sanatçıların tarzından ya da çalışmalarından etkilenmiştir. Nerimanbeyov’un çalışmalarında yabancı ressamlardan etkilerin en açık örneği Cezanne ve Dufy’nin çalışmalarıyla görülür. Zaten Cezanne soyut

resmin babası olarak anılmış, zamanının birçok ressamını etkilemiştir. Öyle ki Nerimanbeyov'un natürmortlar ve peyzajlarında Cezane'nin etkisi görülmektedir. Müzik ile resmin sanatla harmanlamasını bilen Dufy'nin çalışmalarındaki etkiler ve kompozisyon kurgularının Nerimanbeyov'u etkilediği düşünülebilir. Yabancı ressamlardan Cezanne ve Raoul Dufy dışında Nerimanbeyov'un çalışmalarında Van Gogh ve Marc Chagall'dan etkilerde görülür. Avrupa'lı ressamlardan etkilenmesinin en önemli sebebi, Nerimanbeyov'un Sovyetler Birliği döneminde Batı kültürünün taşıyıcısı olarak kabul edilen Vilnüs Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde eğitim almasıdır.

Avrupa ve rus sanatından bazı etkilenmeler olsa da, Tuğrul'un ünlü fırça ustası gibi yükselmesinde Azerbaycan sanatının zengin gelenekleri, eski minyatür ve halı sanatı örnekleri büyük rol oynadı. Onun portre, natürmort, manzara, duvar resmi, tiyatro dekoru, kitap illüstrasyonu tarzında yapılmış eserleri millilik ruhu ile seçilerek büyük estetik etki gücüne sahiptir. Yetenekli fırça ustası her zaman özellikle de, SSCB döneminde Sovyet realizminden çok uzak bir sanatçı gibi tanınmıştır. O geleneksellik ve çağdaşlık gibi farklı yanaşmaların uyumunu eserlerinde en iyi şekilde yapmağı başaran bir sanatçıdır. Ressam'ın geleneksellikle çağdaşlığın harmonisinde yarattığı eserleri Doğu ile Batı arasında manevi–medeni köprüdür.

Nerimanbeyov'un sanatı Azerbaycan Resim Sanatı'nın en parlak sayfalarından biridir. Tuğrul'un dünyasını canlandıran benzersiz eserleri Azerbaycan Çağdaş Resim Sanatını şekillendirerek Azerbaycan kültürünün nadir incileri hazinesine girmeyi başardı. Onun tabloları Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatı'nın kıymetli eserleri olarak dünyanın ünlü sergi salonlarında, resm galerilerinde ve sanat müzelerinde başarıyla sergilenmekte ve özel koleksiyonlarda yer almaktadır.

*"Fransa Çağdaş Sanat Ansiklopedisi"*nde hakkında bilgi verilen tek Azerbaycan'lı ressam Tuğrul Nerimanbeyovdur. Bu kitapta onun ismi dünyaca ünlü ressamlarla bir sırada yazılmıştır.

Azerbaycan Resminde çok önemli bir yer tuttuğu çalışkanlığı ile ön plana çıkan Nerimanbeyov, sanat hayatı boyunca sürekli yenilikler aramıştır. Sağlam resim bilgisi ve yeni kurguları ile Azerbaycan resim sanatına can vermiştir. Bir sanatçı'nın gelişim evrelerindeki basamaklı yapıyı çok net bir biçimde görebileceğimiz Nerimanbeyov, yeni teknikleri ve tekrarlı kompozisyonları ender kullanabilen Azerbaycan ressamlarından biridir. Zamanının birçok ressamından gerekli olan şeyleri sanatına katarak kendini geliştirmiş, bu gelişim içerisinde ise kendi kültür ve geçmişini asla reddetmemiştir. Bu sebepten dolayıdır ki, onun bu anlayış ve stilinden etkilenen birçok sanatçı bulunmaktadır. Genç kuşaklara da çok önemli eserler ve tertemiz kişiliği ile düzgün bir geçmiş bırakan Nerimanbeyov, her sanatçının arzuladığı üretkenlik ile örnek oluşturmaktadır.

Müzik konusunda da çok başarılı olan Nerimanbeyov, ressamlığının yanı sıra aynı zamanda müzikal yeteneği ile de kendini ifade etmiştir. Mükemmel sesi olan opera sanatçısı gibi de ünlüydü.

Azerbaycan resminde Doğu ve Batı sanatının uyumunu en iyi şekilde yapan, resme ve müziğe olan tutkusunu hiç yitirmeyecek bir edayla çalışmalarını oluşturan sanatçı, hem hayatı hem de eserleri araştırılıp değerlendirmelerinin yapılması gerektiği inancındayım. Bu araştırmada, Azerbaycan'lı Ressam Tuğrul Nerimanbeyov'un hayatı hakkında bilgi ve detaylara yer verilmiş, ayrıca sanatçının bazı eserleri de sanatın eleştiri basamaklarına göre analizi yapılarak ortaya konmuştur.

Sonuç olarak Azerbaycan'da yeterli ölçüde irdelenmeyen bu gibi sanatçıların yeterince araştırılıp incelenmeleri gerekmektedir. Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatı'nın daha iyi bir şekilde kavranabilmesi ve gelecek kuşakların yerel sanatları hakkında daha net çözümlemeler yapabilmeleri için bu gibi değerli sanatkarların yeterince irdelenmesi gerektiği inancındayım. Çünkü yerel sanatını kavrayıp iyi bir şekilde analiz edebilen bir sanatçı, evrensel sanatı daha iyi kavrayabilecektir.

ÖZET

Yapılan araştırma ve inceleme sonucunda elde edilen bilgiler doğrultusunda oluşturulan bu tez, altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm; araştırma için yapılan bilimsel yöntem ve tekniklerden oluşmaktadır. İkinci bölüm; tez konusunun bağlantılı olduğu “Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatı”, “Tuğrul Nerimanbeyov’un Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatı İçinde Yeri ve Önemi” başlıklarından oluşmaktadır. Üçüncü bölümde; Azerbaycan Resim Sanatı’nın gelişimini etkileyen soyut sanat hareketleri hakkında bilgi verilmektedir. Dördüncü bölüm; Azerbaycan’lı Ressam Tuğrul Nerimanbeyov’un sanat hayatının detaylı analizinden oluşmaktadır. Beşinci bölüm; katalog kısmından oluşmaktadır. Altıncı bölüm; karşılaştırma ve değerlendirme ve sonuçtan oluşmaktadır.

Azerbaycan’lı Ressam Tuğrul Nerimanbeyov’un özellikle, tarihi, kültürel ve müzik temalı çalışmalarıyla ve farklı yorum gücüyle ortaya koyduğu eserleri Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatı’na büyük katkısı olmuştur. Sanatçı suluboya ve yağlıboya teknikleriyle oluşturduğu pek çok eserinde insan, doğa, şehir ve müzik temalarını başarıyla yansıtmıştır. Ayrıca sanatçı’nın tarihi İçeri Şehir temalarını yansıtan resimleri de tarihe ışık tutan birer belge niteliğindedir.

Evrensel sanatı daha iyi bir şekilde kavrayabilmemiz öncelikle yerel sanatın iyi bir şekilde araştırılıp özümsemesine bağlıdır. Bundan dolayı yerel sanatçılarımızın ve eserlerinin daha iyi bir şekilde ve detaylı bir edayla irdelenmesi gerekmektedir.

ANAHTAR KELİMELE

Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatı, Tuğrul Nerimanbeyov, Tarihi İçeri Şehir, Sanatçı, Suluboya ve Yağlıboya.

ABSTRACT

This thesis which was created in accordance with the information obtained through research and analysis, consist of six chapters. The first part consist of scientific methods and techniques required for making research. The second part contains topics like "Contemporary Azerbaijanian Painting Art", "The importance of Tugrul Narimanbekov in Contemporary Azerbaijanian Painting art" which are related to thesis subject. The information about the abstract art movements affecting the development of Azerbaijanian Painting Art is given in the third part. The fourth chapter consist of the detailed analysis of Tugrul Narimanbekov's art life. The fifth chapter contains the catalogue part. The last chapter consist of comparison, evaluation and conclusion.

Tugrul Narimanbekov contributed a lot to Contemporary Azerbaijanian Painting Art especially through his historical, cultural and musical themed works and distinct interpretation ability. The painting artist successfully handled the subjects like human, nature, urban and music in his lots of works maden by watercolor and oil colour techniques oil colour. Moreover, the paintings reflecting the topics about historical Icherisheher, are the documents enabling us to understand the history more efficiently

Perceiving universal art in a better way primarily depends on exploring and absorbing the local art in a good way. Therefore, the works of our local artists and their art need to be examined in detail and in a more efficient manner.

KEY WORDS

Contemporary Azerbaijan Painting Art, Togrul Narimanbekov, Icherisheher, Artist, Water-Colour and Oil-Colour.

RESİM LİSTESİ

- Resim 1.** Mirze Kadim İrevani, Feteli şahın portresi, 19. yüzyıl.
- Resim 2.** Mirze Kadim İrevani, Oturan kadın, 19. yüzyıl.
- Resim 3.** Ali bey Hüseyinzade, Bibi–Heybet Camii’si, 1907.
- Resim 4.** Behruz Kengerli, Dağ manzarası, 1916.
- Resim 5.** Azim Azimzade, Zengin evinde kadın düğünü, 1935.
- Resim 6.** Azim Azimzade, Eski ve yeni eş, 1935.
- Resim 7.** Büyükağa Mirzezade, Banyoda kadın.
- Resim 8.** Mikayıl Abdullayev, Akşam, 1947.
- Resim 9.** Settar Behlülzade, Hazar denizinde akşam, 1959.
- Resim 10.** S. Behlülzade, Natürmort, 1971.
- Resim 11.** T. Nerimanbeyov annesi ve ağabeyi ile birlikte (Soldan sağa; ağabeyi Vidadi Nerimanbeyov, annesi İrma Lya Rude ve T. Nerimanbeyov), (Fotoğraf).
- Resim 12.** Tuğrul Nerimanbeyov, Yaylaktan dönüş, 1954, Tüyab.
- Resim 13.** T. Nerimanbeyov, Baltık balıkçıları (Bitirme Tezi), 1955, Tüyab.
- Resim 14.** T. Nerimanbeyov, Hazar denizinde şafak, 1957, Tüyab.
- Resim 15.** T. Nerimanbeyov, Hayat için, 1963, Tüyab.
- Resim 16.** T. Nerimanbeyov, Muğam (Azerbaycan Halk Müziği), 1965, Tüyab.
- Resim 17.** T. Nerimanbeyov, Şarkı, 1970, Tüyab.
- Resim 18.** T. Nerimanbeyov, Bakü Buzovna köyünde bayram, 1965, Tüyab.
- Resim 19.** T. Nerimanbeyov, Bakü köylerinde bayram, 1982, Tüyab.

- Resim 20.** T. Nerimanbeyov, Sevgililer Bakü İçeri Şehirde, 2005, Tüyab.
- Resim 21.** T. Nerimanbeyov, Azerbaycan'ın Göyçay bağlarında, 1965, Tüyab.
- Resim 22.** T. Nerimanbeyov, Azerbaycan'ın Talış dağlarında, 1978, Tüyab.
- Resim 23.** T. Nerimanbeyov, Bağda kebaphane, 1982, Tüyab.
- Resim 24.** T. Nerimanbeyov, Çayevinde sabah, 2000, Tüyab.
- Resim 25.** T. Nerimanbeyov, Bizim bahçe (kapı önü), 2011, Tüyab.
- Resim 26.** T. Nerimanbeyov, Bakü etrafında pazar, 1968, Tüyab.
- Resim 27.** T. Nerimanbeyov, Şantiniketon'da pazar (Hindistan), 1972, Tüyab.
- Resim 28.** T. Nerimanbeyov, Şeki'de pazar (Azerbaycan), 1977, Tüyab.
- Resim 29.** T. Nerimanbeyov, Semarkant Bibihanım halı pazarı (Özbekistan), 1986, Tüyab.
- Resim 30.** T. Nerimanbeyov, Bakü'de bahar, 1964, Tüyab.
- Resim 31.** T. Nerimanbeyov, Bakü'de güneşli gün, 1980, Tüyab.
- Resim 32.** T. Nerimanbeyov, Sent Mişel (Fransa, Paris), 1996, Tüyab.
- Resim 33.** T. Nerimanbeyov, Şuşa (Azerbaycan, Karabağ), 2010, Tüyab.
- Resim 34.** T. Nerimanbeyov, Eski dönemlerde Bakü İçeri Şehirde sokak, 1980, Tüyab.
- Resim 35.** T. Nerimanbeyov, Eski dönemlerde Bakü İçeri Şehirde sokak, 2003, Tüyab.
- Resim 36.** T. Nerimanbeyov, Eski dönemlerde Bakü İçeri Şehirde sokak, 2003, Tüyab.
- Resim 37.** T. Nerimanbeyov, Eski dönemlerde Bakü İçeri Şehirde sokak, 2010–2011, Tüyab.

Resim 38. T. Nerimanbeyov, Bakü İçeri Şehir Şirvanşahlar sarayı, 2007, Tüyab.

Resim 39. T. Nerimanbeyov, Bakü İçeri Şehir Şirvanşahlar sarayı yağmurlu günde, 2010, Tüyab.

Resim 40. T. Nerimanbeyov, Kral Lir (İngilis yazar W. Şekspir'in eseri), 2008, Tüyab.

Resim 41. T. Nerimanbeyov, Nazim Hikmet'in portresi (Türkiye'li şair), 1960, kağıt üzerine füzen.

Resim 42. T. Nerimanbeyov, Resul Rza'nın portresi (Azerbaycan'lı şair), 1964, kağıt üzerine füzen.

Resim 43. T. Nerimanbeyov, Günay, 1975, kağıt üzerine karışık teknik.

Resim 44. T. Nerimanbeyov, Fransua Mirtuğrul'un portresi (T. Nerimanbeyov'un oğlu), 2002, kağıt üzerine renkli ve keçeli kalem.

Resim 45. T. Nerimanbeyov, Otoportre, 1976, Tüyab.

Resim 46. T. Nerimanbeyov, Üç figürlü otoportre, 1979, Tüyab.

Resim 47. T. Nerimanbeyov, Bakü İçeri Şehir fonunda otoportre, 2009, Tüyab.

Resim 48. T. Nerimanbeyov, Sigara içen Settar Behlülzade'nin portresi (Azerbaycan'lı ressam), 1960, Tüyab.

Resim 49. T. Nerimanbeyov, Anne (Dadısı Anna Andrayevna), 1963, Tüyab.

Resim 50. T. Nerimanbeyov, Niko Pirosmeni'nin portresi (Gürcistan'lı ressam), 1966, Tüyab.

Resim 51. T. Nerimanbeyov, Annem'in portresi (İrma Lya Rude), 1981,

Resim 52. T. Nerimanbeyov, Mahatma Gandi'nin portresi (Hindistan'lı siyasi ve ruhani lider), 1981, Tüyab.

Resim 53. T. Nerimanbeyov, İren Lüdvik'in portresi (Almanya'lı kolleksiyoner Prof. Piter Lyudvik'in eşi), 1982, Tüyab.

Resim 54. T. Nerimanbeyov, Mistislav Rastrapoviç'in portresi (Rusya'lı besteci), 1991, Tüyab.

Resim 55. T. Nerimanbeyov, Anar'ın portresi (Azerbaycan lı yazar), 2002, Tuval üzerine akrilik.

Resim 56. T. Nerimanbeyov, Bakülü güzel'in portresi, 2005, Tüyab.

Resim 57. T. Nerimanbeyov, Güller, 1955, Tüyab.

Resim 58. T. Nerimanbeyov, Meyveler, 1959, Tüyab.

Resim 59. T. Nerimanbeyov, Şarkı, 1982, Tüyab.

Resim 60. T. Nerimanbeyov, Bakü Kız Kalesi fonunda natürmort, 2000, Tüyab.

Resim 61. T. Nerimanbeyov, Narlar ve kuşlar, 2009, Tüyab.

Resim 62. T. Nerimanbeyov, Masallar dünyasında, 1975-1978, Yağlıboya.
(Duvar resmi)

Resim 63. T. Nerimanbeyov, Masallar dünyasında, (Detay)

Resim 64. T. Nerimanbeyov, Çiçeklen, aziz yurdum benim, 1990, Yağlıboya.
(Duvar resmi)

Resim 65. T. Nerimanbeyov, Çiçeklen, aziz yurdum benim, (Detay)

Resim 66. T. Nerimanbeyov, Çiçeklen, aziz yurdum benim, (Detay)

Resim 67. T. Nerimanbeyov, Çiçeklen, aziz yurdum benim, (Detay)

Resim 68. T. Nerimanbeyov, "Çiçeklen, aziz yurdum benim" duvar resmi, 2007, Azerbaycan Milli Meclisinin (Parlamento) binasının foyesi. (Genel görüntü, foto.).

Resim 69. T. Nerimanbeyov, “Bin bir gece” balesi, (Bağdat pazarı), 1980, Yağlıboya. (Tiyatro dekoru)

Resim 70. T. Nerimanbeyov, “Bin bir gece” balesi, (Saray), 1980, Yağlıboya. (Tiyatro dekoru)

Resim 71. T. Nerimanbeyov, “Bin bir gece” balesi, (Süper perde), 1980, Yağlıboya. (Tiyatro dekoru)

Resim 72. T. Nerimanbeyov, “Dede Korkut” kitabı, (Korku ata), 2007, (İllüstrasyon)

Resim 73. T. Nerimanbeyov, “Dede Korkut” kitabı, (Kokut ata), 2007, (İllüstrasyon)

Resim 74. T. Nerimanbeyov, “Dede Korkut” kitabı, (Sevgi sahnesi), 2007, (İllüstrasyon)

Resim 75. T. Nerimanbeyov, “Dede Korkut” kitabı, (Av sahnesi), 2007, (İllüstrasyon)

Resim 76. T. Nerimanbeyov, “Dede Korkut” kitabı, (Dirse Han Oğlu Boğaç Han), 2007, (İllüstrasyon)

Resim 77. T. Nerimanbeyov, “Dede Korkut” kitabı, (Karaca çoban), 2007, (İllüstrasyon)

Resim 78. T. Nerimanbeyov, “Dede Korkut” kitabı, (Karaca çoban), 2007, (İllüstrasyon)

Resim 79. T. Nerimanbeyov, “Dede Korkut” kitabı, (Kültürel özellikler), 2007, (İllüstrasyon)

Resim 80. T. Nerimanbeyov, “Dede Korkut” kitabı, (Oğuz elinde şenlik), 2007, (İllüstrasyon)

Resim 81. T. Nerimanbeyov'un İtalyanın Bolonya kentinde "*Oratoria di San Rosso*" konser salonunda konseri. (Fotoğraf).

Resim 82. T. Nerimanbeyov'un İtalyanın Bolonya kentinde "*Oratoria di San Rosso*" konser salonunda konseri. (Fotoğraf).

Resim 83. T. Nerimanbeyov'un İtalyanın Bolonya kentinde "*Oratoria di San Rosso*" konser salonunda konseri. (Fotoğraf).

Resim 84. P. Cezanne, Bellevue'da Güvercinli Ev, 1894, Tüyab.

Resim 85. T. Nerimanbeyov, Bakü öğlen vakti, 1956, Tüyab.

Resim 86. P. Cezanne, Meyve sepetiyle Natürmort, 1890, Tüyab.

Resim 87. P. Konchalovsky, Meyveler, 1911, Tüyab.

Resim 88. T. Nerimanbeyov, Meyveler, 1959, Tüyab.

Resim 89. P. Cezanne, Victor Chocquet'in portresi, 1877, Tüyab.

Resim 90. T. Nerimanbeyov, Erkek portresi, 1965, Tüyab.

Resim 91. P. Cezanne, Madame Cezanne'nin portresi, 1886,

Resim 92. T. Nerimanbeyov, Öğrenci Ayşe, 1981, karton üzerine pastel boya.

Resim 93. V. Van Gogh, Ayçiçekler, 1888, Tüyab.

Resim 94. T. Nerimanbeyov, Dağların eteyinde nar, 2009, Tüyab.

Resim 95. V. Van Gogh, Otoportre, 1889.

Resim 96. T. Nerimanbeyov, Otoportre, 2007, Tüyab.

Resim 97. M. Chagall, Yalnızlık, 1933, Tüyab.

Resim 98. T. Nerimanbeyov, Şarkı, 1970, Tüyab.

Resim 99. M. Chagall, Meyve tabağı, 1910–1914, Tüyab.

Resim 100. T. Nerimanbeyov, Şarkı (Natürmort), 1982, Tüyab.

Resim 101. R. Dufy, Yelkenlerin yarışı, 1934, Tüyab.

Resim 102. T. Nerimanbeyov, Bakü’de güneşli gün, 1980, Tüyab.

Resim 103. R. Dufy, Otoportre, 1899, Tüyab.

Resim 104. T. Nerimanbeyov, Otoportre, 2003, Tüyab.

Resim 105. T. Nerimanbeyov, Ağabeyim’in portresi, 1953, Tüyab.

Resim 106. Y. Moiseviç Pen, Amerikadan mektup, 1903, Tüyab.

Resim 107. Y. Moiseviç Pen, Marc Chagall’ın portresi, 1914, Tüyab.

Resim 108. T. Nerimanbeyov, Türkiye’nin sokağı, 1950, Tüyab.

KAYNAKÇA

1. Abdullayeva, E., (2013), *Tuğrul Nerimanbeyov, Servet*, Bakü: Doğu-Batı Yayınevi.
2. Anisimov, G., (1978), *Живые краски Апшерона (Arşeronun canlı boyaları)*, Bakü: Gençlik Yayınevi, s.127. (Rus dilinde).
3. Atan, A., (2000 / 02), *Sanatta özgürlük ve özgünlük, Türkiye’de Sanat*, (43), (Mart \ Nisan, 2000).
4. Arte, L., (1999), *Picasso Sanata Adanan Bir Yaşam*, (Çev: C. K. Emek), Ankara: Dost Yayınevi.
5. Azerbaycan Sovyet Ansiklopedisi, (1979), Cilt 7, (Sf. 225-226). Bakü.
6. Bağirov, R., (2000), *Çağdaş Azerbaycan Resminde Gelenekten Yararlanma Sorunu*, (Yüksek Lisans Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
7. Berk, N., Turani, A., (1981), *Başlangıcından Bugüne Çağdaş Türk Resim Sanatı Tarihi*, Cilt 2, İstanbul: Tıglat Yayınevi.
8. Cebraioğlu, O., (2009), *Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatında Minyatür Etkileri*, Konya: Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi.
9. Efendi, R., (2007), *Azerbaycan İncisanatı*, Bakü: Doğu-Batı Yayınevi.
10. Enveroğlu, İ., (2005) *Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatında Eski Türk Damgalarının Etkisi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
11. Gülrena, M., (2002), Behruz Kengerli, *Azerbaycan-İRS Dergisi*, (9), 168-172.
12. Habibov, N., (1992), *Azerbaycan İncisanatı*, Bakü: Işık Yayınevi.
13. Halilzade, F., (2010), *Azerbaycan gazetesi*, (7 Ağustos), s. 4. .

14. İşören, S., (2007), Resimsel Soyutlama'da Kurgu Farklılıkları ve Geometrik Oluşumlar, (Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
15. Kacar, C., (2002), Avşar Boyundan Olan Azerbaycan Ressamları, Azerbaycan-İRS Dergisi, (9-10), 116-127.
16. Kurt, E. K., (2008), Çağdaş Türk Sanatında Soyut Resim, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
17. Möhbettin, S., (2011), *Tuğrul Nerimanbeyov, Şuh renklerin teranesi*, Bakü: Çağdaş As Yayınevi.
18. Möhbettin, S., (1984), *Tuğrul Nerimanbeyov, Grafik renkarlık*, Bakü: Işık Yayınevi.
19. Maharremova, T., (2013), Kaspi gazetesi, (11 Haziran) s. 4.
20. Огонёк (Kıvılcım) dergisi, Moskova, 1987, s. 30. (Rus dilinde).
21. Yılmaz, N. T., (2009), Türkiye'de Soyut Sanatın Gelişimi İçerisinde Burhan Uygun'un Yeri, (Yüksek Lisans Tezi), Edirne: Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İNTERNET KAYNAKLARI VE ADRESLERİ

1. http://525.az/site/?name=xeber&news_id=9235 (15.04.2014).
2. <http://strategiya.az/old/index.php?m=xeber&id=18443> (23.06.2013).
3. <http://arxiv.az/az/news.milli.az/16226185/Nigar+Nerimanbeyova:+Parisliler+gorurler+ki+biz+nece+mehriban+xalqiq+FOTO> (27. 01. 2015).
4. http://525.az/site/?name=xeber&news_id=10639 (15. 04. 2014).
5. <http://nizami.libmks.az/home/2244-azrbaycan-rssam-torul-nrimanbyov.html> (12. 07. 2014).
6. <http://www.togrulnarimanbekov.com/art-works/miscellaneous> (17. 10. 2014).

FİLMLER VE TELEVİZYON PROGRAMLARI

1. Tuğrul Nerimanbeyov, Yapım: 1966 Azerbaycan, Yönetmen: Timur Bekirzade.
2. Renklerin melodisi, Yapım: 1981 Azerbaycan, Yönetmen: Oktay Babazade.
3. Pencere (Televizyon programı), Yapım: 2009 Azerbaycan, Yönetmen: Elgün Bayramlı.
4. Toğrul, Yapım: 2011 Azerbaycan, Yönetmen: Oktay Babazade.